

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Zhodnocení dopadu III. důchodového pilíře na vybrané subjekty
Evaluation of Impact of the Third Pension Pillar on Selected Entities

Student:

Vedoucí diplomové práce:

Bc. Jakub Hrbáček

prof. Ing. Jan Široký, CSc.

Ostrava 2020

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Jakub Hrbáček**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně
Téma: **Zhodnocení dopadu III. důchodového pilíře na vybrané subjekty**
Evaluation of Impact of the Third Pension Pillar on Selected Entities
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretické aspekty důchodového systému
  3. Praktické aspekty III. důchodového pilíře
  4. Zhodnocení dopadu na vybrané subjekty
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3.
TUOMALA, Matti. *Optimal Redistributive Taxation*. Oxford: Oxford University Press, 2016. 487 p. ISBN 978-0-19-875341-4.
VOSTATEK, Jaroslav. *Penzijní teorie a politika*. Praha: C.H. Beck. 2016. 267 s. ISBN 978-80-7400-571-8.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Jan Šíroky, CSc.**

Datum zadání: 22.11.2019

Datum odevzdání: 24.04.2020

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

doc. Ing. Lenka Kauerová, CSc.
proděkan pro studium
na základě pověření k jednání č.j.
VSB/19/050319/9900 ze dne 24. 9. 2019

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně. Přílohu č. 1 jsem získal z veřejně dostupných zdrojů. Přílohy č. 2-7 byly vypracovány samostatně. Přílohy č. 2, 5 a 6 obsahují vypracované dotazníky na stránkách www.click4survey.cz.“

V Ostravě dne 24.4.2020

Bc. Jakub Hrbáček

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Teoretické aspekty důchodového systému	9
2.1	I. důchodový pilíř	9
2.1.1	Důchodové pojištění	10
2.1.2	Demografický vliv	15
2.1.3	Předčasný důchod	18
2.2	III. důchodový pilíř	19
2.2.1	Penzijní připojištění	19
2.2.2	Doplňkové penzijní spoření	20
2.2.3	Společné znaky PP a DPS.....	21
2.2.3.1	Vznik	21
2.2.3.2	Zánik	22
2.2.3.3	Subjekty.....	23
2.2.3.4	Příspěvky.....	24
2.2.3.5	Dávky	26
2.2.3.6	Princip fungování	30
2.3	Shrnutí kapitoly	30
3	Praktické aspekty III. důchodového pilíře	33
3.1	III. důchodový pilíř ve statistikách.....	33
3.2	Transformované fondy vs. Účastnické fondy	37
3.3	Předdůchod.....	39
3.3.1	Výhody.....	40
3.3.2	Podmínky	40
3.4	Daňová problematika	43
3.4.1	Daňové zvýhodnění III. důchodového pilíře	44
3.4.2	Daňové zatížení.....	49
3.4.3	Daňové příjmy	52
3.5	Státní příspěvek.....	53
3.6	Praktické aspekty při založení a zániku smlouvy	54
3.7	Shrnutí kapitoly	56
4	Zhodnocení dopadu na vybrané subjekty	58
4.1	Fiskální politika a její zásahy	58
4.2	Analýza dopadu vládních zásahů	60
4.2.1	Změna státních příspěvků	60
4.2.1.1	Stát.....	61

4.2.2	Daňové zvýhodnění	64
4.2.2.1	Stát.....	65
4.3	Modifikace	70
4.3.1	Úpravy s kladným dopadem na úspory státu	70
4.3.1.1	Změna podmínek pro penzisty	70
4.3.1.2	Reforma sirotčích důchodů	71
4.3.1.3	Rekodifikace daní.....	73
4.3.2	Úpravy se záporným dopadem na úspory státu	74
4.3.2.1	Změna podmínek předdůchodu.....	75
4.3.3	Změny a jejich dopad.....	77
4.3.4	Dopad předdůchodu na obec.....	79
4.3.4.1	Ztráta daňových příjmů	79
4.3.4.2	Zákon o rozpočtovém určení daní.....	81
4.3.4.3	Zhodnocení dopadu na obec.....	82
4.3.5	Dopad předdůchodu na jedince.....	83
4.3.5.1	Zdravotní dopad	84
4.3.5.2	Psychologický dopad	84
4.3.5.3	Sociální dopad.....	85
4.4	Shrnutí kapitoly.....	86
5	Závěr	88
	Seznam použité literatury	91
	Seznam zkratk	94
	Prohlášení o využití výsledku diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Tématem této diplomové práce je zhodnocení dopadu III. důchodového pilíře na vybrané subjekty. Hlavní pozornost budeme věnovat penzijnímu připojištění (dále jen „PP“) a doplňkovému penzijnímu spoření (dále „DPS“) ve smyslu zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o PP“) a zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů.

Důchody, mnohými diskutované, neoblíbené téma, které lidem přináší nejistotu a pochybnosti z prožití pozdních fází jejich postnatálního vývoje. Zejména obrat ve vývoji evropské civilizace v posledních letech zapříčiňuje tlaky na zvyšování důchodového věku a vyvolává tak nelichotivé vyhlídky v některých zemích včetně ČR. Nejvýznamnější příčinou jsou obavy z prodlužující se střední délky života a snižování míry porodnosti. Udržení životního standardu penzistů je pak determinováno především jejich ekonomickou situací. To, jaké úrovně bude dosahovat, je dáno především jejich finanční odpovědností. Myslet na budoucnost a patřičně se na ní připravit je cestou, jak si zajistit obvyklý životní standard v období, kdy se lidé vyrovnávají s pozitivními a negativními změnami odchodu z práce, která určovala jejich život v řadě dimenzí. Náležitá odpovědnost však nemusí znamenat jen snížení rizika nedosáhnutí toho, na co jsme byli zvyklí, ale může vést k dřívějšímu užívání života bez trvalé „povinné“ práce.

V diplomové práci bude vedle obecných vědeckých metod analýzy, dedukce, deskripce, komparace a syntézy využito také řízených rozhovorů (dotazování odborníků).

Cílem práce je potencionálním čtenářům objasnit postavení III. důchodového pilíře v rámci penzijního systému ČR, přiblížit jim důležité náležitosti vztahující se k tomuto dobrovolnému pilíři a vysvětlit jeho problematické oblasti s využitím daných poznatků v praxi. Cílem je dále poukázat na roli vlády, jakožto ústřední mocnosti mající vliv na vývoj III. důchodového pilíře s dopadem na stát. A v neposlední řadě modifikovat určité oblasti penzijního systému se záměrem učinit z PP, respektive DPS silnější motivující produkt pro spoření ve III. pilíři a produkt více podporující možnost dřívějšího odchodu do důchodu. Tyto aspekty by zejména měly vést k posílení finanční odpovědnosti obyvatel již od brzkého věku.

V práci bude vycházeno v některých souvislostech z I. důchodového pilíře, avšak blíže se tímto pilířem, ani již neexistujícím II. důchodovým pilířem zabývat nebudeme.

Rovněž nebudeme řešit důchodové systémy v jiných zemích. Pozornost je zaměřena pouze na III. důchodový pilíř, proto v práci nebudeme provádět srovnání s jinými investičními produkty, či doporučovat vhodné investiční instrumenty. Práce nemá sloužit ani jako podklad pro zvolení optimální investiční úložky. Práce neslouží k pochopení procesu investování a s tím spojených souvislostí.

V první části diplomové práce objasníme základní důvody z obav státního starobního důchodu v budoucnu, čímž si ujasníme smysl III. důchodového pilíře. Poukážeme tak na dva aspekty z oblasti demografického vývoje, a to na prodlužování střední délky života a klesající míru plodnosti. Následně se podíváme na základní aspekty III. pilíře a vysvětlíme si jeho podstatné náležitosti. To nám pomůže získat obecný přehled o fungování tohoto dobrovolného pilíře.

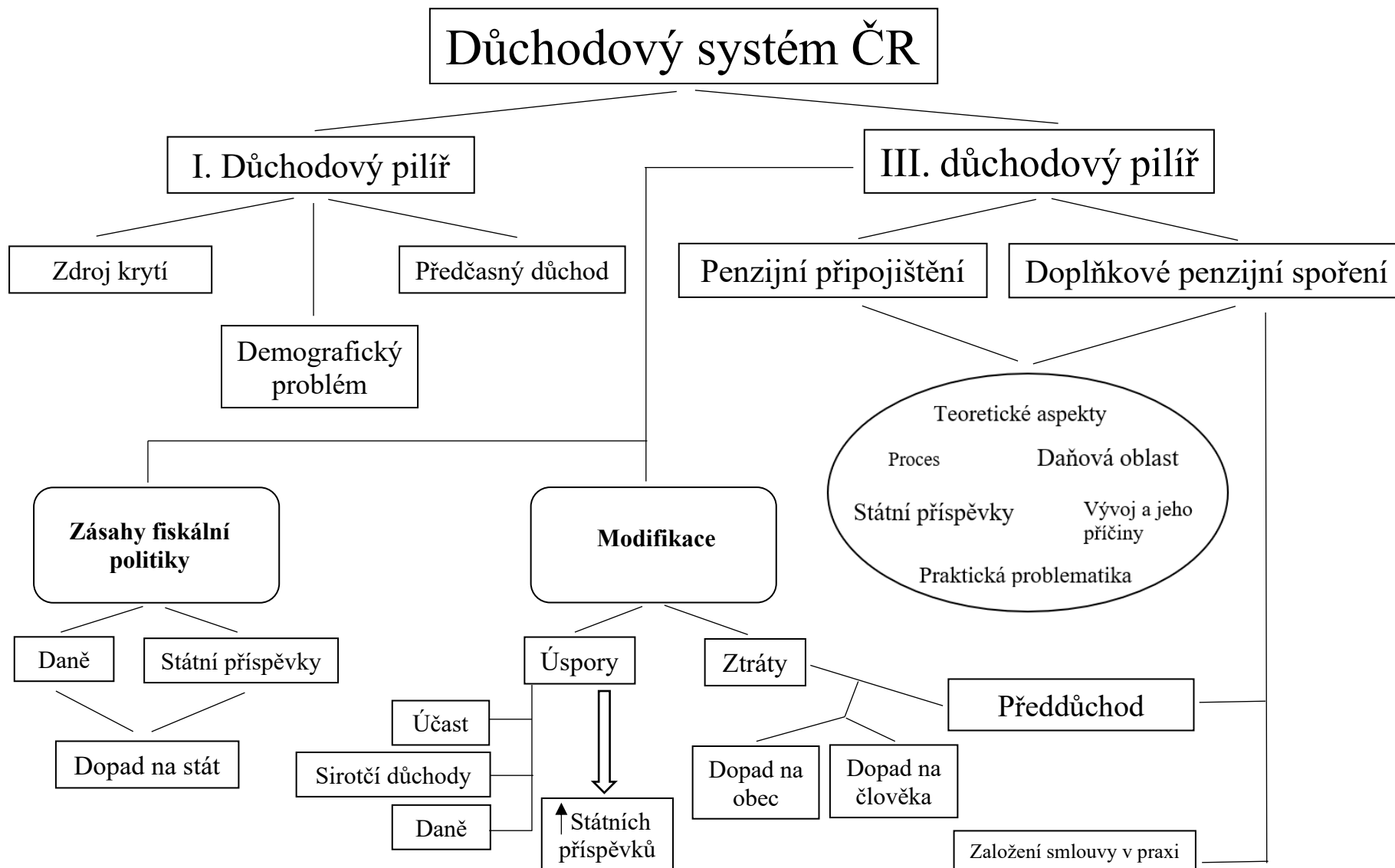
Ve druhé části se podíváme na III. důchodový pilíř z praktického hlediska. Ze statistik si ukážeme, jak si stojí PP, nebo DPS (dále jen „PP/DPS“) z historického hlediska a současnosti s poukázáním na příčiny daných výkyvů. Vyjasníme si rozdíl ve vnímání transformovaných a účastnických fondů a budeme se z velké části zabývat oblastí předdůchodu, jeho výhodami a podmínkami. Neméně budeme pozornost věnovat daňové problematice III. důchodového pilíře, která mnohdy bývá komplikovanou i pro samotné finanční poradce. K jejímu lepšímu pochopení využijeme praktických příkladů. Vysvětlíme si nárokování státních příspěvků a praktické aspekty při založení smlouvy u penzijní společnosti.

Třetí část práce budeme věnovat zhodnocení dopadu na vybrané subjekty. V její první polovině poukážeme na roli vlády, kdy budeme z historických vládních zásahů v oblasti III. důchodového pilíře posuzovat dopad na samotný stát. Ve druhé polovině budeme modifikovat určité oblasti důchodového systému se záměrem získat určité peněžní prostředky pro navýšení státních příspěvků účastníkům III. pilíře. Dále budeme reformovat oblast předdůchodu s cílem nastavit benevolentnější podmínky pro jeho čerpání. Tím zajistíme posílení vzniku účasti, či navýšení měsíčních příspěvků účastníků. Následně i s ohledem na zvýšenou efektivitu počtu účastníků III. důchodového pilíře vlivem navrhovaných změn, zhodnotíme dopad předdůchodu na rozpočet obce a na zdraví, psychiku a sociální vývoj člověka za pomoci odborníků daných odvětví. Strukturu práce ilustruje schéma 1.1.

Statistické údaje vychází z dostupných informací, na které je vždy patřičně odkazováno. Pochází z věrohodných zdrojů, avšak metodika vykazování jednotlivých institucí se může lišit, a proto mohou být údaje v jiných publikacích do jisté míry odlišné.

Tato diplomová práce vychází z legislativy k 1. 1. 2020 s případným odkazováním na starší legislativu. Práce byla dána k vazbě dne 4. 4. 2020.

¹ Vlastní zpracování

2 Teoretické aspekty důchodového systému

Komunikační šum a nedůvěřivost lidí vede k obavám a strachu z nejistoty našeho budoucího života. „Mladí se důchodu nedožijí“ – takto by šlo charakterizovat nazírání většiny populace na nepříliš lichotivý vývoj našeho penzijního systému. Nicméně známé přísloví „každý svého štěstí strůjcem“ je zde zcela na místě. Je v rukou každého z nás se na svou budoucnost připravit a patřičně zajistit.

Penzijní systém si lze představit jako proces, prostřednictvím kterého jsou získávány a následně distribuovány finanční prostředky obyvatelům dané země, kteří splnili podmínky k jejich nabytí. Existuje celá řada penzijních systémů, které vychází z historického vývoje sociálních politik příslušných zemí (Vostatek, 2016).

V České republice se v současnosti setkáme se systémem, který je postaven na dvou pilířích. Abychom si dali do souvislosti penzijní systém jako celek, podíváme se na oba tyto pilíře v následující kapitole. V celkovém kontextu nám to pomůže k lepším myšlenkovým asociacím a budeme tak moci lépe definovat některé problémy. U I. důchodového pilíře si vystačíme se všeobecným základem. Nastíníme si v souvislosti s ním princip důchodového pojištění a podíváme se na hodně diskutovaný problém demografického vývoje obyvatelstva. Pro podrobnější pochopení problematiky a fungování I. důchodového pilíře doporučujeme využít jiné studijní či literární podklady², popřípadě využít zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Hlavní pozornost však následně budeme věnovat jiné části penzijního systému. Konkrétně se zaměříme na III. důchodový pilíř, jeho objasnění, vývoj a využití. Poukážeme na hlavní rozdíly jeho 2 hlavních instrumentů a vysvětlíme si princip jeho fungování.

2.1 I. důchodový pilíř

I. pilíř také nazývaný povinný, státní, průběžný pilíř je založen na principu „pay-as-you-go“. Tento princip průběžného důchodového systému spočívá v tom, že pracující lidé finančně zajišťují penze obyvatel v důchodovém věku. Jinak napsáno. Stát

---

² Např. CIPRA, 2012; RAŠTICOVÁ, BÉDIOVÁ, 2018; PŘIB, 2011.

prostřednictvím důchodového pojištění³ získává finanční prostředky z hrubých mezd případně zisků lidí, kterými financuje důchody současných seniorů. Lidé tak od státu získávají určitou míru jistoty v tom, že nemusí spoléhat na své vlastní peněžní prostředky ve stáří. Nicméně z demografického hlediska, jak si ukážeme v podkapitole 2.1.2, je tento způsob dlouhodobě neudržitelný.

Účast v I. pilíři je povinná. Jejími účastníky jsou automaticky ekonomicky aktivní lidé⁴. Osoby ekonomicky neaktivní⁵ mají možnost účastnit se dobrovolně. Dobrovolná účast na důchodovém pojištění je upravena v § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále „ZDPOJ“). Její existence je z hlediska podmínek pro výpočet výše důchodu logická. Hlavním determinantem pro stanovení výše starobního důchodu⁶ je totiž kromě dosahovaných výdělků i doba po kterou byl účastník účasten důchodového pojištění. Potřebnou dobu pojištění vymezuje § 29 ZDPOJ. Do této doby lze zahrnout i tzv. náhradní dobu pojištění, tedy období, kdy člověk nebyl zaměstnaný, nebo nepodnikal. Pro účely stanovení doby pojištění se na něj však jako na pracujícího pohlíží. Příkladem takové situace může být péče o dítě do 4 let věku nebo péče o osobu blízkou, která je závislá na péči jiné osoby. Základním rozdílem mezi dobou pojištění a náhradní dobou pojištění je to, že v průběhu doby pojištění se odvádí pojistné, zatímco v náhradní době pojištění se toto pojistné neplatí (Příb, 2011). Veškeré tyto faktory sehrávají úlohu při výpočtu starobní penze. Pro naše účely se však výpočtem starobního důchodu zabývat nebudeme.

2.1.1 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění tvoří společně s nemocenským pojištěním a příspěvkem na státní politiku zaměstnanosti systém sociálního pojištění. Ten je významným příjmovým, ale i výdajovým kanálem veřejných rozpočtů (Klazar, 2011). Na tuto

---

³ Spadá pod skupinu sociálního pojištění placeného ekonomickými subjekty. To se dále dělí na: nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

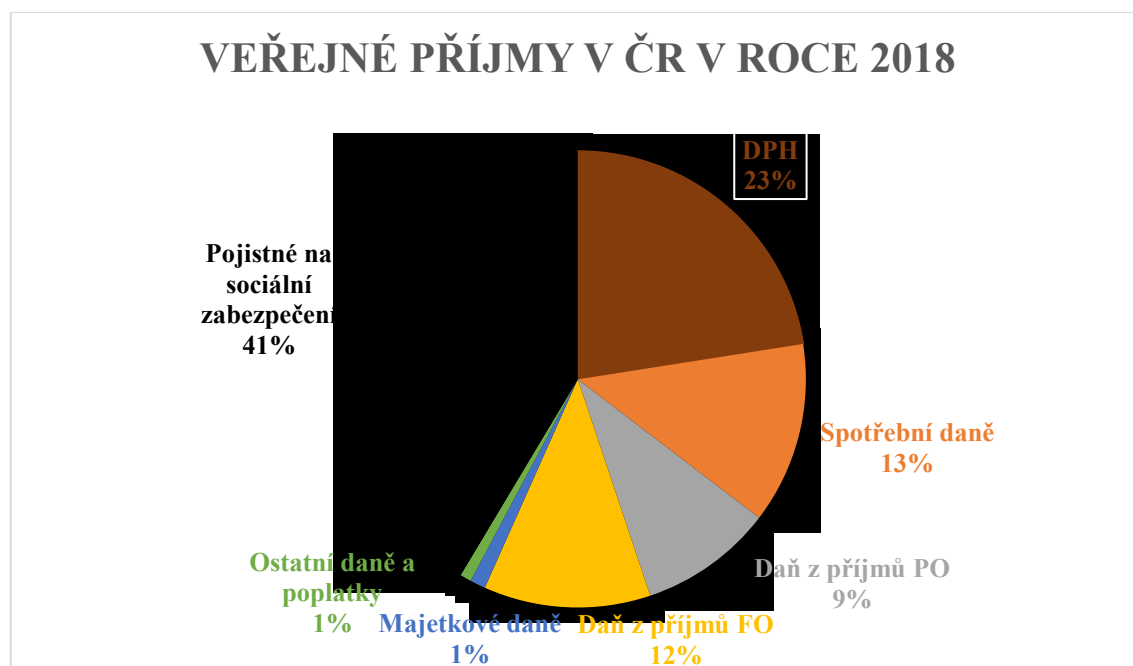
⁴ Mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo patří zaměstnaní a nezaměstnaní. Za nezaměstnaného se považuje osoba, která nemá práci a aktivně ji hledá (je vedena na úřadu práce), je osobou starší 15 let a je schopna nástupu do 14 dnů.

⁵ Ekonomicky neaktivní osoby nepracují a zaměstnání nehledají (např. studenti, ženy na mateřské, zdravotně postižení, ...).

⁶ Starobní důchod je tvořen 2 složkami: základní výměrou (odvíjí se od průměrné mzdy a je stejná pro všechny druhy důchodu) a procentní výměrou (její výše se odvíjí od délky doby pojištění a výši příjmů dosažených v rozhodném období před přiznáním důchodu).

skutečnost se můžeme podívat v grafu 2.1, který poukazuje na podíly jednotlivých příjmových složek veřejných rozpočtů na jejich celkových příjmech.

Graf 2.1: Podíl jednotlivých příjmových složek na celkovém příjmu veřejných rozpočtů v ČR v roce 2018⁷

Finanční prostředky jsou v sociálním systému shromažďovány ve formě odvodů z mezd či zisků. Sociální pojištění je tedy hrazeno jak zaměstnanci, tak osobami samostatně výdělečně činnými (dále jen „OSVČ“) a zaměstnavateli. Stát je prostřednictvím systému sociálního pojištění schopen realizovat svou politiku v oblasti zdravotnictví, zabezpečení občanů ve stáří, nemoci a nezaměstnanosti. Jinými slovy, jak vyplývá ze zákona o důchodovém pojištění, jsou jeho účastníci zajištěni v životních situacích jako je stáří, invalidita a úmrtí živitele.

Vyměřovací základ, tedy hodnotu, ze které se při výpočtu výše odvodu sociálního pojištění vychází, tvoří u zaměstnanců hrubá mzda a u OSVČ polovina zisku za předešlé zúčtovací období. Polovina zisku u OSVČ se stanoví jako 50 % příjmů po odečtení výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení. V případě, že OSVČ je účetní jednotkou⁸ vedoucí účetnictví, vychází se z jejího výsledku hospodaření (dále „VH“).

⁷Vlastní zpracování na základě údajů Ministerstva financí dostupných z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2019/pokladni-plneni-sr-33898>.

⁸ Účetní jednotka je fyzická, nebo právnická osoba vedoucí účetnictví.

Účetní VH tvořící daňový základ se následně upraví o daňově neuznatelné náklady. Z takto upraveného základu daně (dále jen „ZD“) se vypočte 50 % jako vyměřovací základ pro výpočet pojistného.

V souvislosti se sociálním pojištěním se rovněž setkáme s pojmy jako minimální a maximální vyměřovací základ. Jedná se o hodnoty, které stanovují hranice pro výpočet pojistného. Z těchto hraničních hodnot získáme minimální a maximální výši záloh, kterou musíme, respektive lze odvést na sociálním pojištění. Jelikož se jedná o problematiku mnohem rozsáhlejší, která není účelem naší práce, doporučujeme projít portál České správy sociálního zabezpečení, kde jsou dostupné i nové změny v této oblasti od roku 2019.

Pro obecnou představu toho, kolik na sociálním pojištění odvede občan s měsíční mzdou 25 000 Kč poslouží Tab. 2.1.

Tab. 2.1: Výpočet výše sociálního pojištění⁹

		Výpočet
Hrubá mzda	25 000 Kč	
Důchodové pojištění (zaměstnanec)	1 625 Kč	25 000 . 0,065
Sociální pojištění (zaměstnavatel)	6 200 Kč	25 000 . 0,248
CELKEM ODVEDENO		
• Důchodové pojištění	7 000 Kč	1 625 (zaměstnanec) + 5 375 (zaměstnavatel)
• Nemocenské pojištění	525 Kč	25 000 . 0,021
• Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	300 Kč	25 000 . 0,012

⁹ Zdroj: Vlastní zpracování vycházející z aktuálně platné legislativy k 1. 10. 2019 zákona č. 589/1992 Sb., zákon o pojistném na sociální zabezpečení.

Zaměstnanci je z jeho hrubé mzdy strženo 6,5 % na sociální pojištění. V tabulce vidíme také částku, kterou je povinen odvést na sociálním pojištění zaměstnavatel za svého zaměstnance. V souvislosti s touto povinností došlo od 1. 7. 2019 ke změně sazby.

Sazba sociálního pojištění zaměstnavatele nově činí 24,8 %¹⁰ namísto předchozích 25 %. Důvodem poklesu této sazby bylo vládní přijetí novely o zrušení karenční doby v rámci nemocenské. Jednalo se o první tři dny, kdy zaměstnanec nedostával náhradu mzdy v době své nemoci. Snížení o 0,2 procentního bodu má posloužit jako kompenzace zaměstnavatelům za zvýšené náklady v důsledku vyplácení mzdových náhrad již od prvního dne trvání nemoci zaměstnance. Částka 1 625 Kč, která je stržena zaměstnanci, jde plně na důchodové pojištění. Z 6 200 Kč, které je povinen odvést zaměstnavatel jde 5 375 Kč na důchodové pojištění, 525 Kč na nemocenského pojištění¹¹ a 300 Kč jako příspěvek na státní politiku zaměstnanosti¹².

V návaznosti na nižší odvod zaměstnavatele na nemocenském pojištění se pojí i fakt, že výpočet superhrubé mzdy bude od této novely nabývat nižších hodnot. Je potřeba ale zdůraznit, že to automaticky neznamená pozitivní dopad na výši čisté mzdy, jak chybně uváděla některá média. Jaký vliv má tato změna na čistou mzdu ukazuje Tab. 2.2.

V tabulce můžeme vyčíst daňovou povinnost poplatníka při původní a nové sazbě pojistného, kterou hradí zaměstnavatel za své zaměstnance. Pomocí této tabulky můžeme deklarovat dopad na čistou mzdu. Uvažujeme-li zaměstnance, který uplatňuje pouze základní slevu na poplatníka, vystačí nám pro zhodnocení vlivu pouze výpočet daňové povinnosti. Sazby sociálního a zdravotního pojištění u zaměstnance zůstaly beze změny a jediným přímým vlivem na čistou mzdu, ve spojitosti se změnou sazby nemocenského pojištění hrazeného zaměstnavatelem, je odvedená daň. Z tabulky vyčteme, že daňová povinnost zůstane konstantní, nebo dojde k jejímu poklesu. Čisté mzdy tedy budou na stejné úrovni, nebo zaznamenají jen malý nárůst. Důvodem malého dopadu je kromě nízkého poklesu sazby pojistného i fakt zaokrouhlování superhrubé mzdy¹³ pro účely výpočtu daňové povinnosti poplatníka. Jak ukazuje Graf 2.2, v případě existence vlivu pojistné sazby, bude dopad na čistou mzdu zcela minimální. K jejímu nárůstu dojde

---

¹⁰ 21,5 % důchodové pojištění, 2,1 % nemocenské pojištění a 1,2 příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

¹¹ Z nemocenského pojištění jsou vypláceny: mateřská, vyrovnávací příspěvek v mateřství a těhotenství, ošetrovné a nemocenská.

¹² Z tohoto příspěvku je hrazena podpora v případě nezaměstnanosti.

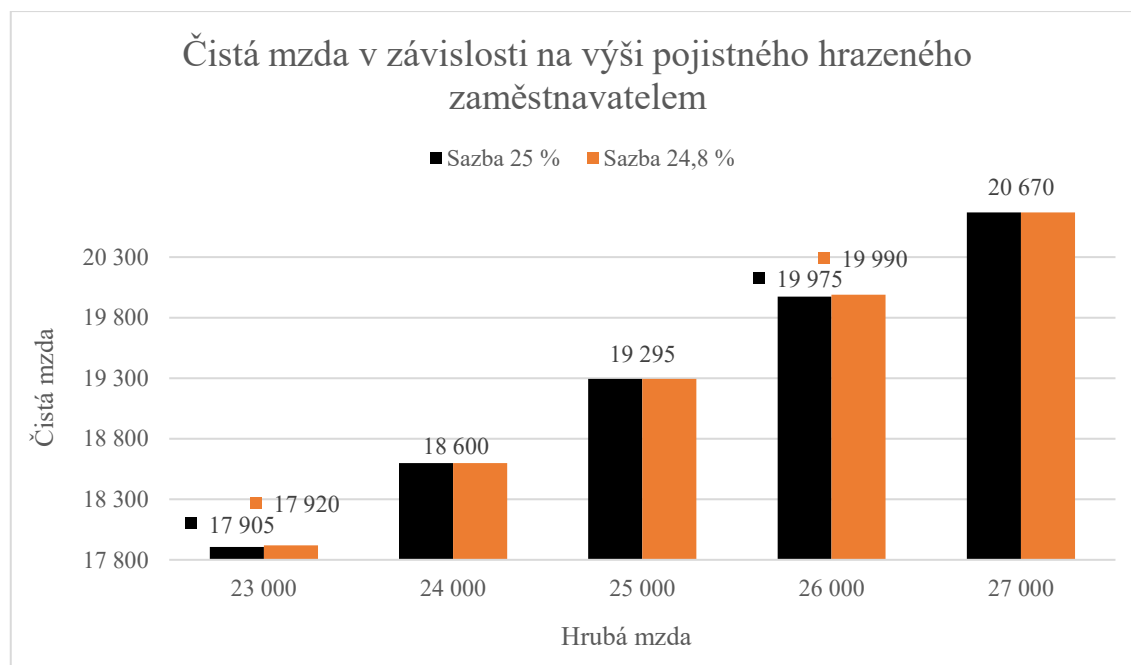
¹³ Superhrubá mzda se při měsíčním zúčtování zaokrouhluje na stovky nahoru.

v případě, kdy se vlivem snížení sazby pojistného bude lišit zaokrouhlená superhrubá mzda, která je základem pro výpočet daně z příjmu.

Tab. 2.2: Výpočet daňové povinnosti zaměstnance v závislosti na výši pojistného hrazeného zaměstnavatelem (v Kč)¹⁴

Hrubá mzda	Daňová povinnost při původní sazbě pojistného	Daňová povinnost u nové sazby pojistného
15 000	945	945
18 000	1 560	1 545
25 000	2 955	2 955
33 000	4 575	4 560
40 000	5 970	5 970
50 000	7 980	7 965
75 000	13 005	12 990
100 000	18 030	18 000

Graf 2.2: Výše čisté mzdy v Kč v závislosti na změně sazby nemocenského pojištění¹⁵

¹⁴ Vlastní zpracování.

¹⁵ Vlastní zpracování.

2.1.2 Demografický vliv

Vývoj populace a zejména její stárnutí je vnímáno jako zásadní problém v penzijních systémech, které jsou postaveny na průběžném principu jejich financování. Věková skladba obyvatelstva je totiž jedním z faktorů vyvolávajících tlaky na růst důchodového věku. Tento negativní jev je spojen s nízkou porodností a prodlužováním střední délky života. Vlivem medicinského a ekonomického rozvoje a jiných faktorů působících na změnu střední délky života je způsobováno, že již více než polovina lidí v rozvinutém světě se dožívá sedmdesáti let života a výše (Loužek, 2014).

Jak můžeme vidět v grafu 2.3, střední délka života se v ČR od roku 1970 zvýšila o přibližně 9 let. Naopak úhrnná míra plodnosti zaznamenala mezi roky 1970-2016 pokles. Trend prodlužování střední délky života zaznamenává dramatický nárůst v posledních desetiletích i v jiných zemích. Rovněž křivka znázorňující počet porodů na jednu ženu v ČR charakterizuje obdobný celosvětový vývoj.

Stárnutí populace je z dlouhodobého hlediska spojeno zejména s klesající mírou plodnosti a úmrtnosti, se snižováním kojenecké úmrtnosti a s prodlužováním naděje dožití¹⁶ (Sak, Kolesárová, 2012). Jak si ukážeme později, prognózy demografické struktury obyvatelstva ČR očekávají, že i v budoucnu bude docházet ke zvyšování podílu starších osob na celkové populaci.

Věková struktura ČR je strukturou regresivního typu. Tento typ je charakterizován stárnutím populace, kdy se při nízké míře plodnosti a zlepšování úmrtnostních poměrů zvyšuje zastoupení starých osob v populaci, a naopak klesá podíl dětí a mládeže. Za takovou strukturu mohou především, „... dvě světové války, hospodářská krize, ale i změna společenského uspořádání po roce 1989“¹⁷.

V některých publikacích¹⁸ se setkáme s názorem, že se se změnami vývoje střední délky života a zdravotního stavu populace mění rovněž schopnost a ochota lidí pracovat i v pozdějším věku. Je potřeba podotknout, že takové tvrzení může platit, ale ochota lidí k práci se mění v závislosti na hodnotách, které člověk jako individuum preferuje. Jak vychází z reprezentativního šetření CVVM z října 2004 (dotazováno 1058 respondentů) zahrnující položky rodina, práce, přátelé a známí, veřejná činnost, volný čas, náboženský

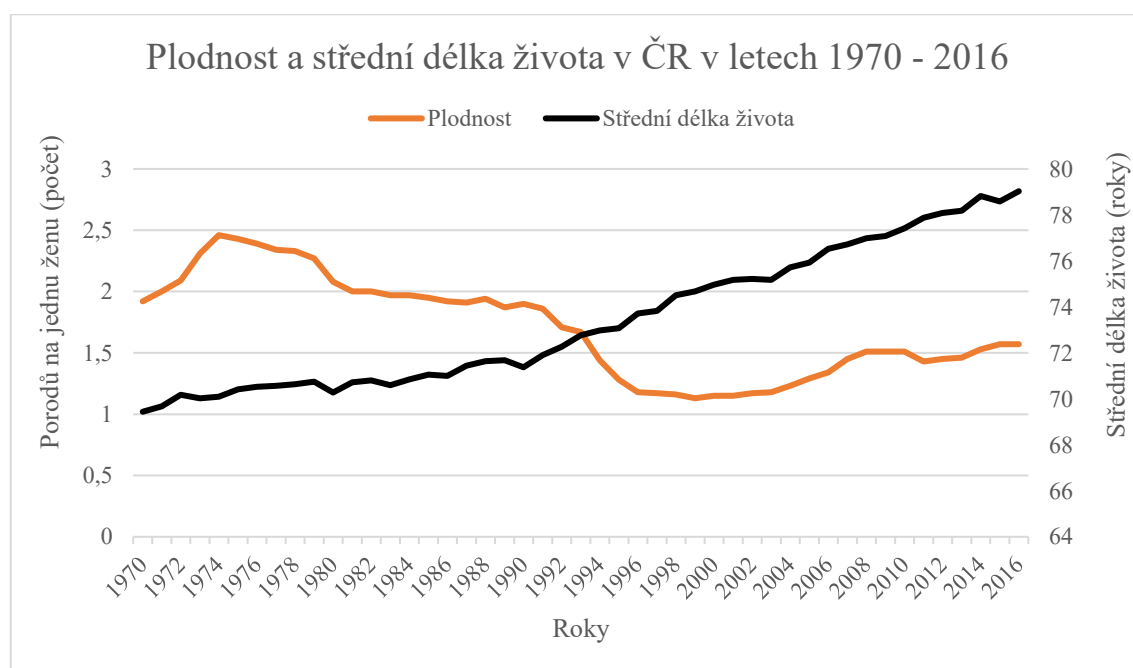
¹⁶ Naděje dožití je odhad průměrného věku, kterého se může člověk v daném místě dožít za předpokladu zachování stávajících úmrtnostních poměrů.

¹⁷ SAK, KOLESÁROVÁ, 2012, s. 86.

¹⁸ Např. Loužek, 2014.

život, angažovanost a politika, je to právě rodina, která je pro více než 75 % dotázaných nejdůležitější hodnotou v životě (Rašticová, Bédiová, 2018). Výsledek tohoto průzkumu jen potvrzuje dnešní nařikání většiny populace na jejich pracovní život a touhu po starobním důchodu. Z tohoto důvodu je poměrně irelevantní domnívat se, že ochota lidí k práci poroste s prodlužující se délkou života. Lidé by totiž mnohem raději věnovali čas své rodině.

Graf 2.3: Plodnost a střední délka života v ČR, 1970 – 2016¹⁹

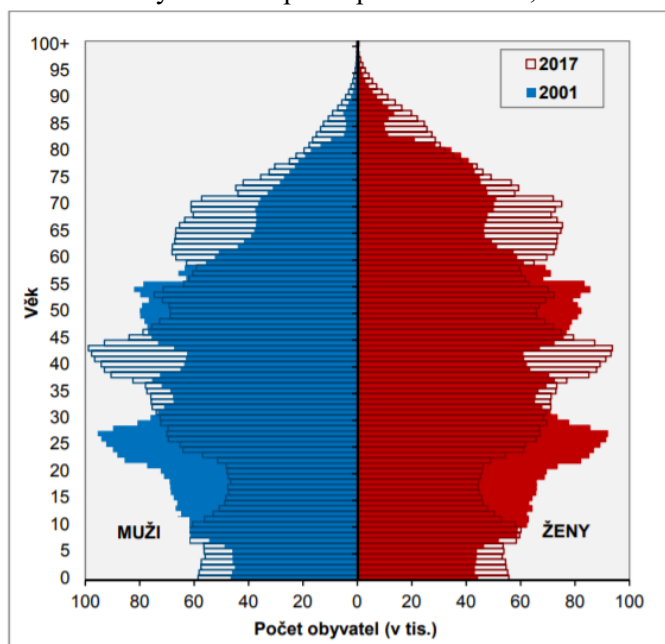

Existující snahy o důchodové reformy mají svá opodstatnění. Stejně jako obavy obyvatel o jejich starobní důchod. Jejich hlavní příčinou jsou zejména dva zmiňované fakty. Problém věkové struktury obyvatelstva v ČR přehledně vyobrazuje graf 2.4. Vybarvená škála znázorňuje demografickou strukturu obyvatel v roce 2001, obrysová škála pak v roce 2017. Již z tohoto grafu je patrný poměrně vysoký pokles obyvatel u věkové skupiny 10-30 let a relativně vysoký nárůst u věkové skupiny 60+. Z tabulkových dat dostupných na stránkách Českého statistického úřadu (viz Příloha 1) vychází, že zatímco se u věkové skupiny 0-9 let počet obyvatel v roce 2017 oproti roku 2001 zvýšil o cca 17,17 %, věková skupina 90+ vzrostla v těchto dvou porovnávaných letech o cca 89,7 %. Z výše uvedeného lze vyvodit nelichotivou skutečnost, kdy se snižuje

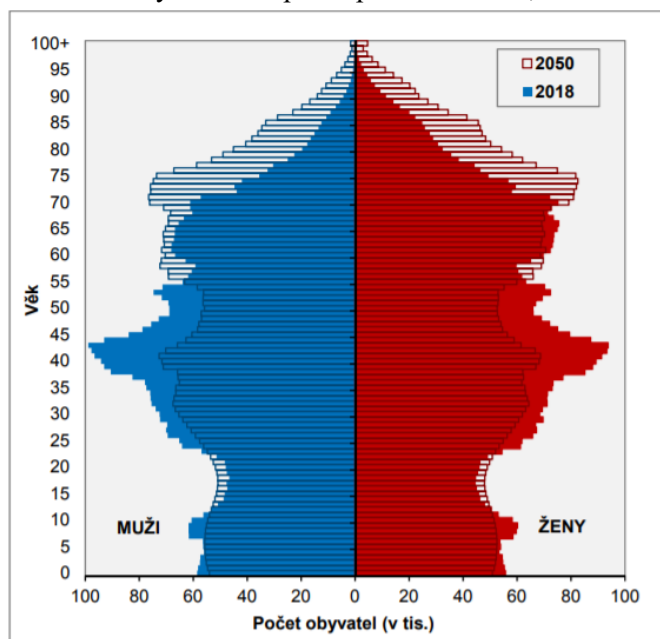
¹⁹ Vlastní zpracování na základě údajů dostupných na stránkách World Bank Group. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/>.

počet pracujících osob na jednoho důchodce. Tento problém ještě více prohlubuje očekávaný vývoj věkové struktury do roku 2050 (viz Graf 2.5). Kdy, zatímco by nejnižší věková skupina měla zaznamenat pokles, nejvyšší věková skupina 90+ by měla narůst téměř 3,5násobně. V roce 2060 se pak očekává, že na jednoho penzistu připadne méně než dva pracující, zatímco v roce 2015 to byli čtyři pracující na jednoho penzistu.

Graf 2.4: Obyvatelstvo podle pohlaví a věku, 2001 a 2017 (k 31. 12.)²⁰

Graf 2.5: Obyvatelstvo podle pohlaví a věku, 2018* a 2050 (k 1. 1.)²¹

* reálné údaje

²⁰ Zdroj: Český statistický úřad.

²¹ Zdroj: Český statistický úřad.

2.1.3 Předčasný důchod

Penzijní systém platný v ČR umožňuje obyvatelům předčasný odchod do důchodu. Za splnění určitých podmínek má občan možnost užívat si dříve „života bez práce“. Obyvatelé jejichž důchodový věk je nižší než 63 let²² smí odejít do předčasného důchodu tři roky předem. Lidé s důchodovým věkem 63 a více let, mohou odejít do předčasného důchodu pět let předem, nejdříve ale v 60 letech. Nutnou podmínkou pro přiznání předčasného důchodu je rovněž splnění potřebné délky pojištění, jak již bylo zmíněno v podkapitole 2.1. Negativní stránkou čerpání předčasného důchodu je skutečnost krácení starobní penze. Občan, který využije možnosti předčasného odchodu do důchodu bude mít trvale krácenou svou starobní penzi, a to i v okamžiku, kdy dosáhne řádného důchodového věku. Podmínky stanovení procentní výměry starobního důchodu při čerpání předčasného důchodu upravuje § 36 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Jak vyplývá z provedeného dotazníku (viz Příloha 2), zreálnění tužby občanů po dřívějším odchodu do důchodu je v důsledku krácení výše důchodu mnohem nižší.

Z tabulky 2.3 vidíme, že podíl předčasných starobních důchodů z celkového počtu starobních důchodů v letech 2015-2017 rostl. Vedle jiných důvodů, kterými mohou být např. zdravotní problémy, si můžeme tuto situaci vysvětlit také již zmiňovanou skutečností v podkapitole věnované demografickému vývoji. Preference lidí se i přes rostoucí střední délku života upírají k získávání volného času, který mohou trávit s rodinou.

Tab. 2.3: Důchodové statistiky v ČR v letech 2015-2017²³

k 31. 12.	2015	2016	2017
Starobní důchody	2 376 883	2 395 382	2 403 933
Z toho předčasné důchody	586 009	603 501	618 842
Podíl předčasných důchodu na celkovém počtu starobních důchodů	24,65 %	25,19 %	25,74 %

²² Jedná se o věk, od kterého je přiznán řádný starobní důchod.

²³ Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z tiskové zprávy České správy sociálního zabezpečení z roku 2018.

2.2 III. důchodový pilíř

III. důchodový pilíř lze charakterizovat jako doplňkový, dobrovolný a příspěvkově orientovaný pilíř penzijního připojištění. Hlavním jeho znakem je tedy princip dobrovolnosti na jeho účasti, tím se odlišuje od I. důchodového pilíře. Vzhledem k ekonomickému a demografickému vývoji se však předpokládá, že v zajištění občana bude hrát stále důležitější roli.

V současnosti je reprezentován dvěma instrumenty, PP a DPS. Hlavní úlohou těchto produktů by mělo být zajištění občana v postaktivním věku, tedy ve stáří, takovým způsobem, aby se nesnížila jeho životní úroveň v období, kdy se stane pobíratelem státního starobního důchodu z důchodového pojištění I. důchodového pilíře. Přičemž toto zajištění bude poskytováno pouze těm, kteří se sami rozhodli shromažďovat svůj kapitál na svůj účet v podobě PP/DPS.

Tento dobrovolný důchodový pilíř se do českého penzijního systému začlenil již v roce 1994 v souvislosti se zákonem o PP. Dnes se o tento zákon opíráme v souvislosti právě s PP. Jeho novelizace v roce 1999 zákonem č. 170/1999 Sb., znamenala pozitivní dopad v rámci částky (resp. státního příspěvku), kterou stát podporoval příspěvky účastníků. Negativní dopad se pak projevil např. ve zvýšení věku pro nárok na starobní penzi (z 50 na 60 let). PP mohlo být provozováno pouze penzijními fondy, tedy akciovými institucemi, které měli k provozování takové činnosti patřičné povolení od České národní banky (dále „ČNB“). V rámci velké důchodové reformy však vznikl zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, s účinností od 1. ledna 2013. Do té doby penzijní fondy v rámci PP se musely transformovat na penzijní společnosti, které měly právo realizovat úkony spojené s DPS na základě povolení od ČNB. Novým zájemcům o PP byl od data účinnosti tohoto zákona uzavřen vstup a účast na III. důchodovém pilíři mohou nově získat již pouze v rámci DPS. Uzavřené PP bylo prohlášeno za transformovaný fond, který kromě nových účastnických fondů (viz dále) ve spojení s DPS, začala obhospodařovat penzijní společnost.

2.2.1 Penzijní připojištění

PP můžeme chápat jako proces spočívající ve shromažďování peněžních prostředků od účastníků, státu a třetích osob, nakládání s těmito prostředky a jejich následné vrácení oprávněné osobě. Fungování takového procesu pak vychází z platných

zákonů a penzijního plánu. V následujícím textu se v některých pasážích setkáme s označením „staré“ a „nové“ smlouvy. V rámci PP tím myslíme smlouvy, které se vztahují k PP před účinností zákona z roku 1999 („staré smlouvy“) a po účinnosti tohoto zákona („nové smlouvy“).

V souvislosti s PP je potřeba ještě zmínit a objasnit si úlohu výše zmíněného penzijního plánu. Penzijní plán je dokument upravující náležitosti týkající se PP. Jedná se např. o problematiku dávek poskytovaných z PP, o oblast příspěvků, o podíl na výnosech hospodaření a další skutečnosti důležité pro obhospodařování peněžních prostředků konkrétního penzijního fondu. Blíže tak specifikuje smluvní vztah mezi účastníkem a penzijním fondem. Penzijní plán prochází schválením ČNB a bývá součástí smlouvy o PP. Prostřednictvím penzijního plánu penzijní fondy (dnes penzijní společnosti) získávají určitou míru prostoru pro stanovování podmínek, avšak jen v rozsahu povoleném zákonem. Není tak možné, aby pomocí penzijního plánu byly nastaveny podmínky, které by vedly k poškození účastníka penzijního fondu, avšak mohou být nastaveny výhodněji, než stanoví zákon.

2.2.2 Doplnkové penzijní spoření

DPS bylo zavedeno zákonem č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření (dále jen „zákon o DPS“). Účinnosti tento zákon nabyl 1. ledna 2013. Lze ho charakterizovat jako „... dobrovolné spoření v podílových fondech označovaných jako transformované fondy, které vznikly transformací předchozích penzijních fondů penzijního připojištění a pokračují v jejich velmi konzervativní investiční strategii, a účastnické fondy, které jsou investičně mnohem odvážnější“²⁴.

Nahrazení transformovaných fondů (spojovaných v současnosti s PP) účastnickými fondy, umožňuje účastníkům III. důchodového pilíře být odvážnější za účelem dosažení vyšších výnosů, avšak na úkor vyššího rizika. Zásadní změnou, která měla za následek i razantní nárůst počtu smluv PP před jeho uzavřením v roce 2013 (viz Tab. 2.4), byla oblast garance nezáporného zhodnocení. Pro lepší pochopení si to můžeme jednoduše vysvětlit tak, že klientům PP bylo a je garantováno, že jimi vložené peníze se jim vrátí. Jinými slovy, dostaneme nazpět minimálně to, co jsme vložili. Pro obyčejného člověka zcela dostačující a přesvědčující argument. Ti více znalí by však měli

---

²⁴ Cipra, 2012, s. 364

vyjádřit s tímto tvrzením určitou míru nesouhlasu. Je potřeba si totiž uvědomit, že v případě nulového, či nižšího zhodnocení, než by byla míra inflace, by došlo k znehodnocení našich peněžních prostředků.

Tab. 2.4: Počet nově uzavřených smluv PP v posledních 5 letech jeho existence²⁵

Nová PP	2008	2009	2010	2011	2012
Počet	590 490	524 867	495 516	457 033	1 128 020
Přírůstek (%)	0,7	-11,1	-5,6	-7,8	146,8

2.2.3 Společné znaky PP a DPS

Jak jsme si zmínili dříve, PP a DPS jsou základními a charakteristickými prostředky III. důchodového pilíře. I přesto, že již z předchozího textu nám je zřejmé, že se nejedná o dva zcela totožné produkty, jsou z podstatné části v mnoha oblastech obdobné. Jejich jednotlivé důležité aspekty s případnými odlišnostmi si zmíníme v této podkapitole. Zejména nám to pomůže lépe vidět případné rozdíly mezi oběma produkty a dokážeme si lépe uvědomit jejich klíčové faktory. U pasáží, které nebudou pro PP a DPS stejné, vždy řádně upozorníme vyslovením v samotném textu, případně odkazem v závorce a to následovně. Fakta vztahující se pouze pro PP budou na konci věty obsahovat- (u PP), bude-li se daná skutečnost vztahovat k DPS, budeme na to upozorňovat- (u DPS).

2.2.3.1 Vznik

Jak již bylo napsáno, III. důchodový pilíř staví na dobrovolné bázi. Účast na PP, stejně jako na DPS, může tedy vzniknout pouze písemnou smlouvou uzavřenou mezi účastníkem a penzijním fondem, resp. penzijní společností²⁶.

Dle zákona o PP se účastníkem PP mohla stát každá fyzická osoba starší 18 let s trvalým pobytem na území ČR. Rovněž fyzická osoba starší 18 let s bydlištěm na území jiného členského státu EU, která je účastna důchodového pojištění, nebo je již

²⁵ Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů dostupných z webu Ministerstva financí ČR.

²⁶ Penzijní fond byl obhospodařovatelem PP. V současnosti však obhospodařovatelem fondů PP a DPS je penzijní společnost. Z tohoto důvodu budeme i v dalším textu převážně využívat pouze označení penzijní společnost. Je ale důležité mít na paměti, že v zákoně o PP, se stále užívá označení penzijní fond.

poživatelem důchodu z I. pilíře v ČR, případně se účastní veřejného zdravotního pojištění.

Zákon o DPS pak definuje účastníkem fyzickou osobu, která uzavřela s penzijní společností smlouvu o DPS. V praxi se však setkáváme i se situací, kdy účastníkem DPS může být i nezletilá osoba. Tato možnost pro účastníky mladší 18 let existuje od roku 2016. Smlouvu s penzijní společností v takovém případě uzavírá zákonný zástupce nezletilé osoby.

Důležité je podotknout, že ať už se jedná o PP/DPS může být účastníkem fyzická osoba, a to nezávisle na tom, zda pracuje, či již pobírá starobní důchod v rámci I. pilíře.

Ze zákona účastník nemá nárok na souběh 2 a více smluv o PP/DPS, které by byly v aktivním stavu. Tato skutečnost vyplývá také z možnosti čerpání státního příspěvku, který může být vázán pouze na jednu smlouvu. Existují však dvě situace, za kterých účastník může mít 2 smlouvy, avšak ne v aktivním stavu. Těmito výjimkami jsou uzavření před zánikem DPS u jiné smlouvy, pokud účastníkovi byla zahájena výplata dávky, nebo uzavření nové smlouvy, pokud účastník svou starou smlouvu zakonzervoval (přerušil placení příspěvků) za podmínky, že předtím platil nejméně 36 kalendářních měsíců nebo nejméně 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích od posledního přerušení placení u téže společnosti. Pokud by se ale jednalo o účastníka PP, který zakonzervoval svou smlouvu PP, nemohla by být smlouva o DPS uzavřena.

Účastníci nových smluv PP, měli při splnění určitých podmínek právo přerušit své PP. Tedy „zakonzervovat“ své peněžní prostředky u jednoho penzijního fondu a uzavřít novou smlouvu u jiného. Peníze takto přerušeno PP se u daného penzijního fondu stále zhodnocovaly.

2.2.3.2 Zánik

Výpověď

PP/DPS může zaniknout výpovědí ze strany účastníka, případně ze strany penzijní společnosti. Penzijní společnost může smlouvu vypovědět pouze v případech stanovených zákonem:

- neplacení příspěvků účastníkem po dobu alespoň 6 měsíců,

- při uzavírání smlouvy účastník uvedl nepravdivé informace či zatajil rozhodné skutečnosti,
- nesplnění povinností vyplývajících pro účastníka z penzijního plánu (u PP),
- jestliže klient nesplňuje podmínky stanovené zákonem pro účast na PP (u PP),
- účastník porušil povinnosti stanovené zákonem ohledně sdělení údajů penzijní společnosti (u DPS).

Výplatou

Účast na III. důchodovém pilíři rovněž zaniká okamžikem poslední výplaty prostředků účastníka, nebo výplatou jednorázového vyrovnání (viz dále).

Smrtí

PP/DPS zanikne v případě úmrtí účastníka.

Kromě výše uvedených případů ukončení účasti na PP/DPS mohou být důvodem zániku rovněž: uplynutí výpovědní doby, ukončení trvalého pobytu na území ČR (u PP), ztráta bydliště či účasti na důchodovém nebo zdravotním pojištění (u PP).

2.2.3.3 Subjekty

Na fungování III. důchodového pilíře se podílí řada subjektů, z nichž každý má své postavení a určitou funkci. Mezi ty nejdůležitější řadíme:

- Penzijní fond. Tady jde o finanční instituce specializované na poskytování služeb penzijního připojištění. Mohou jimi být jen právnické osoby se sídlem na území ČR a mít formu akciové společnosti.
- Penzijní společnost. Je jí akciová společnost se sídlem na území ČR, jejímž předmětem podnikání je DPS na základě povolení od ČNB. Je nutné si uvědomit již dříve zmíněnou informaci ohledně transformace penzijních fondů na penzijní společnosti, ke které došlo reformací penzijního spoření.

Penzijní společnosti tedy spravují 2 základní druhy fondů – transformované (vzniklé z fondů PP) a účastnické (nové fondy DPS).

- Stát. Prostřednictvím ministerstva financí ČR sehrává důležitou roli, neboť pomocí zákonů reguluje podmínky týkající se obhospodařování penzijních fondů²⁷ a s tím spojených souvislostí tak, aby byla účastníkům zajištěna co největší míra bezpečnosti.
- Depozitář. Banka, která vede příslušné penzijní společnosti účty, na které zasílají účastníci, zaměstnavatelé a stát příspěvky. Rovněž má kontrolní funkci v oblasti hospodaření dané penzijní společnosti.
- ČNB. Uděluje povolení a je odpovědná za dohled nad fondy.
- další (např. zaměstnavatelé, samotní účastníci, Česká správa sociálního zabezpečení)

2.2.3.4 Příspěvky

Příspěvky, které jsou na účet u penzijní společnosti připisovány, je nutné u každého klienta z hlediska nároku na státní příspěvek rozlišovat. Státní příspěvek je totiž vázán pouze na samotné příspěvky účastníka, nikoliv na příspěvky třetích stran. Jinými slovy, účastník má nárok na státní příspěvek v případě, že si sám vkládá potřebnou částku.

Účastník

Příspěvky samotného účastníka, tedy osoby na jejíž rodné číslo je PP/DPS založeno, se stanovují na kalendářní měsíc a jejich výše je uvedena ve smlouvě, přičemž nesmí být nižší než 100 Kč. Při měsíční frekvenci placení se platí do konce daného měsíce. Jestliže si účastník zvolil jinou než měsíční frekvenci placení, platí se dopředu na dané období, a to v měsíci, který je počátkem takového období.

Zaměstnavatel

Zaměstnavatelé mohou jakožto jeden ze subjektů přispívat na účet PP/DPS svých zaměstnanců. Tento benefit je v současnosti do částky 50 000 Kč ročně od jednoho

---

²⁷ Penzijními fondy zde rozumíme transformované a účastnické fondy. Nikoliv penzijní fond jako instituci, která obhospodařovala PP.

zaměstnavatele osvobozen od daně z příjmů, jak vyplývá ze zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Rovněž se z této částky neodvádí sociální a zdravotní pojištění. Nicméně, jak uvidíme ve 3. kapitole v podkapitole věnované daňové oblasti, i tyto prostředky mohou být zdaněny. Z pohledu zaměstnavatele se však jedná o možnost poskytovat svým zaměstnancům motivační prvek k práci, který si zahrne do daňových výdajů a sníží si tak ZD. Tuto možnost získali od roku 2000 novelizací zákona o PP. Dříve totiž mohli poskytovat příspěvky pouze ze zisku po zdanění. K příspěvkům zaměstnavatele se státní příspěvek neposkytuje.

Stát

Stát jakožto vedlejší subjekt PP/DPS poskytuje prostřednictvím Ministerstva financí státní příspěvky. Žádost o jejich poskytnutí podává penzijní společnost souhrnně za všechny účastníky v kalendářním měsíci bezprostředně následujícím po skončení každého kalendářního čtvrtletí. Výše takto poskytnutých finančních prostředků se odvíjí od příspěvků hrazených samotným účastníkem fondu. Ty musí být hrazeny včas. Při opožděném placení nebo přerušení placení nárok na státní příspěvek nevzniká.

Výše státního příspěvku se určitým způsobem od počátku fungování III. důchodového pilíře vyvíjela. U starých smluv PP byly částky poskytované státem nižší než u nových smluv PP. Nicméně se vznikem DPS v roce 2013 došlo ke změnám ve stanovení výše příspěvku a částkám, ke kterým se příspěvek váže, přičemž tyto změny byly uplatněny retroaktivně. V tabulce 2.5 můžeme vidět současnou strukturu výpočtu státního příspěvku v rámci účasti na III. důchodovém pilíři. Pokud si účastník vkládá 299 Kč a méně za měsíc, nenáleží mu žádný státní příspěvek. Od příspěvku 300 Kč je připsán státní příspěvek ve výši 90 Kč + 20 % z částky, která přesahuje 300 Kč. Za vklad 1000 Kč a více získá účastník maximální státní příspěvek ve výši 230 Kč.

Hranice pro získání státního příspěvku se poměrně výrazně posunula. Před zavedením dnešní podoby totiž před rokem 2013 byly připsovány státní příspěvky již k příspěvkům účastníka ve výši pouhých 100 Kč. Rovněž maximální státní příspěvek se vztahoval již k 500 Kč, avšak dosahoval „jen“ 150 Kč. Důvodem pro posunutí hranic částek, za které náleží státní příspěvek bylo zejména motivovat účastníky k vyšším vkladům, aby tak byli lépe zabezpečeni v postaktivním věku.

Tab. 2.5: Současná výše státního příspěvku ve III. důchodovém pilíři²⁸

Výše měsíčního příspěvku účastníka v Kč	Výše měsíčního státního příspěvku v Kč
299 a méně	0
300	90
400	110
500	130
600	150
700	170
800	190
900	210
1000 a více	230

Jak můžeme vidět, výše vyplacených prostředků z PP závisí kromě množství kapitálu vloženého samotným účastníkem, třetími osobami, také na připsaných státních příspěvcích a výnosech (respektive výsledku hospodaření penzijního fondu, ke kterému se příspěvky účastníka váží).

Veškeré prostředky klienta, které jsou připisovány na jeho smlouvu, vede penzijní společnost na osobním penzijním účtu daného účastníka. Na takovém účtu mj. eviduje tzv. penzijní jednotky účastníka v jednotlivých účastnických fondech. Penzijní jednotka představuje podíl na majetku fondu. Její hodnota se vyjadřuje s přesností na čtyři desetinná místa v českých korunách.

2.2.3.5 Dávky

Formy čerpání prostředků z PP/DPS jsou různé. Možnosti volby jednotlivých druhů dávek se liší od toho, zda osoby jsou účastníkem PP, nebo zda své peněžní prostředky shromažďují v rámci DPS.

Jelikož jednotlivé podmínky pro čerpání nároků účastníků na dávky z PP se liší podle zákona, ke kterému se váží a dle penzijních plánů, nebudeme se podrobně touto oblastí zabývat. Možnosti výplat si nastíníme obecně a nezmíníme všechny. Pokud bychom chtěli znát konkrétní podmínky, které se vztahují na naši osobu, je nejjednodušším způsobem informovat se u své penzijní společnosti. O něco podrobněji

²⁸ Vlastní zpracování.

si rozebereme možné dávky z DPS, které jsou pro potenciální zájemce o účast na III. důchodovém pilíři mnohem důležitější.

Mezi dávky, které je možné čerpat z PP patří:

1. Penze

- U nových smluv se jedná o doživotní, pravidelnou výplatu peněžních prostředků,
- u starých smluv se jedná o výplatu peněžních prostředků po stanovenou dobu (určeno počtem let, či doživotně).

2. Jednorázové vyrovnání

- Znamená výplatu veškerých prostředků účastníka najednou.

3. Odbytné

- Je vyplaceno v případě, kdy dojde k předčasnému ukončení smlouvy o PP, přičemž ta trvala alespoň 12 kalendářních měsíců. Součástí odbytného nejsou státní příspěvky (vrací se zpět).

4. Výsluhová penze

- Výsluhová penze musí být sjednána ve smlouvě. Nárok vzniká po 15 letech placení příspěvků a umožňuje účastníkovi vybrat si polovinu naspořených prostředků, aniž by přišel o státní příspěvky.

Dávky, které lze čerpat z DPS²⁹:

1. Starobní penze na určenou dobu

- Podmínkou vzniku nároku na tuto dávku je dosažení věku 60 let a trvání spořicí doby³⁰ v délce nejméně 60 kalendářních měsíců.
- Penze se vyplácí pravidelně, nejméně čtyřikrát za rok, jestliže výše splátky činí alespoň 500 Kč (jinak penzijní společnost může snížit počet splátek na jednu ročně. Jednotlivé splátky jsou vypláceny ve stanovené výši, nebo v určeném počtu splátek tak, aby došlo k vyčerpání veškerých prostředků účastníka. Tato dávka náleží pouze účastníkovi (a nikoli např. určené osobě).
- Předpokládaná doba výplaty musí trvat nejméně 3 roky. Proto je potřeba účastníkem v žádosti o tuto dávku zohlednit výši splátky, případně dobu, na kterou má být penze vyplácena.

2. Invalidní penze na určenou dobu

- Podmínkou nároku na přiznání invalidní penze je nejméně 36 měsíců spoření a současné pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně z prvního pilíře.

3. Úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi

- Podmínkou nároku je dosažení 60 let věku a trvání spořicí doby v délce nejméně 36 měsíců.
- Penze je sjednána s životní pojišťovnou tak, aby výplata probíhala v pravidelných splátkách v neklesající výši, které musí být vypláceny doživotně alespoň čtyřikrát za kalendářní rok.

---

²⁹ Uváděné minimální požadované doby spoření u jednotlivých forem dávek se mohou u penzijních společností lišit, nicméně doba fakticky vyžadovaná ve smlouvě o DPS nesmí přesáhnout 120 měsíců.

³⁰ Spořicí dobou se rozumí doba placení příspěvků účastníkem nebo placeného za účastníka zaměstnavatelem

4. Úhrada jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu

- Podmínkou je dosažení 60 let věku a trvání spořicí doby v délce nejméně 36 měsíců.
- Penze je sjednána s životní pojišťovnou tak, aby doba výplaty důchodu v dohodnuté, přesně stanovené výši trvala nejméně 3 roky.
- Společně s úhradou jednorázového pojistného pro doživotní penzi se jedná o obdobu formy starobní penze na určenou dobu. Rozdíl je v tom, že výplatu zajišťuje životní pojišťovna, kterou si účastník vybere. Do této pojišťovny jsou následně převedeny prostředky, které již nejsou zainvestovány v účastnických fondech.

5. Jednorázové vyrovnání

- Nárok na jednorázové vyrovnání získá účastník, který dosáhne 60 let věku a doby spoření alespoň 60 měsíců.
- Rozdílem oproti předchozím 4 dávkám je to, že tato dávka nenáleží pouze účastníkovi, ale může náležet i určené osobě (tj. osobě zvolené účastníkem ve smlouvě o DPS), která má nárok na vyplacení dosud nevyplacené části prostředků účastníka (např. při úmrtí účastníka během vyplácení starobní, nebo invalidní penze na určenou dobu).
- Pokud ve smlouvě není účastníkem stanovena určená osoba, stává se forma této dávky předmětem dědického řízení.

6. Odbytné

- Náleží účastníkovi v případě zániku DPS, pokud spořicí doba trvala alespoň 24 měsíců a nedošlo k převodu prostředků účastníka k jiné penzijní společnosti, nebo
- účastníkovi v případě zrušení účastnického fondu, nebo
- určené osobě, pokud účastník zemřel a nevznikl mu nárok na dávku, nebo

- se stává předmětem dědictví, neurčí-li účastník určenou osobu.
- Odbytné tvoří prostředky klienta bez státních příspěvků, o které klient přichází.

7. Předdůchod

- Zjednodušeně řečeno se jedná o možnost čerpání prostředků z DPS před nárokem na starobní důchod, aniž by došlo ke krácení starobní penze z I. důchodového pilíře.
- Jedná se o hlavní výhodu DPS oproti starému PP. Podrobněji se předdůchodem budeme zabývat v kapitole 3.

2.2.3.6 Princip fungování

Abychom lépe pochopili princip fungování PP/DPS můžeme se podívat na jeho jednotlivé kroky a veškeré předchozí informace dát do souvislosti.

Proces PP/DPS:

1. Účastník zašle peníze, které jsou připsány na účet penzijní společnosti.
2. Ve stanovené lhůtě penzijní společnost k těmto příspěvkům vyžádá státní příspěvek.
3. Na účet daného účastníka jsou připisovány i další prostředky zaslané třetími osobami, zejména zaměstnavateli.
4. Veškeré nashromážděné prostředky jsou následně penzijní společností rozumně investovány, a to za pravidel stanovených zákonem.
5. Výnosy jsou připisovány na účet účastníka v poměru k jeho výši příspěvků.
6. Dochází k výplatě dávek, či dávky z účtu účastníka u penzijní společnosti (Šulc, 2004).

2.3 Shrnutí kapitoly

Důchodový systém je složitou oblastí s nutným pochopením řady procesů. Jedná se o problematické odvětví, na které je potřeba neustále upozorňovat a promýšlet jeho

další podobu. Obyčejnému člověku by stačilo mít jistotu v tom, že bude moci trávit poslední fázi svého života v poklidu a v okruhu blízkých. Být tedy finančně dostatečně zabezpečen a nemuset mít obavy z možné budoucnosti. Nejen zmíněné demografické změny, ale i jiné aspekty mohou mít zcela zásadní vliv a negativně se projevit na prodlužování důchodového věku. Lidé pak za možné viníky pozdního odchodu do důchodu označují zejména představitelé vlády. Vládními zásahy se budeme blíže zabývat ve 4. kapitole.

Možnost zabezpečit se na stáří však máme všichni. Forem, které k tomu můžeme využít, existuje celá řada. Státem reprezentovaný III. důchodový pilíř je pak hlavním představitelem pro možnost vyššího finančního toku v důchodovém věku. Účastníkem III. důchodového pilíře však nejsou všichni obyvatelé ČR, ale pouze osoby, které se účastní dobrovolně na PP/DPS.

Zatímco DPS vzniklo v roce 2013 jako spoření do nových účastnických fondů, PP představuje staré spoření v transformovaném fondu, které se však řídí podmínkami penzijního plánu z doby založení smlouvy. Hlavní změnou původního PP se státním příspěvkem je oddělení úspor klientů od majetku správce – penzijní společnosti. Kromě toho se vznikem nového DPS zanikla i garance nezáporného zhodnocení, která zůstává v platnosti pouze pro stávající účastníky PP. Ačkoliv zejména tato skutečnost zapříčinila velký nárůst smluv PP před jeho ukončením, je tento fakt i určitou slabinou. Garance nezáporného zhodnocení je totiž spojena s velmi nízkými reálnými výnosy pro klienty. Jejich průměrná výše se v ČR v letech 2002-2012 pohybovala pod 0,7 % ročně, přičemž určitý vliv na tom měly i vysoké marže penzijních fondů. Hlavní výhodou nového DPS se pak stala zejména možnost čerpání předdůchodu.

Pokud jsme se bavili o transformovaných a účastnických fondech, o kterých bude více pojednáno ve 3. kapitole, je potřeba se zamyslet nad jednou skutečností. O transformovaných fondech, které nesou garanci nezáporného zhodnocení se bavíme ve spojitosti s PP. O účastnických fondech hovoříme v souvislosti s DPS. Je ale označení těchto dvou produktů správné? Pokud se zamyslíme, tak spoření zjednodušeně řečeno znamená ukládání peněžních prostředků, u kterých očekáváme, že nám budou k dispozici v budoucnu. Respektive, co si odložíme, to si v budoucnu vybereme. Spoříme tedy bez tzv. investičního rizika, které můžeme chápat jako snížení hodnoty uložených prostředků. Jak jsme si zmínili v úvodu kapitoly, v rámci spoření se však můžeme setkat ještě s tzv. inflačním rizikem. Od tohoto rizika lze však upustit, neboť je společné jak pro spoření, tak pro investování. Pokud bychom vzali v potaz zmíněné skutečnosti, mohli bychom tvrdit, že mnohem vhodnější by

bylo opačné označení pro dva zmiňované produkty III. důchodového pilíře. Tedy penzijní spoření a doplňkové penzijní připojištění. Toto označení by mělo lepší vypovídací schopnost vzhledem k tomu, jak jednotlivé produkty fungují.

Jelikož penzijní fondy jsou investičními instrumenty, musí být s prostředky od jejich účastníků nakládáno s významnou obezřetností. Celá řada zákonných opatření dbá na bezpečnost klientů a stanovováním pravidel se snaží snížit riziko případného špatného investičního rozhodnutí. Penzijní společnosti jsou regulovány takovým způsobem, který jim neumožňuje přehnané manévrovací schopnosti v rámci své podnikatelské aktivity, zejména při operacích na kapitálovém trhu, kde disponuje s penězi svých klientů. Je striktně vyžadováno, aby penzijní společnost s majetkem hospodařila s odbornou péčí a s cílem zabezpečit spolehlivý výnos. Nesmí tedy jednat v rozporu se zájmy účastníků (Šulc, 2004). Státním dozorem nad činností penzijních společností je pověřena ČNB. Není tedy pravdou, jak se může řada lidí domnívat, že by příspěvky účastníků III. důchodového pilíře byly ze zákona pojištěny.

3 Praktické aspekty III. důchodového pilíře

Ať už se situace ohledně našich budoucích důchodů bude vyvíjet jakkoliv, je potřeba si uvědomit, že sami můžeme být těmi nejdůležitějšími subjekty rozhodujícími o tom, jak prožijeme závěrečné etapy postnatálního vývoje člověka. Etapa stárí je mnohými jedinci vnímána jako odměna za tolik neoblíbený školní a následně pracovní život. Možností, jak získat určitou míru jistoty, že se své odměny dočkáme a můžeme udržet svůj životní standard, je několik. Jednou z nich je právě založení své účasti na III. důchodovém pilíři.

Smysl tohoto pilíře jsme si již objasnili v předešlé kapitole. V té stávající se budeme zabývat různými oblastmi, které se k němu váží, a to převážně z praktického hlediska. Budeme tedy pro lepší pochopení užívat praktické příklady a grafy. Podíváme se, jak si stojí III. důchodový pilíř v současnosti v ČR a své pole působnosti zaměříme také na daňovou oblast, oblast předdůchodu a státní příspěvky.

3.1 III. důchodový pilíř ve statistikách

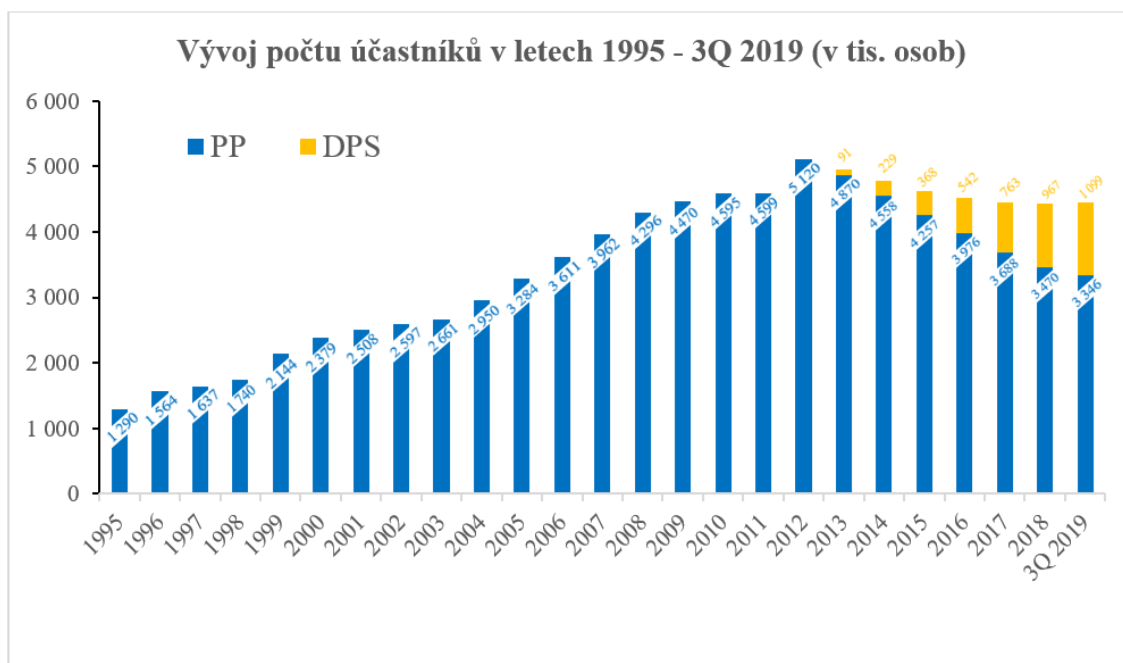
Penzijní spoření je v českém důchodovém systému zakotveno již od roku 1994. Tehdy nabyl účinnosti zákon o PP a do dobrovolného důchodového pilíře začali vstupovat první lidé. Za dobu jeho existence došlo v jeho oblasti k několika změnám tak, aby získal podobu, v jaké ho známe v současné době.

V grafu 3.1 můžeme vidět, jak se vyvíjel počet účastníků III. důchodového pilíře v letech 1995 až 2019. Pokud se zaměříme na vývoj PP, povšimněme si roku 1999 ve kterém došlo k jednomu z největších meziročních nárůstů počtu účastníků. Jestliže bychom chtěli tento jev vysvětlit je nutné připomenout rekonstrukci zákona o PP v roce 1999, o které jsme se zmínili ve 2. kapitole. V důsledku novely mohli od roku 2000 účastníkům na jejich PP přispívat zaměstnavatelé, zvýšily se státní příspěvky a začalo fungovat daňové zvýhodnění, které umožňovalo vložené příspěvky odečítat z daní. Tato extrémně vysoká podpora ze strany státu zapříčinila v roce 1999 vysoký nárůst počtu smluv PP. Vůbec největší absolutní růst účastníků, pomineme-li první rok existence, nastal v roce 2012. V tomto roce přibylo ve III. důchodovém pilíři více než půl miliónů klientů a byl zaznamenán meziroční růst ve výši cca 10,18 %. Tato progresse byla zapříčiněna uzavřením PP k 31.12.2012. Lidé, pod vlivem marketingových tahů penzijních společností v rámci chystané důchodové reformy, chtěli využít podmínek,

kteří jim byly v rámci účasti na PP garantovány a které se již nevztahovaly na účastníky, kteří do III. důchodového pilíře vstoupili až po roce 2012 (viz kapitola 2). Nemožnost uzavřít PP od roku 2013 v grafu charakterizuje klesající trend za posledních 7 let, kdy dochází k pozvolnému přirozenému úbytku celkového počtu účastníků PP. Obdobný vývoj lze očekávat i v budoucích letech, kdy v důsledku výběru prostředků z PP či jejich transformace do DPS, bude počet smluv PP dále klesat.

Počet klientů DPS naopak od roku 2013 zaznamenává rostoucí tendenci. Ke 3. čtvrtletí roku 2019 pak celkový počet účastníků III. důchodového pilíře dosáhl téměř 4,5 miliónů obyvatel. Vzhledem k celkovému počtu obyvatel ČR ke stejnému období, má PP/DPS sjednáno cca 41,7 % populace v ČR.

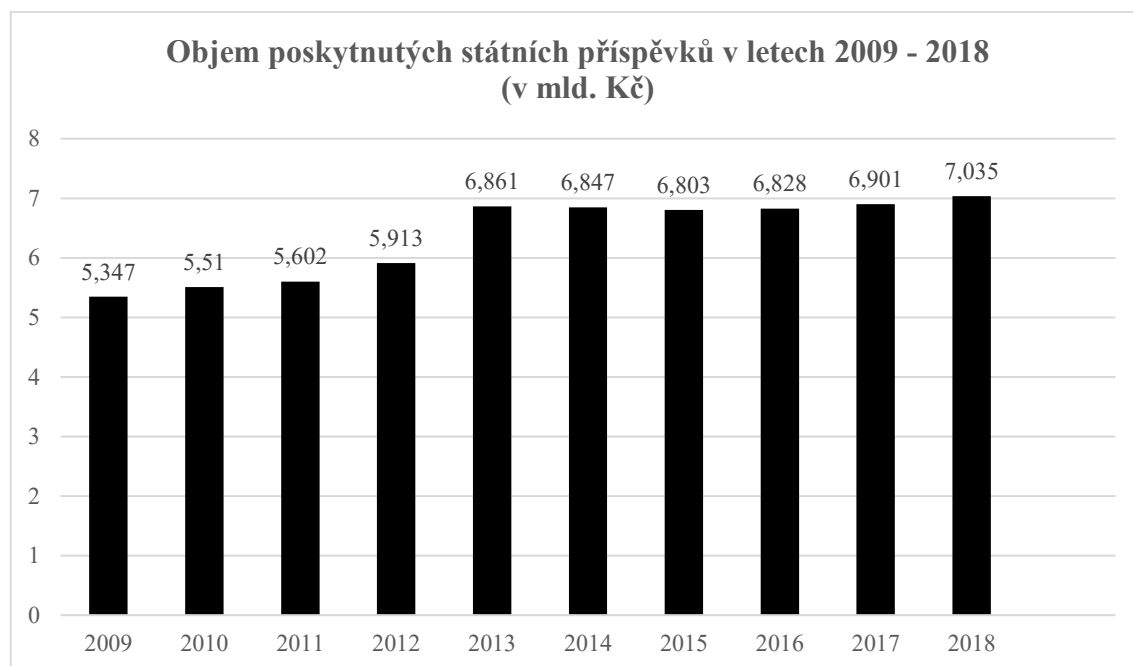
Graf 3.1: Počet účastníků PP/DPS v letech 1995 až 2019 (v tis. osob)³¹

Jak už jsme několikrát zmínili, III. důchodový pilíř je státem poměrně velice podporovaný. Jednak je to z důvodu daňových úlev, ale také poskytováním státních příspěvků. Kolik stát vydá na státních příspěvcích znázorňuje graf 3.2.

³¹ Vlastní zpracování na základě údajů Asociace penzijních společností ČR

Graf 3.2: Státní příspěvky poskytnuté v rámci III. důchodového pilíře (v mld. Kč)³²

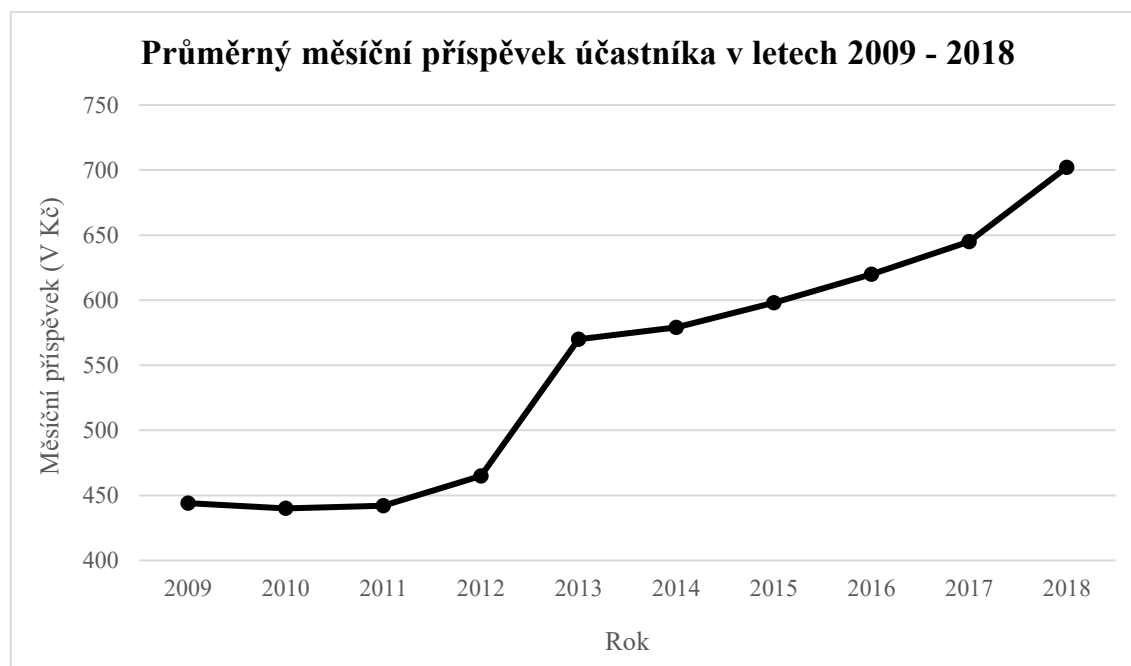

Z grafu 3.2 vyčteme, že nejvyšší meziroční nárůst o 16 % byl v roce 2013. Stát v rámci důchodové reformy vynaložil na příspěvky PP/DPS téměř o 1 mld. Kč více oproti roku 2012, ačkoliv jak vidíme z grafu 3.1 počet účastníků III. důchodového pilíře v roce 2013 poklesl. Jedním z hlavních důvodů tohoto efektu je, že došlo k navýšení poskytovaného maximálního státního příspěvku, který vzrostl ze 150 Kč na 230 Kč. Rovněž došlo ke změně dolní a horní hranice, ke kterým se státní příspěvek připisuje. Tyto skutečnosti jednak měly pozitivní dopad na ty, kteří si do té doby přispívali více než 600 Kč měsíčně a jednak přinutily řadu účastníků zvýšit jejich měsíční vklady. Tento námi zmíněný fakt si můžeme dokázat grafem 3.3.

V tomto grafu můžeme vidět, že k extrémnímu meziročnímu růstu došlo v roce 2013. Průměrný měsíční příspěvek účastníka se ze 465 Kč zvýšil na 570 Kč a zaznamenal tak přírůstek 22,6 %. V následujících letech byl rostoucí trend spíše stabilnější. K vyššímu vychýlení došlo opět v roce 2018, kdy meziroční růst dosahoval 8,8 %. Zde bychom jako jeden z důvodů mohli uvést novelizaci v oblasti daní, o které se blíže zmiňujeme v podkapitole 3.4. Problematikou důchodové reformy a vyvolaných reakcí se budeme blíže zabývat v kapitole 4.

³² Vlastní zpracování vycházející z údajů Ministerstva financí ČR.

Graf 3.3: Vývoj průměrného měsíčního příspěvku účastníka III. pilíře v letech 2009-2018³³

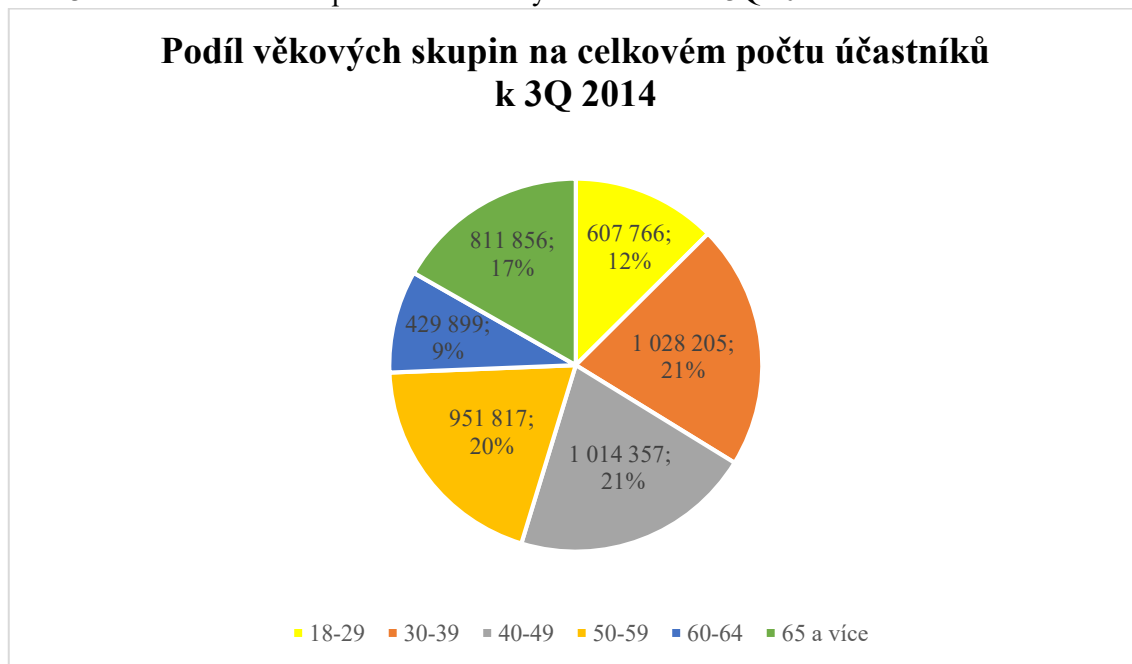

Jedním z důležitých charakteristických znaků III. důchodového pilíře je, že jeho účastníkem může být jakákoliv osoba bez rozdílu věku. Na věkovou strukturu účastníků se můžeme podívat v grafu 3.4. Upozorňujeme, že v grafu nejsou dostupné údaje o počtu účastníků mladších 18 let (tato možnost existuje až od roku 2016).

Z grafu můžeme vyčíst, že nejvyšší počet účastníků III. pilíře tvoří lidé ve středním věku. Velmi početnou skupinu také tvoří lidé důchodového věku. V grafu je charakterizuje skupina 65 let a více s podílem 17 % všech účastníků. Nutné je však podotknout, že tento podíl je ve skutečnosti vyšší. Je potřeba si uvědomit, že část osob ve věkové skupině 60-64, již také mohla dosáhnout důchodového věku v rámci I. pilíře. Tím by se počet účastníků, kteří již pobírají státní starobní důchod a zároveň si spoří v rámci III. pilíře, ještě zvýšil. Tato skutečnost pro nás bude jedním z klíčových faktorů při našich výpočtech ve 4. kapitole.

³³ Vlastní zpracování z údajů vykazovaných Ministerstvem financí ČR ohledně ukazatelů PP a DPS.

Graf 3.4: Věková struktura počtu neukončených PP a DPS k 3Q 2014³⁴

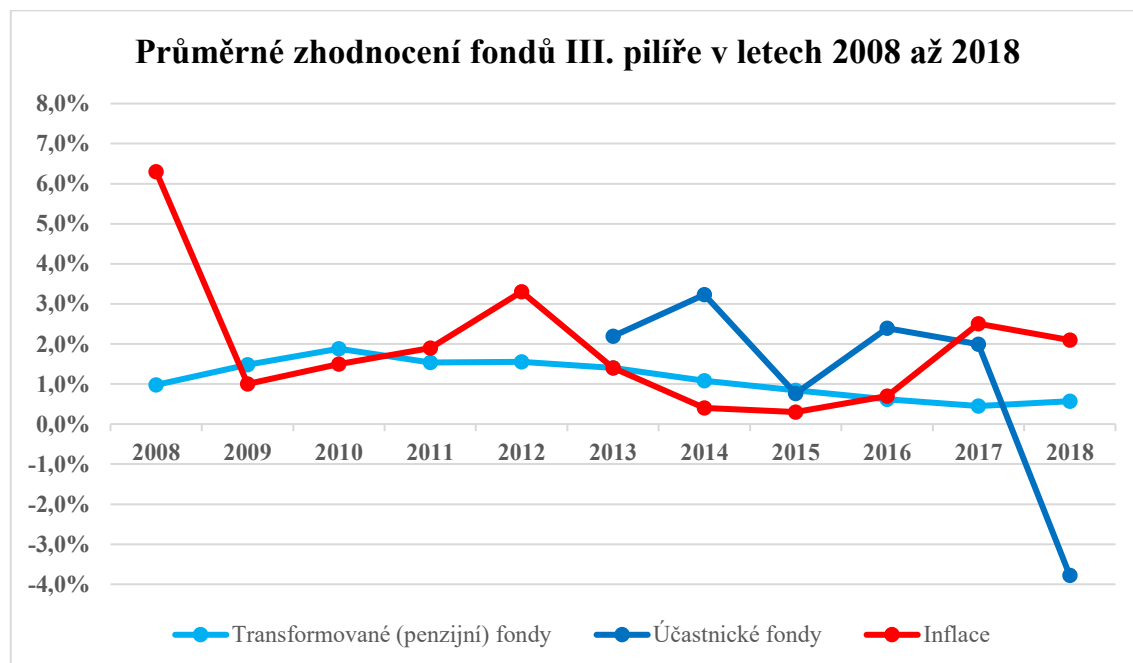
3.2 Transformované fondy vs. Účastnické fondy

Jak již víme, penzijní fondy vzniklé podle zákona o PP, se musely do roku 2013 transformovat na penzijní společnosti. Tím došlo k vyčlenění aktiv a pasiv jednotlivých PP a ke vzniku fondu označovaného jako transformovaný fond a obhospodařovaného nástupnickou penzijní společností. Jinak napsáno, penzijní fondy pokračují jako penzijní společnosti, které obhospodařují aktiva a pasiva účastníků PP, a to za předchozích podmínek a formou transformovaných fondů (CIPRA, 2012).

Účastnické fondy jsou souborem aktiv, které obhospodařuje penzijní společnost, přičemž tento majetek není součástí majetku penzijní společnosti. Penzijní společnost musí založit povinný konzervativní fond a následně může vytvářet a provozovat další účastnické fondy. V rámci povinného konzervativního fondu je investováno do velmi bezpečných investičních instrumentů jako např. státních dluhopisů, nástrojů peněžního trhu emitovaných členským státem OECD či jeho centrální bankou apod. (CIPRA, 2012). Z hlediska zhodnocení jsou účastnické fondy mnohem výnosnější, nicméně může u nich dojít také k zápornému zhodnocení. Jakého zhodnocení je dosahováno v rámci transformovaných a účastnických fondů zobrazuje graf 3.5.

³⁴ Vlastní zpracování na základě údajů o struktuře státní podpory účastníků III. pilíře, dostupných na stránkách důchodové komise, které vychází z informačního systému DPS spravovaného a provozovaného Ministerstvem financí

Graf 3.5: Průměrné zhodnocení transformovaných a účastnických fondů v letech 2008-2018 (v %) ³⁵

V grafu vidíme průměrné zhodnocení fondů a průměrnou míru inflace v daných letech. U účastnických fondů se jedná o průměrné zhodnocení veškerých fondů, které jsou penzijními společnostmi spravované jako fondy DPS. Těmi jsou vždy povinné konzervativní fondy a dále jimi mohou být např. vyvážené fondy, dluhopisové fondy či fondy dynamické. Proto je nutné podotknout, že ačkoliv se může zdát jejich zhodnocení nízké je to v důsledku existence právě povinných konzervativních fondů a případně záporného zhodnocení některých dalších fondů v konkrétních penzijních společnostech. Mnohdy právě dynamické fondy dosahují i trojnásobně vyššího zhodnocení, než jaký je průměr všech fondů DPS znázorněn v grafu. Poměrně nízké zhodnocení fondů DPS můžeme vidět v roce 2015, kdy v průměru vyššího zhodnocení dosáhly i transformované fondy. Příčinou tohoto poklesu je zejména velké záporné zhodnocení růstového fondu NN Penzijní společnosti, které v roce 2015 dosáhlo -11,53 %. Jednalo se o první rok existence tohoto fondu. Negativní vývoj pak účastnické fondy zaznamenaly v roce 2018, kdy v průměru došlo k jejich znehodnocení o -3,78 %. Tento jev není důsledkem špatného hospodaření konkrétního fondu, záporného zhodnocení totiž dosáhlo 26 z celkového počtu 28 účastnických fondů. Ačkoliv dva fondy dosáhly kladného zhodnocení, nestačil

³⁵ Vlastní zpracování z údajů publikovaných Asociací penzijních společností ČR a Českým statistickým úřadem

ani jeden z nich pokrýt inflaci. Mezi faktory, které ovlivnily negativně vývoj účastnických fondů v roce 2018 patřily např. zásahy ČNB, která rychle zvyšovala úrokové sazby a tím znehodnocovala české dluhopisy, které jsou investičním instrumentem zejména pro konzervativní fondy nebo také nejistota ohledně dalšího vývoje brexitu, která měla vliv na světové akcie.

V roce 2008 můžeme vidět dopad světové hospodářské krize, kdy tehdy ještě penzijní fondy nebyly schopné pokrýt inflaci daného roku. Nominálně tak došlo ke zhodnocení, ale reálně byl výnos záporný. Obdobný trend vidíme i mezi roky 2011-2013 a od roku 2016. U penzijních a později transformovaných fondů lze vyzorovat, že nikdy nedošlo k jejich zápornému zhodnocení. Jedná se o jednu z podmínek, které PP garantuje svým účastníkům. Jak už jsme si ale vysvětlili, z důvodu existence inflačního rizika může dojít ke znehodnocení peněžních prostředků. Člověk na tom bude sice lépe, než kdyby schovával peníze doma „pod polštářem“, ale vyšší inflace jeho peníze znehodnocuje. Jinými slovy napsáno, za peníze, které máme k dispozici, si nebudeme schopni za rok koupit stejné množství určitého statku, jestliže míra zhodnocení našich prostředků nepřesáhne míru inflace.

3.3 Předdůchod

Předdůchod můžeme jednoduše charakterizovat jako formu čerpání peněžních prostředků z DPS, které nám mají umožnit dřívější odchod do důchodu. Znamená to, že účastník III. důchodového pilíře má možnost za určitých podmínek čerpat své naspořené peněžní prostředky a z nich pokrýt náklady spojené s jeho životním standardem až do dosažení důchodového věku, který mu zakládá nárok na vznik starobního důchodu v rámci I. důchodového pilíře. Podstatné je zmínit, že tato skutečnost se týká pouze těch lidí, kteří mají s penzijní společností uzavřenou smlouvu o DPS. Čerpání předdůchodu z PP není možné.

S předdůchodem se pojí několik faktů, které je potřeba si zmínit. Dosažení předdůchodu v rámci současných podmínek není vůbec jednoduché, navíc v praxi mnohdy nenaplnuje účel, ke kterému byl tento prostředek určen. Lidé, kteří získají možnost čerpat své prostředky v rámci předdůchodu, tak často činí z jiných důvodů v důsledku existence výhod, které se k této formě dávky vztahují, než aby jej využívali k navýšení času stráveného mimopracovním životem.

Problematika předdůchodu je v této kapitole zařazena účelně, neboť ve 4. kapitole se budeme snažit modifikovat některé jeho části a využijeme jej jako hlavní prostředek pro možnost dřívějšího odchodu do důchodu. Je tedy potřeba hlouběji porozumět systému jeho fungování, současným podmínkám užití a výhodám, které se k němu vztahují.

3.3.1 Výhody

Mezi hlavní výhody předdůchodu zcela jistě patří zmíněný fakt možnosti dřívějšího odchodu do penze. Toto opatření má pomoci klientům, kteří před odchodem do důchodu nemají odpovídající uplatnění na trhu práce, překlenout dobu do získání státního starobního důchodu. S tím se však pojí další důležité znaky, díky kterým možnosti předdůchodu využívají i lidé, kteří mají v plánu dále pracovat.

Klient DPS při splnění určitých parametrů penze jednak není nucen platit důchodové pojištění, pokud již nemá žádné příjmy a jednak je považován za státního pojištěnce pro placení veřejného zdravotního pojištění. Těmito výhodami jsou zvýhodněni klienti od zahájení výplaty penze až do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na státní starobní důchod. Tato doba se bere jako doba vyloučená a nedojde ke snížení osobního vyměřovacího základu při výpočtu státního starobního důchodu z I. pilíře. Výhody platí i tehdy, pokud má klient příjmy ze zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti.

3.3.2 Podmínky

I když se po přečtení předchozích informací může předdůchod jevit jako vysoce motivující prvek pro založení DPS, ne pro všechny je dosažitelný. Současná podoba podmínek, které jsou v rámci předdůchodu nastaveny, je do jisté míry velice přísná.

Mezi základní podmínky řadíme dosažení věku o 5 let nižšího, než je věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod z I. pilíře a zároveň nejméně 60 měsíců spoření. Do předdůchodu lze tedy odejít nejdříve 5 let před dosažením důchodového věku. Jedná se rovněž o maximální možnou dobu trvání předdůchodu. Jestliže se klient rozhodne převést své prostředky z transformovaného fondu do účastnických fondů, započítává se pro účely předdůchodu do doby spoření i doba, po kterou si účastník spořil ve svém PP. V praxi je tato transformace peněžních prostředků z PP do DPS, z důvodu následné možnosti

čerpání předdůchodu, zcela běžná. Jak můžeme vidět z tabulky 3.1, počet klientů, kteří transformovali své prostředky z PP do DPS za účelem čerpání předdůchodu dosahuje 7,4 % ze všech uskutečněných převodů mezi roky 2013-2017. Nicméně další klienti tak mohou učinit, až po určité době.

Tab. 3.1: Vliv předdůchodu na převod prostředků z PP do DPS³⁶

Rok	Převod z PP do DPS (v ks smluv)	Předdůchody (v ks smluv)
2013	1 284	274
2014	14 221	687
2015	12 959	1 125
2016	17 705	1 746
2017	41 671	2 676
Celkem	87 840	6 508

Další důležitou podmínkou je možnost čerpat tuto penzi na přesně stanovenou dobu, nejméně 2 roky s přesně stanovenou výší důchodu. Jinými slovy, pokud se klient rozhodne čerpat naspořené peníze formou předdůchodu, musí taková výplata trvat alespoň 2 roky.

Nejpřísnější podmínkou, která má za následek nízký počet účastníků čerpajících předdůchod (viz Tab. 3.3), je požadovaná minimální výše měsíční výplaty. Klient musí mít na svém účtu u penzijní společnosti takové množství peněžních prostředků, které mu při zvolené době vyplácení zajistí měsíční příjem ve výši alespoň 30 % průměrné mzdy v národním hospodářství vyhlášené Ministerstvem práce a sociálních věcí za kalendářní rok, jenž předchází kalendářnímu roku, v němž započalo vyplácení penze.

Tabulka 3.2 znázorňuje, jaké minimální množství prostředků musel mít klient na účtu DPS, jestliže byla platba předdůchodu zahájena v daných letech při různé době trvání výplaty. V roce 2020 pak vidíme částky, které klient potřebuje pro jednotlivé délky výplaty, pokud by se rozhodl pro čerpání předdůchodu v roce 2020. Z tabulky můžeme vyčíst, že zatímco v roce 2017 potřeboval klient pro alespoň minimální délku trvání

³⁶ Vlastní zpracování na základě údajů vykazovaných Asociací penzijních společností ČR a Ministerstvem financí ČR

předdůchodu částku nejméně 194 400 Kč, v současnosti by na stejnou délku výplaty potřeboval téměř o 50 000 Kč více. Tento rozdíl je způsoben průměrnou mzdou, která má v posledních letech rostoucí tendenci. Velmi důležité je zdůraznit, že vypočtené částky odpovídají zákonným podmínkám, ve skutečnosti však musí být částky ještě o něco vyšší. Důvodem je skutečnost, že předdůchod se vyplácí z čisté částky, která představuje částku po zdanění výnosů srážkovou 15% daní. Další příčinou je také fakt, že penzijní společnosti počítají s určitou rezervou, která je nutná kvůli případnému pohybu kurzu penzijní jednotky. Dalo by se říci, že v konečném důsledku bychom měli počítat ještě s přibližně 10% rezervou, jak vychází z údajů získaných od nejmenované penzijní společnosti. V praxi je nejjednodušším způsobem kontaktovat penzijní společnost u které máme DPS založeno a ta nám sdělí, jakou výši kapitálu budeme potřebovat.

Sjednaná měsíční penze se v průběhu vyplácení nemění, prostředky klienta se ale stále zhodnocují podle zvolené strategie a může být nakonec vyplaceno více splátek, než bylo sjednáno. Výplata této formy dávky probíhá měsíčně, bez možnosti ji přerušit nebo pozastavit.

Tab. 3.2: Minimální výše naspořených prostředků pro potřeby čerpání předdůchodu³⁷

Rok zahájení čerpání předdůchodu	Minimální měsíční výplata	Počet let trvání předdůchodu			
		2	3	4	5
2017	8 100	194 400	291 600	388 800	486 000
2018	8 628	207 072	310 608	414 144	517 680
2019	9 368	224 832	337 248	449 664	562 080
2020	10 029	240 696	361 044	481 392	601 740

³⁷ Zpracování na základě vlastních propočtů v souvislosti se sděleními Ministerstva práce a sociálních věcí o vyhlášení průměrné mzdy v národním hospodářství.

Tab. 3.3: Podíl počtu předdůchodů na celkovém počtu DPS v letech 2013 – 2018³⁸

Rok	Počet vyplácených předdůchodů	Počet DPS	Podíl počtu předdůchodů na celkovém počtu DPS (%)
2013	274	91 027	0,301
2014	687	228 812	0,300
2015	1 125	367 728	0,306
2016	1 746	542 491	0,322
2017	2 676	763 332	0,351
2018	3 915	966 982	0,405

Z tabulky 3.3 můžeme vidět podíl počtu předdůchodů na celkovém počtu smluv DPS v jednotlivých letech. Ačkoliv se tento podíl v posledních 4 letech zvyšuje, nedosahuje ani 0,5 %. Počet klientů čerpajících předdůchod je zcela minimální. Z provedeného dotazníku (viz Příloha 3) vyplývá, že ačkoliv by lidé předdůchod rádi čerpali, nedosáhnou na něj právě z důvodů požadované vysoké částky, kterou je potřeba na účtu DPS mít. Celých 72 % dotázaných, kteří by jinak na předdůchod dosáhli tak neučiní, protože nejsou schopni naspořit dostatečné množství peněz. Hlavními důvody jsou pak nízké měsíční příspěvky v kombinaci s krátkou dobou spoření.

3.4 Daňová problematika

Poměrně zásadní roli v oblasti III. důchodového pilíře sehrávají daně. Jsou jedním z klíčových elementů při rozhodování o tom, jakou formu výplaty svých prostředků má klient zvolit. Problémem samotných produktů III. důchodového pilíře zůstává, že ačkoliv se v průběhu spoření na dani nic neodvádí, na konci mohou a v převážně většině případů jsou některé druhy příspěvků daní zatíženy. To mnohdy vede k nelibosti ze strany klientů, kteří se tak snaží získat informace o tom, jakým způsobem je možné se zdanění vyhnout.

³⁸ Vlastní zpracování na základě údajů poskytovaných Asociací penzijních společností ČR

Společně se nyní podíváme na možnosti, které nám daňová oblast v rámci III. důchodového pilíře přináší. Ukážeme si, jaké daňové zatížení musí klient nést, případně kdy lze počítat s částkou, kterou na účtu u penzijní společnosti skutečně má. Zmíníme daňové úlevy a s ohledem na další část práce pro nás neméně důležitou informací bude, jaký objem daňových příjmů plyne z III. důchodového pilíře do veřejných rozpočtů.

3.4.1 Daňové zvýhodnění III. důchodového pilíře

Na straně účastníka

S účinností rekodifikace zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, došlo od roku 2017 i ke změnám v oblasti dobrovolného důchodového pilíře. Dle § 15 odst. 5 zákona o daních z příjmů má poplatník možnost od ZD odečíst příspěvek zaplacený na PP/DPS a to až do výše 24 000 Kč za zdaňovací období. Zákon dále stanovuje, že odečíst lze v úhrnu takovou část příspěvků, které v daných kalendářních měsících přesáhly částku, za kterou účastníkovi III. důchodového pilíře náleží maximální státní příspěvek. Připomínáme, že maximální státní příspěvek náleží za klientovu úložku ve výši minimálně 1 000 Kč měsíčně. K pochopení výkladu zákona si uvedeme následující situaci:

- Pan Karel má od konce roku 2018 uzavřenou smlouvu o DPS. Při sepsu smlouvy se domluvil na měsíčním příspěvku 1 500 Kč, který pravidelně každý měsíc zasílá na svůj účet u penzijní společnosti. Jelikož si je pan Karel vědom, že příspěvky na DPS ze zákona patří mezi nezdanitelné části ZD, zajímá ho, zda má i on a případně v jaké výši nárok na odečet z daňového základu za rok 2019.
- Řešení: Pan Karel si na DPS měsíčně vkládá částku 1 500 Kč. Za tuto částku mu náleží maximálně možný státní příspěvek ve výši 230 Kč. Protože maximální státní příspěvek se připisuje již od částky 1 000 Kč, zajímá nás, o kolik více si měsíčně pan Karel spoří. Pro výpočet využijeme následující vzorec:

$$DO_M = MV - K_{MSP}, \quad (3.1)$$

kde

DO_M ... měsíční daňový odečet (částka, kterou lze odečíst od ZD)

MV ... měsíční vklad (měsíční příspěvek klienta)

K_{MSP} ... konstanta (částka, od které náleží maximální státní příspěvek).

Po dosazení do vzorce 3.1 dostaneme:

$$DO_M = 1\,500 - 1\,000 = \mathbf{500\,Kč}.$$

Abychom zjistili, kolik si může pan Karel odečíst od ZD za rok 2019 z příspěvků na DPS, je nutné udělat úhrn vypočteného měsíčního odečtu daně za celé zdaňovací období. To znamená za 12 kalendářních měsíců roku 2019, protože pan Karel peníze zasílal již od počátku roku 2019 a to pravidelně každý měsíc. K tomu si vystačíme s jednoduchým vzorcem:

$$DO_C = DO_M \cdot KM, \quad (3.2)$$

kde

DO_C ... daňový odečet celkem

DO_M ... měsíční daňový odečet

KM ... počet kalendářních měsíců.

Dosazením do vzorce 3.2 získáme:

$$DO_c = 500 \cdot 12 = \mathbf{6\,000\,Kč}.$$

Částka, kterou si bude moci pan Karel odečíst od ZD za rok 2019 činí 6 000 Kč.

Námi modelovaná situace byla velice zjednodušená, aby byl princip daňového zvýhodnění pro klienty PP/DPS snadno pochopitelný. Neznačená to ale, že by se v reálném životě nevyskytovala. Daný příklad je konstrukcí nejčastějšího výpočtu daňových úlev v rámci III. důchodového pilíře. V praxi se však mimo takto jednoduchých situací setkáváme s řadou dalších komplikací.

Velmi zásadním faktorem je částka sjednaného měsíčního příspěvku ve smlouvě. Jestliže účastník bude mít sjednán měsíční příspěvek v určité výši a spořit si bude nižší částku, nebude to mít z hlediska daní takový vliv. Pokud by na daňovou úlevu dosáhl ve skutečnosti i s nižším příspěvkem, bude moci daňového zvýhodnění využít. Např. pokud má sjednán příspěvek 2 000 Kč a dává si pouze 1 500 Kč, bude mu 500 Kč zaúčtováno

za daný měsíc jako nezdanitelná část ZD. V opačném případě, kdy by ve skutečnosti vkládal více, než si sjednal ve smlouvě, je dopad mnohem zásadnější. Částka navíc mu z hlediska daní nebude zaúčtována a nebude tak moci využít daňové úlevy. Pro představu se může jednat o situaci, kdy bude mít ve smlouvě příspěvek nastaven např. na 1 000 Kč, ale měsíčně bude vkládat 1 500 Kč. Investovaných 500 Kč navíc si však nebude moci v rámci ročního zúčtování daně odečíst od daňového základu. Když se nad tímto problémem zamyslíme, mohli bychom říct, že pro klienty není moc rozumné být příliš konzervativní při nastavení měsíčního příspěvku ve smlouvě. Budou-li si vkládat méně, než mají nastaveno, mohou stále dosáhnout na výhody, které jim z účasti na III. důchodovém pilíři v oblasti daní plynou. V opačném případě, není existence jejich účasti příliš efektivní, neboť nedostatečně využívají výhod, které jim jsou nabízeny.

I když se druhá situace nejeví příliš optimálně, v praxi existuje řešení, jak se lze obdobným problémům vyhnout. Při sepsu smlouvy může klient vyjádřit souhlas se zaškrtnutím pole tzv. daňové optimalizace. Tento nástroj dává penzijní společnosti možnost, aby klientovi příspěvky, které vložil nad úroveň příspěvku sjednaného ve smlouvě, zaúčtovala jako daňový odpočet. Daňová optimalizace slouží také jako možnost pro využití maximálního daňového odpočtu. To znamená, že pokud si klient měsíčně spoří určitou částku, penzijní společnost mu umožní v prosinci doplatit takovou sumu finančních prostředků, kterou zaúčtuje do daňového odpočtu, a která klientovi zajistí možnost si odečíst zákonem povolené maximum 24 000 Kč. Pokud by si klient spořil měsíčně např. 2 000 Kč, mohl by do konce prosince daného roku doplatit 12 000 Kč jednorázově pro účely daňového zvýhodnění. Na tyto prostředky by však nešlo v budoucím období nárokovat státní příspěvek, neboť se nezapočítávají jako předplatné.

Tabulka 3.4 přehledně znázorňuje, kolik je možné odečíst od ZD při různé výši měsíčního příspěvku a jaký je dopad na výslednou daňovou povinnost poplatníka. Jak vidíme, poplatník má možnost využít maximální daňové úspory, jestliže si na své PP/DPS vkládá měsíčně částku minimálně 3 000 Kč. V takovém případě na své daňové povinnosti ušetří 3 600 Kč. Účastník PP/DPS, který si vkládá 1 000 Kč a méně, nezíská žádnou daňovou úlevu. Daňovou optimalizací má však možnost peníze dodatečně vložit a využít tak maximální možné úspory na dani.

Tab. 3.4: Nezdanitelná část základu daně a úspora na dani za příspěvky do III. důchodového pilíře³⁹

Měsíční příspěvek (sjednán a placen)	Výše, kterou lze odečíst od ZD za celý rok	Úspora na dani
1 000 a méně	0	0
1 500	6 000	900
2 000	12 000	1 800
2 500	18 000	2 700
3 000 a více	24 000	3 600

Jestliže na smlouvu o PP/DPS přispívá účastníkovi jeho zaměstnavatel, je takový příjem do roční výše 50 000 Kč dle zákona od daně osvobozen. Částka 50 000 Kč představuje úhrnnou výši poskytovanou zaměstnavatelem svému zaměstnanci ve formě příspěvků či odměn vymezených v §6 odst. 9 písm. p), zákona o daních z příjmů. Pokud např. zaměstnavatel přispívá zaměstnanci i na jeho životní pojištění, částky poskytované zaměstnavatelem se sečtou. Do tohoto limitu zaměstnanec rovněž neodvádí sociální pojištění, ani zdravotní pojištění. V případě, kdy by zaměstnanci na jeho účet u penzijní společnosti přispívalo více zaměstnavatelů, hledí se na stanovený limit zvlášť. Každý zaměstnavatel by tak mohl danému zaměstnanci přispět ročně 50 000 Kč, které by nepodléhaly povinným odvodům. Jak si ale ukážeme později i příspěvky zaměstnavatele mohou být a ve většině případů bývají při výběru z PP/DPS zdaněny. Ustanovení zákona lze tedy v tomto případě považovat za zavádějící.

Na straně zaměstnavatele

Zaměstnavatel jakožto jeden ze subjektů přispívající svému zaměstnanci v rámci III. důchodového pilíře má dle zákona o daních z příjmů možnost tyto příspěvky vykázat jako daňově uznatelné náklady, a to v neomezené výši. Do úhrnné výše 50 000 Kč za rok, pak stejně jako u zaměstnance platí, že zaměstnavatel nebude z těchto příspěvků do limitu odvádět povinné pojistné.

³⁹ Vlastní zpracování v souladu se zákonnými podmínkami

Abychom lépe pochopili, proč pro zaměstnavatele může být příspěvek do III. důchodového pilíře zajímavý, podíváme se na následující situaci:

- Uvažujme zaměstnavatele XY, který chce svému zaměstnanci (panu Karlovi) zvýšit mzdu. Budeme předpokládat navýšení o 1 000 Kč. Následně budeme uvažovat, že zaměstnavatel se rozhodl místo navýšení mzdy dávat panu Karlovi 1 000 Kč jako příspěvek na PP/DPS. Jak se zvednou mzdové náklady pro zaměstnavatele u jednotlivých variant? Co je pro zaměstnavatele výhodnější?

Ještě, než začneme s řešením daného příkladu, stanovíme si, že pan Karel dosahoval takového příjmu, z kterého pravidelně odváděl zálohovou daň. Proto můžeme počítat s daní z navýšené superhrubé mzdy v čistém, neboť daňová povinnost pana Karla již před navýšením přesahovala všechny slevy na dani, které pan Karel čerpá.

- Řešení (navýšení mzdy): Vypočítáme výši povinného pojistného, hrazeného zaměstnavatelem za jeho zaměstnance, z částky navyšující mzdu. Při výpočtu se vychází z hrubé mzdy zaměstnance. Pojistné činí 24,8 % na sociální pojištění (viz kapitola 2) a 9 % na zdravotní pojištění. Pojistné z 1 000 Kč bude tedy 248 Kč (sociální) a 90 Kč (zdravotní). Mzdové náklady zaměstnavatele by v takovém případě stouply o 1 338 Kč.

I když by se panu Karlovi zvýšila hrubá mzda o 1 000 Kč, v čistém by si polepšil pouze o 680 Kč. Důvodem jsou povinné odvody, na kterých pan Karel odvede 320 Kč. Konkrétně na sociálním pojištění 65 Kč ($1\,000 \cdot 6,5\%$), na zdravotním pojištění 45 Kč ($1\,000 \cdot 4,5\%$) a na dani 210 Kč (superhrubá mzda se zvýší o 1 338 Kč, zaokrouhleno na stokoruny nahoru a z toho se odvede 15% daň).

- Řešení (příspěvek na PP/DPS): Příspěvek ze strany zaměstnavatele ve výši 1 000 Kč na PP/DPS svého zaměstnance by byl osvobozen od povinných odvodů. Roční úhrn příspěvků by činil 12 000 Kč a je tak splněna zákonná podmínka ohledně limitu (50 000 Kč), do jehož výše se neodvádí povinné pojistné. Mzdové náklady pro zaměstnavatele by tak odpovídaly výši příspěvku. Činili by 1 000 Kč.

Zároveň pan Karel by z takového příspěvku nic neodváděl. Celá částka by se mu připsala na smlouvu u penzijní společnosti, kde by se dále zhodnocovala.

Jak můžeme ze dvou srovnávaných situací posoudit, lze příspěvek do III. důchodového pilíře považovat za motivující prvek. Pro zaměstnavatele se jedná o optimálnější řešení z hlediska mzdových nákladů a o možnost nabídnout zaměstnanci něco navíc a získat případně konkurenční výhodu. Poskytování tohoto benefitu využívá v současnosti poměrně velké množství zaměstnavatelů. Ke konci 3. čtvrtletí roku 2019 bylo 1 064 945 účastníků s příspěvkem zaměstnavatele, kteří představují podíl 23,96 % z celkového počtu účastníků III. pilíře⁴⁰.

3.4.2 Daňové zatížení

III. důchodový pilíř z hlediska zdanění je poměrně komplikovaný. Zatímco se v průběhu spoření (resp. investování) na dani nic neodvádí, při výběru prostředků ze smlouvy PP/DPS mohou být určité druhy příspěvků zdaněny. Rozhodujícími faktory jsou forma výplaty peněžních prostředků zvolena účastníkem a také případná délka jejího trvání.

Mezi druhy peněžních prostředků, které nikdy nepodléhají zdanění, patří vlastní příspěvky účastníka a státní příspěvky. Tyto dva druhy příspěvků nepodléhají dani, ať už se účastník rozhodne pro jakoukoliv formu dávky svých naspořených prostředků na smlouvě PP/DPS.

Z peněžních prostředků, které má klient na svém PP/DPS, mohou podléhat zdanění příspěvky zaměstnavatele a dosažené výnosy (zhodnocení). Takové druhy příspěvků za určitých okolností podléhají srážkové 15% dani. Za účastníky tuto daň odvádí penzijní společnost. Přehledně jednotlivé druhy příspěvků a jejich zdanění v závislosti na formě výplaty zobrazují tabulky 3.5 a 3.6.

---

⁴⁰ Údaje dostupné od Asociace penzijních společností ČR

Tab. 3.5: Sazby srážkové daně u PP⁴¹

Forma dávky	Příspěvky účastníka	Příspěvky zaměstnavatele	Státní příspěvky	Výnosy
Starobní penze na určenou dobu (s délkou výplaty 10 let a více)	0 %	0 %	0 %	0 %
Starobní penze na určenou dobu (s délkou výplaty méně než 10 let)	0 %	0 %	0 %	15 %
Výsluhová penze na určenou dobu (s délkou výplaty 10 let a více)	0 %	0 %	0 %	0 %
Výsluhová penze na určenou dobu (s délkou výplaty méně než 10 let)	0 %	0 %	0 %	15 %
Invalidní penze na určenou dobu	0 %	0 %	0 %	0 %
Pozůstalostní penze na určenou dobu (s délkou výplaty 10 let a více)	0 %	0 %	0 %	0 %
Pozůstalostní penze na určenou dobu (s délkou výplaty méně než 10 let)	0 %	0 %	0 %	15 %
Doživotní penze	0 %	0 %	0 %	0 %
Jednorázové vyrovnání	0 %	15 %	0 %	15 %
Odbyté	0 %	15 %	vrací se státu	15 %

Tab. 3.6: Sazby srážkové daně u DPS⁴²

Forma dávky	Příspěvky účastníka	Příspěvky zaměstnavatele	Státní příspěvky	Výnosy
Starobní penze na určenou dobu (s délkou výplaty 10 let a více)	0 %	0 %	0 %	0 %
Starobní penze na určenou dobu (s délkou výplaty méně než 10 let)	0 %	0 %	0 %	15 %
Invalidní penze na určenou dobu	0 %	0 %	0 %	0 %
Úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi	0 %	0 %	0 %	0 %
Úhrada jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu	0 %	0 %	0 %	0 %
Jednorázové vyrovnání	0 %	15 %	0 %	15 %
Odbyté	0 %	15 %	vrací se státu	15 %

Již ve 2. kapitole jsme v souvislosti s PP zmínili existenci penzijního plánu. K jednotlivým penzijním plánům se vztahují různé možnosti výplat. V praxi se mnohdy setkáme s tím, že určité penzijní plány neumožňují výplatu formou penze na dobu určitou, ale umožňují pouze výplatu formou doživotní penze. Proto je nutné se u své penzijní společnosti informovat o tom, jaké způsoby dávky se vztahují k naší osobě. Pokud se

⁴¹ Vlastní zpracování vycházející z údajů ČSOB Penzijní společnosti, NN Penzijní společnosti a zákonných ustanovení

⁴² Vlastní zpracování vycházející z údajů ČSOB Penzijní společnosti, NN Penzijní společnosti a zákonných ustanovení

podíváme na tabulku 3.5 a uvažujeme penzijní plán, který dává příležitost výběru pouze jednorázového vyrovnání, nebo doživotní penze, má klient možnost vyhnout se zdanění pouze při zvolení výplaty formou doživotní penze. Tento způsob dávky není pro klienty příliš optimální. Dojde-li k zahájení výplaty této dávky a klient umře, zbytek peněz propadne penzijní společnosti. Pozůstalí, respektive potenciální dědicové nemají nárok na výplatu zbývajících částí prostředků po zemřelém účastníkovi penzijního fondu. Pro klienta takového penzijního plánu je potom ideálnější řešením transformovat své prostředky z PP do DPS, kde má v případě zájmu možnost zvolit výplatu svých prostředků i na určenou dobu.

Jak víme již z 2. kapitoly, v rámci DPS má klient mj. možnost volby mezi jednorázovým vyrovnáním, či stanovením penze na určitou dobu. Pokud by klient měl zájem vyhnout se u DPS zdanění, měl by zvolit výplatu starobní penze na dobu minimálně 10 let. V takovém případě nebudou podléhat zdanění žádné druhy příspěvků. Jestliže by daní nechtěl zatížit alespoň příspěvky zaměstnavatele, musel by si nechat peníze vyplácet po dobu nejméně 3 let. Jedná se o podmínku nutnou pro možnost volby penze na určenou dobu.

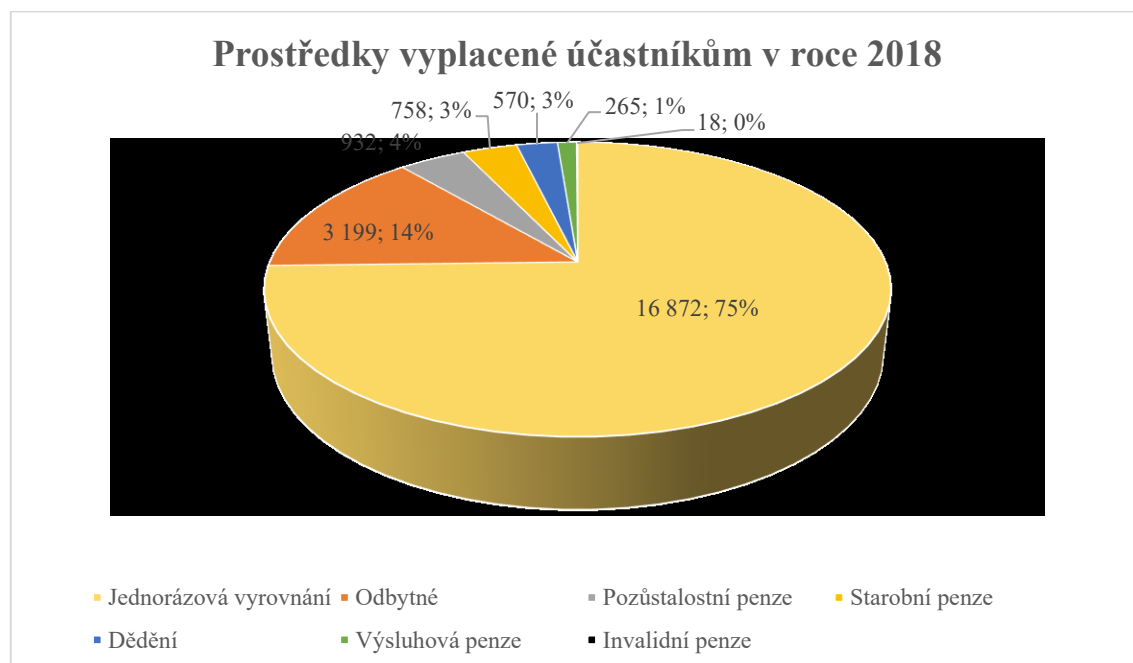
Z tabulek 3.5 a 3.6 můžeme dále vidět, že pokud klient ukončí předčasně svou smlouvu o PP/DPS, přichází o státní příspěvky. V rámci odbytného, kdy tedy klient nesplní zákonem stanovené podmínky pro nárok na určitou výplatu penze, které jsme si zmínili ve 2. kapitole, je rovněž nutné zpětně dodanit případné daňové úlevy. Částky, o které byl poplatníkovi v minulých letech ZD snížen, tvoří příjem, který se daní podle § 10 zákona o daních u příjmů.

Ačkoliv vzhledem k výše uvedeným skutečnostem existují možnosti, jak se daním ve III. důchodovém pilíři vyhnout, převážná většina klientů dává přednost jednorázovému vyrovnání (viz Graf 3.6). V roce 2018 představovaly prostředky vyplacené formou jednorázového vyrovnání podíl 75 % z celkových vyplacených prostředků účastníkům. Touha mít všechny peníze k dispozici najednou je zde mnohem silnějším faktorem, než nelibost odvést daň. Zde upozorňujeme na fakt zmíněný již ve 2. kapitole a sice, že při volbě jednorázového vyrovnání budou příspěvky zaměstnavatele nakonec zdaněny.

Vzhledem ke struktuře dávek, které jsou účastníky III. pilíře vybírány pro výplatu jejich prostředků, by se dal očekávat poměrně značný daňový příjem do veřejných rozpočtů. Nicméně vzhledem k celkovému inkasu daní v ČR je tok prostředků z dobrovolného

piliře relativně zanedbatelný, jak si ukážeme např. u skupiny účastníků důchodového věku.

Graf 3.6: Struktura výplat dávek účastníkům v roce 2018 (v mil. Kč) a jejich podíl⁴³

3.4.3 Daňové příjmy

Určitou část daní inkasovaných veřejnými rozpočty tvoří také daně z III. důchodového pilíře. Nás bude zajímat pouze ta část daní, jejímiž poplatníky jsou samotní účastníci, nikoliv penzijní společnosti. Zaměříme se tedy na to, jaký objem daně plyne do veřejného rozpočtu ze zdaněných výnosů a příspěvků zaměstnavatele. Jelikož takový údaj není nikde dostupný⁴⁴, ale pro naše účely s ohledem na další asociace poměrně důležitý, budeme si muset jeho odhad stanovit sami.

Námi stanovené předpoklady a metodický postup výpočtu objemu této daně si lze prohlédnout v Příloze 4. Konkrétně jsme se zajímali o to, kolik na dani v rámci III. důchodového pilíře odvedou účastníci, kteří již dosáhli důchodového věku. Výsledek

⁴³ Vlastní zpracování z údajů publikovaných Komisí pro spravedlivé důchody, vycházejících z informací od České národní banky

⁴⁴ Údaj nebyl nikde publikován a po oslovení příslušných institucí bylo jimi sděleno, že takový údaj ani nikde nenevidují.

455 554 530 Kč ke kterému jsme dospěli je tedy naším hrubým odhadem a představuje částku, kterou za rok 2018 odvedli na dani z PP/DPS účastníci ve věku 64 let a více.

Je důležité podotknout, že v důsledku čerpání údajů z několika zdrojů není výpočet zcela relevantní, jelikož metodika statistického vykazování se u různých institucí liší. V průběhu jsme rovněž pracovali s určitou odchylkou a v některých krocích je tedy průběžný výpočet založen na subjektivním postoji autora. Jednotlivé kroky byly však přizpůsobeny takovým způsobem, aby co nejvíce vycházely z dostupných statistických údajů. Proto i když se jedná o zcela hrubý odhad s jeho výsledkem se pro účely naší práce spokojíme. Jedná se totiž o velmi zanedbatelnou částku vzhledem k celkovému inkasu daní v ČR v roce 2018. Podíl této daně nedosahuje ani desetiny procenta a její vliv je prakticky bezvýznamný. I když je výsledek postaven na odhadu, nepředpokládáme, že by případná chyba dosáhla takové výše, aby podíl činil více než desetinu procenta na celkovém objemu vybraných daní v ČR. S ohledem na 4. kapitolu a rekodifikaci účasti penzistů na III. důchodovém pilíři jen zmíníme, že může dojít právě k nižším daňovým příjmům této kategorie (z důvodu dřívějšího ukončování smluv vlivem nově nastavených podmínek). Avšak z důvodu jejich zanedbatelnosti a dále zmíněné kompenzace novými pracovními silami od nich budeme dále abstrahovat.

3.5 Státní příspěvek

Státní příspěvky poskytované účastníkům III. důchodového pilíře činí z PP a DPS státem poměrně dobře podporované investiční instrumenty. Jedná se o jeden z nejdůležitějších prvků, které jsou motivujícím faktorem pro založení účasti na dobrovolném důchodovém pilíři. Podobou státních příspěvků jsme se již zabývali ve 2. kapitole. Nyní se zaměříme na jejich připsování.

Jak víme z předchozí podkapitoly věnované daňové oblasti, ne vždy si klient přispívá tolik, kolik si ujedná ve smlouvě. I zde však platí, že výhodnější situací je, jestliže má klient sjednán měsíční příspěvek vyšší, než jaký ve skutečnosti investuje. Pokud má totiž účastník sjednán příspěvek 1 000 Kč a dává si jen 500 Kč, bude mu zaúčtován státní příspěvek k částce 500 Kč. V opačném případě, kdy by byl měsíční příspěvek s klientem sjednán na 500 Kč, ale klient by si vkládal 1 000 Kč, převádí se mu 500 Kč investovaných navíc do dalšího období (viz Tab. 3.7). Částka jednorázového vkladu pro účely daňové optimalizace, nemůže být zpětně uplatněna pro získání státních prostředků za předchozí

měsíce, za které bylo spořeno méně, než je možné pro získání maximálního státního příspěvku. Státní příspěvky se připisují ve 2. měsíci následujícího čtvrtletí, za které penzijní společnost o poskytnutí státního příspěvku zažádá.

Tab. 3.7: Příklad nárokování státních příspěvků při nepravidelném spoření klienta⁴⁵

Měsíc	Výše měsíčního příspěvku sjednaná ve smlouvě	Skutečně došlá platba	Měsíční základ pro nárokování státních příspěvků	Celkové předplatné v Kč pro další měsíce
květen	podpis smlouvy		0	0
červen	500	1 800	500	1 300
červenec	500		500	800
srpen	změna na 1 000	500	1 000	300
září	1 000		300	0

3.6 Praktické aspekty při založení a zániku smlouvy

Účast na III. důchodovém pilíři lze získat sepisem smlouvy s penzijní společností. Protože v současné době je možné získat účast na dobrovolném pilíři již pouze v rámci DPS zmíníme si obecně některé náležitosti sepisu smlouvy o DPS. Konkrétní podobou jednotlivých částí se zabývat nebudeme. Je potřeba si totiž uvědomit, že se nejedná např. o daňové přiznání, které jsme schopni vyplnit a podat sami. Možnost nabízet a zprostředkovávat DPS mají v současnosti pouze finanční poradci, kteří splní základní předpoklady pro výkon této činnosti v oblasti všeobecných a odborných znalostí (Rubeš, 2013). Smlouvu tedy nejsme schopni uzavřít sami, a proto můžeme očekávat patřičné vysvětlení určitých částí tomu odborně způsobilou osobou.

Kromě osobních údajů je potřeba věnovat patřičnou pozornost části týkající se příspěvku účastníka. V průběhu této a předcházející kapitoly jsme si zmínili několik zásadních informací, které je potřeba vzít při sjednávání výše měsíčního příspěvku v potaz. Pokud bude klientovi na smlouvu přispívat také zaměstnavatel je důležité ohlídat,

⁴⁵ Vlastní zpracování na základě údajů z knižní publikace (Rubeš, 2013)

aby platby zasílané za jednotlivé strany byly identifikovány patřičným konstantním symbolem. Klient se tak vyhne nepříjemnému zpětnému dokazování, jaká část prostředků byla zaslána jeho osobou a jaká část jeho zaměstnavatelem. Tento rozlišovací prvek je důležitý zejména z hlediska připisování státních příspěvků a případného zdanění.

Značná část smlouvy je věnovaná také určeným osobám (u starého PP se setkáme s oprávněnými osobami). Jedná se o osoby uvedené ve smlouvě, které účastník sám stanoví a které mají v případě úmrtí účastníka nárok na jim naspořené finanční prostředky. Smlouva, ve které jsou uvedeny určené osoby se nestává předmětem dědictví. Výhodou pro určené osoby, které by byly zároveň dědicem v běžném dědickém řízení je, že v případě odmítnutí dědictví z důvodu zadlužení zemřelého, o peníze z PP/DPS zemřelého nepřicházejí. Ty jsou totiž vyrovnány mimo dědické řízení.

Další významnou částí je vyplnění investičního dotazníku. Na základě jeho výsledku je určen rizikový profil klienta a doporučena strategie spoření (tu lze v průběhu trvání smlouvy měnit). Profil klienta odpovídá zejména tomu, jakou úroveň rizika je ochoten podstoupit. S tím úzce souvisí také jeho preference ohledně výnosnosti. Jestliže je klient ochoten podstoupit jen minimální riziko, musí počítat s nižším zhodnocením a naopak. Jednotlivé druhy fondů, které ukládají prostředky do různých investičních nástrojů pak reprezentují danou strategii spoření a mohou se u různých penzijních společnostech lišit. V zásadě ale většina penzijních společností nabízí minimálně 3 základní fondy:

- Povinný konzervativní fond – majetek fondu je obecně uložen na běžných účtech v bankách, na termínovaných vkladech nebo ve státních obligacích.
- Vyvážený fond – mimo nástrojů využívaných v povinném konzervativním fondu, investuje rovněž např. do důvěryhodných firemních dluhopisů či akcií.
- Dynamický (růstový) fond – je spojen s nejvyšší mírou zhodnocení, ale zároveň nejvyšším rizikem a možností dosažení záporného zhodnocení. Toto riziko je možné snížit pravidelným investováním, které snižuje negativní dopady kolísání trhů. Převážná většina majetku takového fondu je vázaná v akciích.

Co se týká výplaty prostředků je vhodné se o jejich možnostech informovat u své penzijní společnosti, a to zejména v případě PP. Při volbě je nutné zohlednit veškeré

informace, které jsme si zmínili v průběhu dosavadní části práce. Zároveň je nutné počítat s tím, že ze strany penzijní společnosti bude vyžadováno úřední ověření podpisu účastníka, ať už se rozhodne pro jakoukoliv formu dávky. Je tak konáno zejména z důvodu ochrany klienta.

3.7 Shrnutí kapitoly

Ačkoliv se může zdát, že III. důchodový pilíř činí jen malou část z celkového důchodového systému, neměli bychom jej podceňovat. Týká se více než 40 % populace ČR, a proto bychom mu měli věnovat patřičnou pozornost a snažit se pochopit alespoň některé jeho pasáže. Jak jsme si ukázali ve stávající kapitole, existuje velké množství faktorů, které mají vliv na to, jak efektivně jsme schopni III. důchodový pilíř využít. Záleží jen na nás, do jaké míry jsme ochotni mu porozumět a mít tak pod kontrolou své peněžní prostředky.

Mohli jsme zjistit, že spoření v rámci dobrovolného pilíře není jen pouhým zasíláním peněz z jednoho bankovního účtu na druhý, ale že se jedná o složitý investiční proces, který je provázán napříč různými ekonomickými disciplínami a odvětvími. Stačí zmínit komplikace okolo zhodnocování jednotlivých fondů v závislosti na vývoji celosvětového trhu, problematiku III. důchodového pilíře v daňové oblasti či zákonné podmínky, které se k němu váží. Situaci ještě více komplikují průběžné důchodové reformy, které činí oblast dobrovolného pilíře ještě více nepřehlednou.

Takové vládní zásahy mají za následek určitý pozitivní, nebo negativní vliv na průběh a vývoj III. pilíře. Můžeme ukázat na dopad důchodové reformy, která v roce 2012 zapříčinila nejvyšší meziroční nárůst účastníků PP a od roku 2013 navýšení průměrného měsíčního příspěvku účastníka.

Rovněž s účinností této velké důchodové reformy je nutné rozlišovat rozdílné prvky PP a DPS. Připomeňme si zejména druhy fondů, které se k těmto produktům vztahují. V publikacích a v běžné řeči se totiž mnohdy setkáme s označením transformovaných a účastnických fondů, aniž by byly tyto pojmy laickému člověku vysvětleny. Pod transformovanými fondy tedy chápeme fondy, které byly obhospodařovány penzijními fondy a které nyní obhospodařují penzijní společnosti jako fondy PP. Účastnické fondy jsou rovněž obhospodařovány penzijními společnostmi,

avšak svým charakterem umožňují volbu investiční strategie a podstoupení vyššího investičního rizika, přičemž se jedná o fondy DPS.

Určitou míru pozornosti je nutné věnovat také oblasti předdůchodu. Je důležité tuto formu dávky z DPS odlišovat od možnosti předčasného odchodu do důchodu v rámci I. důchodového pilíře. I když oba tyto instrumenty představují možnost dřívějšího odchodu do penze je v nich zásadní rozdíl. Hlavní, na který je potřeba upozornit, je v tom, že zatímco při čerpání předčasného důchodu je penzista následně krácen na svém státním starobním důchodu, a to i po dosažení důchodového věku, v rámci předdůchodu mu v budoucnu penze krácena nebude. Určitou výjimku, která mnohdy nebývá ani v praxi zmiňována, si uvedeme ve 4. kapitole.

III. důchodový pilíř musíme chápat jako investici se kterou se pojí rovněž určité poplatky strhávané penzijními společnostmi. O této informaci jsme se doposud nezmínili, jelikož pro nás není podstatnou. Uvedené zhodnocení fondů v sobě již zahrnuje očištění od těchto nákladů. Sazebníky poplatků jsou navíc snadno dohledatelné na stránkách jednotlivých penzijních společností, a proto se jimi blíže zabývat nebudeme. Stávající kapitola měla vést zejména k hlubšímu pochopení jednotlivých problematických oblastí a poskytnout nám přehled o fungování některých procesů. Rovněž jsme si v průběhu této kapitoly vytvořili podklady, které nám poslouží v závěrečné části této práce.

4 Zhodnocení dopadu na vybrané subjekty

Český důchodový systém je pro řadu občanů jen součástí procesu zajišťujícího správné fungování státu. Pro každého je důležité vědět, že se nemusí obávat své budoucnosti. Nejraději by lidé byli za pozitivní vyhlídky. Málokdo je však následně schopen si uvědomit, že ty nejsou samozřejmostí. Důkazem jsou negativní postoje, které obyvatelé zaujímají ke státním orgánům.

V předchozích kapitolách jsme si nastínili určité problémy, které vedou k obavám občanů o jejich starobní důchod. Objasnili jsme si problematiku III. důchodového pilíře a vysvětlili nejpodstatnější náležitosti, které se k němu vztahují. Vyjasnili jsme si smysl a účel tohoto dobrovolného pilíře a poukázali na jeho praktické aspekty. Nyní se v první části této kapitoly podíváme na roli vlády v rámci PP, respektive DPS. Objasníme si tak úlohu vlády, jejíž práci mnohdy kritizujeme. Zhodnotíme dopad konkrétních vládních rozhodnutí v oblasti III. pilíře na stát. Tím získáme povědomí o vlivu ústředních mocností a o vlivu existence dobrovolného důchodového pilíře. Druhou část kapitoly budeme věnovat modifikaci určitých oblastí převážně důchodového systému. Půjde nám o zvýšení motivačního prvku pro vstup do III. pilíře a poskytnutí možnosti dřívějšího odchodu do důchodu pro širší skupinu lidí, a to za zhodnocení jak pozitivních, tak negativních dopadů na vybrané subjekty. Budeme se snažit svými metodickými postupy dospět k určitému řešení, které by vedlo k tomuto konkrétnímu cíli. Mírně svou pozornost odvrátíme také do jiných společenských a biologických věd, které jsou nedílnou součástí vývoje člověka a mají tak nemalý vliv na námi řešenou problematiku. Získáme tak komplexní obraz názorů nejen z ekonomického hlediska, ale i z jiných oborů.

4.1 Fiskální politika a její zásahy

Fiskální politikou obecně rozumíme typ hospodářské politiky, při které její tvůrce používá nástroje, které má k dispozici, aby dosáhl předem stanovených cílů. Ústřední mocností a tvůrcem fiskální politiky je vláda. V jejím zájmu by měla být co nejefektivnější aplikace daných nástrojů v závislosti na ekonomickém vývoji.

S fiskální politikou se můžeme setkat také pod pojmem „rozpočtová politika“. Toto označení je dáno skutečností, že důležité postavení ve fiskální politice mají veřejné rozpočty. Finanční prostředky, které se v nich shromažďují, umožňují vládě zabezpečovat mikroekonomické a makroekonomické funkce.

V ČR existují 3 úrovně vlády. Jedná se o ústřední (nejvyšší), střední (kraje) a municipální (obce) úroveň. Kompetence jednotlivých úrovní a zdroje k zajištění jejich funkcí jsou problematikou, kterou se blíže zabývá teorie fiskálního federalismu. Pro naše účely budeme za reprezentanta vládních zásahů považovat ústřední vládu. Ta jediná svými rozhodnutími ovlivňuje oblast III. důchodového pilíře. Budeme tedy zkoumat zásahy centrální vlády v rámci důchodových reforem a jejich dopad na stát jako celek. Ve spojitosti s tím je nutné podotknout, že reprezentativní úlohu z veřejných rozpočtů bude mít státní rozpočet prostřednictvím kterého vláda uskutečňuje svou fiskální politiku. V dalším textu se tak setkáme například se situací, kdy pomocí státního rozpočtu může být realizován dopad na rozpočet obce.

Vládními zásahy rozumíme užití určitých nástrojů za nějakým účelem. Účel bývá obvykle spjat s dosahováním určitých cílů. Podle charakteru jednotlivých vládních zásahů lze hovořit o expanzivní, nebo restriktivní fiskální politice. Je potřebné si uvědomit, že prostřednictvím III. důchodového pilíře vláda nevykonává přímo svou expanzivní, či restriktivní politiku, její záměr je primárně soustředěn na posílení motivace občanů ke spoření v tomto pilíři. Primárním cílem tedy není zajištění stability a prospěchu ekonomiky, i když je prováděn s ohledem na její vývoj. Avšak jak uvidíme dále, využitím nástrojů k realizaci cíle v oblasti dobrovolného pilíře je propojeností ekonomického systému nepřímo zajištěno ovlivnění hlavních cílů fiskální politiky⁴⁶. Abychom pro lepší pochopení shrnuli naše tvrzení v předešlých větách, pokusíme se ho objasnit jinými slovy. Jestliže se např. ekonomice nedaří, nachází se v tzv. recesi, bude se ji vláda snažit podpořit expanzivní fiskální politikou. Učiní tak např. prostřednictvím daní, které sníží a tím dojde ke stimulaci agregátní poptávky⁴⁷. Vláda tak využije jeden ze svých nástrojů (daně), aby dosáhla jednoho ze svých hlavních cílů (ekonomický růst). Oproti tomu, jestliže chce stát motivovat obyvatele ke spoření ve III. důchodovém pilíři, učiní tak např. prostřednictvím daňových zvýhodnění. Lidé začnou více investovat do III. pilíře a sníží svou spotřebu, dojde ke zvýšení jejich úspor a tím ke snížení agregátní poptávky. Primárním cílem nebylo zajištění hlavních ekonomických cílů, ale snaha přimět občany, aby se zabezpečili na své stáří. Avšak námi popsáním postupem na základě ekonomických teorií dojde rovněž k ovlivnění hlavních cílů fiskální politiky.

---

⁴⁶ Hlavními cíli jsou ekonomický růst, plná zaměstnanost, stabilita cen a vnější ekonomická rovnováha.

⁴⁷ Agregátní poptávka v rámci fiskální politiky vystupuje jako zprostředkující cíl, pomocí něhož je dosaženo hlavních cílů.

4.2 Analýza dopadu vládních zásahů

V této podkapitole se zaměříme na to, jaký dopad mohou mít vládní kroky realizované v oblasti III. důchodového pilíře. Svou pozornost budeme věnovat zejména dvěma oblastem. Oblasti státních příspěvků a jejich změně zapříčiněné velkou důchodovou reformou realizovanou od roku 2013. A dále potom daňové oblasti a její rekodifikací platnou od roku 2017. Kromě získaných dat se na základě známých ekonomických teorií pokusíme odhadnout i další možný vývoj dané situace.

4.2.1 Změna státních příspěvků

Již ve druhé kapitole jsme si zmínili současnou podobu státních příspěvků poskytovaných účastníkům PP/DPS. V tabulce 4.1 si můžeme prohlédnout výši státních příspěvků před velkou důchodovou reformou a po ní.

Tab. 4.1: Státní příspěvky před a po roce 2013⁴⁸

Měsíční příspěvek účastníka (v Kč)	Státní příspěvek do konce roku 2012 (v Kč)	Státní příspěvek od roku 2013 (v Kč)
100	50	0
200	90	0
300	120	90
400	140	110
500	150	130
600	150	150
700	150	170
800	150	190
900	150	210
1 000 a více	150	230

Vidíme, že situace zůstala stejná pouze v případě, kdy si účastník vkládá na své PP/DPS měsíční částku ve výši 600 Kč. Nyní se podíváme na to, jak toto vládní rozhodnutí ovlivnilo stát za předpokladu, že by ke změně nedošlo a za situace, kdy je zřejmý vliv státních příspěvků na výši měsíčních příspěvků klientů.

---

⁴⁸ Vlastní zpracování.

4.2.1.1 Stát

V roce 2012 stát vydal na státních příspěvcích v rámci III. důchodového pilíře celkem 5,91 mld. Kč. V roce 2013 se jednalo o 6,86 mld. Kč a byl zaznamenán největší meziroční růst 16 %. Vzhledem k tomu, že meziročně došlo k poklesu počtu účastníků a bylo dosaženo největšího meziročního přírůstku průměrného měsíčního příspěvku účastníka, dá se s velkou pravděpodobností tvrdit, že tento jev byl vyvolán zvýšením maximálního poskytovaného státního příspěvku. Stát tedy především v důsledku vládního zásahu vynaložil téměř o 1 miliardu Kč více z veřejného rozpočtu. Vzhledem k celkově vynaloženým výdajům ze státního rozpočtu v roce 2013 se jedná o zanedbatelnou částku. Navýšení státních příspěvků má tedy vliv na veřejný rozpočet, nicméně mnohem silnější efekt je vyvolán ovlivněním výše příspěvků účastníků. (viz podkapitola 3.1)

Nutné je podotknout, že negativní dopad zvýšení státních výdajů v důsledku změn státních příspěvků je do jisté míry vykompenzován daňovými příjmy z III. pilíře v budoucnu. Abstrahujeme-li od jiných faktorů a budeme dále předpokládat, že vlivem změn ve státních příspěvcích došlo k navýšení příspěvků účastníků je možné tvrdit, že vyšší průměrné zůstatky penzijních účtů budou při zhodnocení vykazovat vyšší absolutní hodnotu výnosu. Tyto skutečnosti si ukážeme na následujícím příkladu.

Př.: Chceme zjistit jaký dopad bude mít změna státních příspěvků na daňové příjmy státního rozpočtu v budoucnu. Je nutné rovněž zjistit objem daňových příjmů v případě, kdy by změna státních příspěvků neměla vliv na výši měsíčních příspěvků účastníků. Situaci si srovnáme i s možností, kdy by k reformě v oblasti III. pilíře nedošlo. Řešení si můžeme prohlédnout v tabulce 4.2, přičemž jsme pracovali s danými předpoklady:

- Uvažovali jsme 20letý časový horizont počínající rokem 2020.
- Měsíční příspěvek účastníka jsme uvažovali ve výši průměrného měsíčního příspěvku za rok 2013 tedy 570 Kč⁴⁹. Ve srovnávacím období (státní příspěvky by neměly vliv) jsme počítali s průměrným příspěvkem účastníka v roce 2012, který činil 465 Kč⁵⁰. Tím jsme stanovili předpoklad, že na výši příspěvků účastníků měla vliv pouze změna výše státních příspěvků.

---

⁴⁹ Údaj vykázaný Ministerstvem financí ČR.

⁵⁰ Údaj vykázaný Ministerstvem financí ČR.

- Pro uvažované období bez reformy jsme výši měsíčního příspěvku stanovili rovněž na 465 Kč, neboť v období před reformou byly změny meziročního růstu průměrného měsíčního příspěvku zcela zanedbatelné. Pro toto období jsme navíc uvažovali státní příspěvky, které byly platné před rokem 2013.
- Zhodnocení jsme předpokládali ve výši 4,6 %, přičemž jsme vycházeli z údajů zhodnocení při použití vyvážené investiční strategie u penzijní společnosti České pojišťovny, jejíž penzijní kalkulačku jsme pro účely našeho výpočtu využili. Při výpočtech jsme tedy byli více konzervativní, neboť průměrné zhodnocení všech účastnických fondů od začátku jejich fungování je 5,94 %.
- Neuvažovali jsme příspěvek zaměstnavatele.
- Ukončení smlouvy jsme uvažovali formou jednorázového vyrovnání.
- V průběhu trvání investičního horizontu jsme nepředpokládali žádné změny v oblasti III. důchodového pilíře.

Tab. 4.2: Vliv reformy a změny státních příspěvků na odvedenou daň (v Kč)⁵¹

	Bez reformy	Bez vlivu státních příspěvků	Vliv státních příspěvků
Příspěvek účastníka	465	465	570
Příspěvky klienta celkem	111 600	111 600	136 800
Státní příspěvky celkem	35 160	29 520	34 560
Zhodnocení	94 222	90 601	110 015
Daň (15 %)	14 133	13 590	16 502

Vládní zásah v podobě změny státních příspěvků v oblasti III. důchodového pilíře zapříčinil do značné míry narůst měsíčních příspěvků klientů. I když nemůžeme konkrétně vyjádřit část, kterou bychom přisuzovali této změně, můžeme na základě zmíněných informací konstatovat, že se jedná o nejzásadnější faktor působící na výši

⁵¹ Vlastní zpracování na základě údajů vykázaných penzijní kalkulačkou dostupnou na portálu pfcp.cz. Případné zaokrouhlování na celé koruny.

účastnického příspěvku. Přesnou míru vlivu nelze vyjádřit, neboť je nutné odlišit příspěvky, které byly navýšeny za účelem dosažení, či získání vyšších státních příspěvků a ty, které byly navýšeny bezúčelně. Z údajů vykazovaných Ministerstvem financí ohledně vývoje průměrného měsíčního příspěvku účastníka vyplývá, že v letech před změnou státních příspěvků se průměrná úložka klienta meziročně téměř neměnila. Ani po roce změny nebyl zaznamenán takový přírůstek jako v roce 2013 (viz podkapitola 3.1). Můžeme tedy s velmi vysokou pravděpodobností tvrdit, že převážná část meziročního rozdílu (105 Kč) ve výši účastnického příspěvku byla zapříčiněna změnou státních příspěvků. Tento závěr lze potvrdit i námi provedeným průzkumem, který je součástí přílohy 5. Z něho vyplývá, že pro 80 % respondentů jsou státní příspěvky motivujícím prvkem.

Velmi zajímavé je povšimnout si období bez reformy, které simuluje potenciální vývoj účtu klienta v případě, že by v rámci reformy nedošlo ke změně státních příspěvků. Provedení reformy však i v této situaci předpokládáme, neboť při výpočtu zhodnocení a námi nastavených podmínek pracujeme s existencí účastnických fondů, které začaly fungovat až po roce 2012. Podíváme-li se na odvedené státní příspěvky vidíme, že vlivem reformy stát u klienta s průměrným měsíčním příspěvkem ušetřil. Tato skutečnost však nekoresponduje s informací ohledně zvýšení státních výdajů v oblasti III. důchodového pilíře po roce reformy. Jediným možným vysvětlením je, že tento efekt nejvíce zapříčinili klienti, jež si již před obdobím reformy vkládali vyšší částku, než za kterou náležel maximální státní příspěvek v roce 2012. Navýšení průměrného měsíčního příspěvku pak bylo následkem zvýšení spodní hranice, za kterou se státní příspěvek poskytoval od roku 2013 a také vzhledem k celkovému poklesu počtu účastníků odejití těch, kteří si přispívali spíše menší objem peněžních prostředků.

Předpokládané daňové příjmy znázorňuje tabulka 4.3. Vezmeme-li v potaz průměrný počet jednorázových vyrovnání za roky 2013-2018 dostaneme hodnotu 185 023⁵². Jestliže jsme si stanovili průměrnou výši odvedené daně v částce 16 502 Kč (viz Tab. 4.2) znamená to, že za 20 let by účastníci odvedli na dani 3 053 249 546 Kč. Jak můžeme vidět stát může vlivem zvýšení státních příspěvků počítat za 20 let s růstem daňových příjmů o cca 21,4 %. V případě, že by státní příspěvky nepodněcovaly klienty k vyšším investicím, znamenalo by to přibližně 17% úsporu na výdajích ve formě státních příspěvků (viz Tab. 4.2).

---

⁵² Vlastní výpočet na základě údajů z databáze časových řad ARAD publikovaných ČNB.

Tab. 4.3: Předpokládané inkaso daně při 20letém investičním horizontu a výplatě formou jednorázového vyrovnání⁵³

	Bez reformy	Bez vlivu státních příspěvku	Vliv státních příspěvků
Daň	14 133	13 590	16 502
Inkaso daně do veřejného rozpočtu	2 614 930 059	2 514 462 570	3 053 249 546

Z výše uvedeného je patrné, že vládní reformy prováděné v oblasti III. důchodového pilíře mají dopad nejen na klienty, ale rovněž na stát. Vzhledem k celkovým výdajům státního rozpočtu se sice navýšení státních příspěvků jeví jako zanedbatelné, avšak zprostředkovaně tato skutečnost působí na další oblasti a vyvolává multiplikační efekt.

4.2.2 Daňové zvýhodnění

Vezmeme-li v potaz znění § 15 odst. 5 zákona o daních z příjmů z roku 2016 a jeho rekonstrukci z roku 2017, dostaneme srovnání nezdaniitelných částí ZD v oblasti III. důchodového pilíře (viz Tab. 4.4).

Daňová oblast je pro stát velmi důležitým zdrojem příjmů. Jedná se rovněž o jeden z hlavních nástrojů, pomocí něhož je vláda schopná naplňovat cíle fiskální politiky. Jak jsme si již zmínili, i daňovými úpravami v oblasti III. důchodového pilíře je stát schopen působit nejen na vývoj PP/DPS, ale také na ekonomický vývoj státu.

⁵³ Vlastní výpočty na základě údajů zmíněných v podkapitole 3.2.1.1 postavených na informacích dostupných od ČNB a Ministerstva financí ČR.

Tab. 4.4: Výše odpočtu od ZD⁵⁴

	2016	2017
Nezdanitelná část ZD	max. 12 000 Kč	max. 24 000 Kč
Podmínky	Částka, kterou lze odečíst se stanoví jako rozdíl sumy příspěvku účastníka na PP/DPS za zdaňovací období (rok) a částky 12 000 Kč	Částka, kterou lze odečíst se stanoví jako úhrn částek, které v jednotlivých kalendářních měsících za zdaňovací období (rok) přesáhly částku za kterou náleží maximální státní příspěvek (viz podkapitola 2.4.1)

4.2.2.1 Stát

Podívejme se nejprve na tabulku 4.5, která znázorňuje srovnání daňové úspory před změnou zákonného ustanovení a po ní.

Tab. 4.5: Daňová úspora při 1letém investičním horizontu⁵⁵

příspěvek	1 000		2 000		3 000	
rok	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Roční odečet od ZD	0	0	12 000	12 000	12 000	24 000
Roční úspora na dani	0	0	1 800	1 800	1 800	3 600

Pokud vezmeme v potaz měsíční příspěvek ve výši 3 000 Kč vidíme, že změnou zákona je schopen poplatník daně ušetřit ročně o 1 800 Kč více. Jestliže budeme vnímat rozdíl mezi existencí a neexistencí daňového zvýhodnění v oblasti III. důchodového pilíře, jsme schopni dospět k následujícím asociacím.

Dle našeho průzkumu, kde bylo dotázáno 40 respondentů vyšlo, že pro 40 % z nich je daňové zvýhodnění motivujícím prvkem pro navýšení svých příspěvků, či založení DPS (viz Příloha 5). Existencí daňového zvýhodnění prakticky dochází k nižšímu daňovému zatížení obyvatel. Ti jsou schopni na dani ušetřit. Představme si dva občany, z nichž každý si spoří na své PP/DPS měsíční částku 2 000 Kč. Vlivem

⁵⁴ Vlastní zpracování vycházející ze zákona č. 286/1992 Sb. o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵ Vlastní zpracování

rekodifikace daňového zákona si druhý z nich začne spořit o 1 000 Kč více, aby využil maximálního daňového odpočtu. Tzn., tento druhý občan nyní omezí svou současnou spotřebu za účelem vyšší spotřeby v budoucnu. Jinými slovy se zvýší jeho úspory a klesne jeho spotřeba. Obecně platí, že lidé s vyššími příjmy jsou ochotni spořit na svůj důchod vyšší částky. Výše příspěvku a případného daňového odpočtu je tedy závislá na výši důchodu. Tento fakt vychází i z toho, že případné zdanění v rámci III. důchodového pilíře je součástí daně z příjmů, kterou považujeme za daň indukovanou. Vyšším daňovým zvýhodněním tedy vláda snižuje daňové zatížení obyvatel.

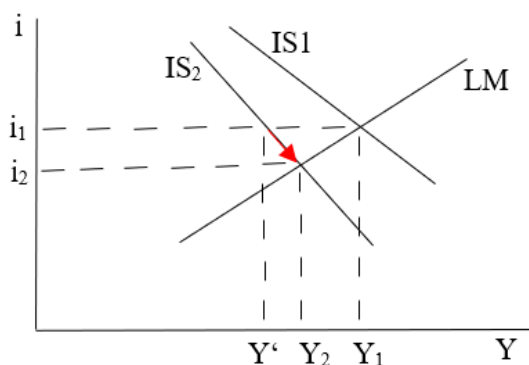
Dopad na ekonomiku si znázorníme pomocí makroekonomického modelu IS-LM. Je nutné podotknout, že zde daňové zvýhodnění nemůžeme chápat jako snížení daně, i když k tomu z praktického hlediska dojde, ale jako motivaci pro spoření ve III. důchodovém pilíři. Růstem daňového zvýhodnění zde dojde k růstu úspor a snížení spotřeby. To se negativně projeví na agregátní poptávku, která se sníží (posun z IS_1 na IS_2). Důvodem snížení celkové poptávky v ekonomice je to, že lidé začnou více spořit do III. pilíře a tím omezí současnou spotřebu statků. Pokles agregátní poptávky vyvolá pokles výstupu ekonomiky (z Y_1 na Y'). Pokles výstupu reprezentovaného hrubým domácím produktem znamená nižší produkci výrobků a služeb, které jsou obchodovány, lidé uskutečňují méně transakcí, a proto bude klesat transakční poptávka⁵⁶ po penězích. Aby byla zachována rovnováha na trhu peněz a jelikož nabídka peněz je v modelu exogenní, bude v důsledku klesající transakční poptávky po penězích růst majetková poptávka⁵⁷ po penězích. Ta zapříčiní pokles úrokové míry (z i_1 na i_2) v důsledku čehož dojde k růstu výstupu (na Y_2). Situaci znázorňuje graf 4.1. Nutné je ještě podotknout, že uvažujeme normální případ modelu, kdy jsou lidé citliví z hlediska přání držet peníze jak na změnu důchodu, tak i úrokové míry.

---

⁵⁶ Jedná se o poptávku, kdy si lidé přejí držet peníze jako prostředek směny. Tedy v takové formě, kdy je mohou směňovat za jiné statky.

⁵⁷ Je spojena s přáním lidí držet peníze jako uchovatele hodnoty. Např. v podobě obligací.

Graf 4.1: Fiskální účinek zvýšení daňového zvýhodnění ve III. pilíři⁵⁸

Výše jsme si popsali dopad zvyšování daňového zvýhodnění. Ačkoliv v rámci III. důchodového pilíře to znamenalo omezení současné spotřeby, lze v následujících letech očekávat spotřebu vyšší a to mj. díky úspoře na dani. Stát tedy poskytováním daňového zvýhodnění získává nižší tok příjmů z daní od daňových poplatníků. To platí v průběhu trvání smlouvy o PP/DPS, protože jak si ukážeme níže, může být tok daňových příjmů po ukončení účasti klienta vyšší, a to vlivem fungování daňového zvýhodnění jako motivujícího prvku.

Představme si situaci, kdy si pan Karel před rekodifikací daňového zákona vkládal na své DPS částku 2 000 Kč. Z tabulky 4.6 vidíme, že pokud by nedošlo ke změně daňových zákonů, vynaložil by stát ročně 2 760 Kč na státních příspěvcích a 1 800 Kč jako vratku daně v případě, že by poplatníková daňová povinnost nepřesáhla odvedené zálohy a srážkovou daň za dané zdaňovací období. V opačném případě by 1 800 Kč představovalo částku o kterou se poníží doplatek daně daného poplatníka. Jen připomeneme, že o 1 800 Kč by se před rekodifikací zákonného ustanovení jednalo i v případě, kdy by si pan Karel spořil více než 2 000 Kč (viz Tab. 4.5). Jelikož státní příspěvky jsou nezávislé na změně daňových zákonů můžeme od nich v dalších úvahách abstrahovat.

⁵⁸ Vlastní zpracování.

Tab. 4.6: Náklady státu na III. důchodový pilíř (v Kč)⁵⁹

Investiční horizont	
1 rok	
Měsíční příspěvek	2 000
Příspěvky klienta	24 000
Státní příspěvky	2 760
Daňová úspora	1 800

Nyní se zaměříme na změnu daňového zvýhodnění (viz Tab. 4.7). Vezmeme-li v potaz výsledek dotazníku ohledně 40% vlivu na výši účastnického příspěvku, můžeme uvažovat navýšení klientovy investice z 2 000 Kč na 3 000 Kč. Za námi modelované situace stát změnou daňových úlev přichází ročně navíc o 1 800 Kč. Za předpokladu 10letého investičního horizontu se jedná o částku 18 000 Kč. Z údajů Asociace penzijních společností vyplývá, že částku 3 000 Kč a více spoří 3,5 % klientů. K 3. čtvrtletí 2019 činil počet účastníků III. pilíře dle údajů vykazovaných Asociací penzijních společností 4 445 245. Z toho vyplývá, že přibližně 155 584 klientů spoří na své PP/DPS alespoň 3 000 Kč. Při 10letém trvání smlouvy těchto účastníků by stát přišel o 2 800 512 000 Kč. Pro představu, vzhledem k průměrně vyšší starobního důchodu v roce 2018 by byl stát schopen z této částky uhradit roční starobní důchody celkem 18 793 penzistům z celkového počtu 2 410 080 vyplacených starobních důchodů. To představuje 0,78% podíl uhrazených penzí. Avšak, jak víme již z druhé kapitoly, jsou starobní důchody vypláceny z důchodového pojištění a námi vypočtená ztráta bude mít tedy primárně dopad na oblasti využívající daňové příjmy.

Tab. 4.7: Vliv rekodifikace daňového zákona (v Kč)⁶⁰

	1letý investiční horizont	
Měsíční příspěvek	2 000	3 000
Příspěvky klienta	24 000	36 000
Státní příspěvky	2 760	2 760
Daňová úspora	1 800	3 600
Rozdíl daňové úspory	1 800	

⁵⁹ Vlastní zpracování.⁶⁰ Vlastní zpracování.

Jak dále ukazuje tabulka 4.7 bude stát, při účastníkově úložce ve výši 3 000 Kč, ztracen na dani ve výši 3 600 Kč ročně. Pokud budeme dále předpokládat ukončení smlouvy účastníka III. pilíře výplatou, která by podléhala zdanění výnosů účastníka, můžeme vidět v tabulce 4.8, že sražená daň bude vlivem poskytnutí daňových úlev v absolutním vyjádření vyšší. Z toho bychom mohli vyvodit závěr, že stát touto konkrétní změnou v daňových zákonech zmírní dopad vynaložených výdajů na daňové vratky. Nicméně tento úsudek by nebyl správný. Jak ukazuje tabulka 4.9, „zhodnocení“ vynaložených daňových nákladů státu je v případě navýšeného příspěvku nižší, a to platí pro jakkoliv dlouhý investiční horizont. Závěr je tedy takový, že navýšení daňového zvýhodnění má sice pozitivní dopad na absolutní výši inkasa daní, ale vzhledem k vynaloženým nákladům na toto navýšení je efektivita zhodnocení menší.

Tab. 4.8: Výše odvedené daně u výplat podléhajících zdanění (v Kč)⁶¹

	Investiční horizont					
	10 let		20 let		30 let	
Měsíční příspěvek	2 000	3 000	2 000	3 000	2 000	3 000
Příspěvky klienta	240 000	360 000	480 000	720 000	720 000	1 080 000
Státní příspěvky	27 600	27 600	55 200	55 200	82 800	82 800
Zhodnocení	72 668	105 255	343 604	497 686	928 335	1 344 628
Celková úspora na dani	18 000	36 000	36 000	72 000	54 000	108 000
Daň	10 900	15 788	51 541	74 653	139 250	201 694

Tab. 4.9: Návratnost poskytnutého daňového zvýhodnění na daňových příjmech státu v budoucnu (v %)⁶²

Trvání smlouvy DPS	10 let	20 let	30 let
Bez vlivu daňového zvýhodnění na příspěvky účastníka	-39,4	43,2	157,9
Vliv daňového zvýhodnění na příspěvky účastníka	-56,1	3,7	86,8

⁶¹ Vlastní zpracování vycházející z údajů penzijní kalkulačky dostupné na pfcp.cz.

⁶² Vlastní zpracování.

4.3 Modifikace

Nyní se dostáváme ke druhé části naší kapitoly. Budeme se snažit modifikovat určité oblasti penzijního systému, abychom posílili motivaci pro vstup do III. pilíře a bylo možné využít současné DPS jako nástroj pro dřívější odchod do důchodu. Naším záměrem bude, aby tato alternativa byla dostupná pro větší skupinu lidí, než je tomu doposud. U provedených návrhů budeme vyčíslovat pozitivní i negativní dopady. Naším cílem bude zajistit mezi nimi téměř nulový rozdíl. Půjde nám tedy o to, aby navrhované řešení nemělo žádný, případně jen minimální negativní dopad na ekonomiku. Abychom byli schopni zajistit určitou rovnováhu mezi pozitivními a negativními dopady, budeme aplikovat určité změny i v jiných sektorech než jen ve III. důchodovém pilíři. Půjde o oblasti, které vzhledem k jejich současnému stavu považujeme za vhodné pro takové úpravy, přičemž i u nich vždy zhodnotíme případné dopady.

Oblast předdůchodu se zohledněním případně vyvolaného efektu navrhovaných změn zhodnotíme prostřednictvím dopadu na konkrétní obec. Následně posoudíme dopad na jedince, a to z hlediska jiných společenských a biologických věd, prostřednictvím názorů odborníků daného oboru.

Námi prováděné zákonné rekodifikace budou navazovat na legislativu platnou k počátku roku 2020. Veškeré číselné údaje budou získávány vlastními výpočty, případně z informací zveřejňovaných příslušnými institucemi, na které bude vždy patřičně odkázáno.

4.3.1 Úpravy s kladným dopadem na úspory státu

Naším záměrem bude získat státní prostředky k tomu, aby bylo možné zvýšit státní podporu III. pilíře a tím zvýšit motivaci občanů k jejich účasti na tomto pilíři. Výsledkem by měly být vyšší měsíční úložky klientů, které by zároveň zajistily větší objem peněžních prostředků na účtu daného účastníka v budoucnu.

4.3.1.1 Změna podmínek pro penzisty

Vymezení účastníků III. důchodového pilíře jsme si již provedli ve 2. kapitole. Avšak v jedné knize⁶³ jsme se setkali s velmi zajímavou myšlenkou ohledně zpochybnění

---

⁶³ ŠULC, 2004.

smysluplnosti účasti na III. pilíři lidmi, kteří jsou již v důchodovém věku. S touto úvahou se zcela ztotožňujeme, a proto ji zavedeme do našich úprav.

Účastníkům III. důchodového pilíře, kteří by dosáhli důchodového věku bychom ukončili nárok na státní příspěvky. Daná věková hranice ukončení by byla posuzována individuálně u každého klienta a vztahovala by se ke dni, ke kterému by daný účastník začal čerpat státní starobní důchod.

V souvislosti s tím by stát ušetřil na státních příspěvcích. Na základě dokumentu Ministerstva financí ČR o struktuře státní podpory účastníků III. pilíře ke 3. čtvrtletí 2014⁶⁴ jsme stanovili poměr poskytnutých státních příspěvků osob v důchodovém věku ve výši 19,4 % ke všem státním příspěvkům vynaloženým v oblasti dobrovolného důchodového pilíře. Pokud bychom vzali státní příspěvky poukázané za rok 2018 ve výši 7 035 000 000 Kč⁶⁵ činili by, vzhledem k námi vypočtenému poměru, příspěvky připsané klientům důchodového věku částku 1 364 790 000 Kč.

Ukončením možnosti čerpat státní příspěvky osobami, které začnou pobírat starobní důchod, stát získá přibližně 1 364 790 000 Kč za rok.

4.3.1.2 *Reforma sirotčích důchodů*

Sirotčí důchody (dále jen „SD“) jsou formou pozůstalostního důchodu poskytovaného ze systému důchodového pojištění osiřelým dětem. Ze statistické ročenky České správy sociálního zabezpečení vyplývá, že k 31. 12. 2018 bylo vyplaceno 37 967 SD. Toto číslo představuje zároveň počet sirotčích důchodců. Výdaje na SD dosáhly v roce 2018 výše 3 208 641 000 Kč, přičemž průměrný důchod byl 6 351 Kč. Pokud vezmeme v potaz údaj o nově přiznaných SD za rok 2018 jedná se o 4 554 důchodců. Přičemž tabulka 4.10 nám ukazuje přírůstky těchto důchodců podle věku. Skupina 20-26 let je zastoupena 21,3 % z nově přiznaných SD.

---

⁶⁴ Dostupné na: duchodova-komise.cz.

⁶⁵ Zdroj: Ministerstvo financí ČR.

Tab. 4.10: Počet nově přiznaných SD v roce 2018⁶⁶

Věk	Počet přiznaných SD
0-19	3 582
20-24	914
25-26	58

Jelikož je v praxi nárok na SD mnohdy diskutabilní, provedli jsme průzkum. Zajímalo nás, kolik studentů úmyslně prodlužuje délku svého studia z důvodu čerpání SD. 68 % respondentů (viz Příloha 6), kteří v době dotazování pobírali, či již ukončili pobírání SD se vyjádřilo, že za vidinou příjmu dávky z důchodového pojištění záměrně prodlužovali dobu studia. Tzn., že neměli potřebu dále studovat a neplnili veškeré studijní povinnosti, přičemž si stále uchovávali statut studenta.

Z tohoto důvodu bychom navrhli změnu na nárok této dávky. Sirotčí důchod by byl poskytován za prokázání maximálně vynaloženého úsilí pro dokončení studia. Jinými slovy, pokud by student neprojevil maximální snahu o studium, nebyla by mu dávka poskytnuta. Přičemž vynaložením maximální snahy bychom rozuměli dodržování absence a dosahování uspokojivých studijních výsledků. U těchto studentů by byla evidována docházka na všech úrovních vzdělání. Možné výjimky by byly poskytnuty studentům z vážných zdravotních či rodinných důvodů (např. péče o osobu blízkou, jestliže ji nemůže vykonávat jiná osoba). Pozornost by byla zaměřena zejména od úrovně typu vyššího sekundárního vzdělání, tedy od středních škol. U těch by bylo podmínkou úspěšné dokončení studia. Od úrovně terciárního typu, tedy vyššího odborného vzdělání a výše, by bylo vyžadováno úspěšné ukončení studia, nebo dosahování lepších výsledků, než by dosahovalo 20 % nejhorších studentů. Tím bychom zamezili zejména zneužívání systému této dávky, kdy řada sirotčích důchodců neplní studijní povinnosti, a naopak již vykonává povolání z kterého jim plyne pravidelný příjem. Dávka by nebyla poskytnuta ani těm, kteří by pokračovali výučním, či maturitním studiem v případě, kdy by již danou úroveň vzdělání dosáhli v předchozích letech. Vzhledem k úspěšnosti absolvování této úrovně vzdělání bychom poskytování SD při studiu další střední školy považovali za neadekvátní.

⁶⁶ Vlastní zpracování na základě údajů České správy sociálního zabezpečení.

Jestliže vezmeme v potaz věk dosažení středního vzdělání (obvykle 18-19 let), zaměříme se na skupinu 20-26 let. Ta tvořila 21,3 % z nově přiznaných SD v roce 2018. Pokud budeme tento podíl aplikovat na celkový počet sirotčích důchodců ke konci roku 2018 znamená to, že 8 087 jich tvořili právě lidé ve věku 20-26 let. Z námi provedeného průzkumu pak vyplývá, že 68 % z nich by dávku SD čerpalo neoprávněně. Jednalo by se cca o 5 500 osob. Při průměrném SD 6 351 Kč by na ně bylo za rok vydáno 419 166 000 Kč. Tato částka představuje hodnotu, kterou by stát mohl naším návrhem ušetřit na dávkách SD.

4.3.1.3 Rekodifikace daní

V průběhu práce jsme se seznámili s daňovým zvýhodněním poskytovaným účastníkům III. důchodového pilíře. Z průzkumu veřejného mínění dostupného na portálu penize.cz, kdy k datu využití výsledků odpovědělo 784 respondentů, vyplývá rozložení účastníků podle měsíční výše příspěvku (viz. Tab. 4.11). Vidíme, že více než 50 % účastníků využívá daňových výhod. Lze tedy předpokládat, že se jedná o jeden z motivujících prvků pro spoření na PP/DPS (viz také Příloha 5). Avšak téměř polovina účastníků na úsporu nedosahuje.

Tab. 4.11: Struktura účastníků podle výše příspěvku⁶⁷

Měsíční příspěvek	Podíl
pod 300 Kč	3,1 %
301 až 1000 Kč	45 %
1001 až 2000 Kč	20,8 %
2001 až 2999 Kč	27,6 %
více než 3000 Kč	3,5 %*

*Zdroj: Asociace penzijních společností

Z výše uvedených důvodů bychom oblast daňového zvýhodnění vztahující se k příspěvkům samotného účastníka zcela zrušili. Jaké úspory by dosáhl stát vlivem zrušení daňových výhod pro klienty PP/DPS ukazuje tabulka 4.12. Jako reprezentativní

⁶⁷ Vlastní zpracování na základě ankety dostupné z: <https://www.penize.cz/doplňkove-penzijni-spoření/405569-zmeny-ve-spoření-na-penzi-povinne-pro-vsechny-a-s-prispevkem-od-firmy>

úložku pro účastníky III. pilíře přispívající si v rozmezí 1001 až 2000 Kč, nebo 2001 až 2999 Kč, jsme zvolili vždy střed těchto intervalů. Počty účastníků jsme stanovili jako podíl jednotlivých skupin (viz Tab. 4.11) na celkovém počtu účastníků k 3. čtvrtletí 2019, který byl 4 445 245⁶⁸. Roční daňová úspora představuje částku, kterou na dani ušetřili poplatníci daně díky sníženému ZD, v důsledku účasti na III. pilíři.

Tab. 4.12: Daňová úspora účastníků získaná účastí na III. důchodovém pilíři⁶⁹

Měsíční příspěvek	Počet účastníků	Roční daňová úspora (Kč)
1001 až 2000 Kč	924 611	832 149 900
2001 až 2999 Kč	1 226 888	3 312 597 600
3000 Kč a více	155 584	560 102 400
Celkem	2 307 083	4 704 849 900

Daňové zvýhodnění sice má určitý vliv pro vstup občanů do III. důchodového pilíře, avšak částky z něho plynoucí při ročním zúčtování daně lidé vynakládají bezúčelně. Nevidíme tedy smysl v poskytování daňových úlev za účast ve III. pilíři a částku 4 704 849 900 Kč, která přibližně představuje roční úsporu státu po zrušení daňového zvýhodnění, bychom využili k navýšení státních příspěvků. Ty jsou jednak silným motivujícím prvkem pro založení DPS a dále pak mají potenciál ve zhodnocení.

4.3.2 Úpravy se záporným dopadem na úspory státu

Cílem je navrhnout řešení, které povede k vyšší dostupnosti čerpání předdůchodu a vyčíslit dopad na státní úspory. Půjde nám tedy o vyjádření negativních důsledků našich rozhodnutí v souvislosti se zmírněním podmínek pro možnost dřívějšího odchodu do důchodu.

⁶⁸ Zdroj: Asociace penzijních společností.

⁶⁹ Vlastní výpočty.

4.3.2.1 Změna podmínek předdůchodu

V tabulce 4.13 si můžeme prohlédnout současnou podobu podmínek čerpání předdůchodu a jeho znaky ve srovnání s námi navrhovanými řešeními.

Tab. 4.13: Znaky a podmínky při čerpání předdůchodu⁷⁰

	Současný stav	Navrhované změny
Hlavní myšlenka	Možnost dřívějšího odchodu do důchodu	Možnost dřívějšího odchodu do důchodu
Možnost čerpání	Min. 2 roky, max. pak 5 let před důchodovým věkem	Min. 1 rok, max. 5 let před důchodovým věkem
Zdravotní pojištění	Hrazeno státem	Hrazeno státem
Důchodové pojištění	Nehradí, má se za vyloučenou dobu	Nehradí, má se za náhradní dobu
Minimální měsíční výplata	Alespoň 30 % průměrné mzdy vyhlášené MPSV	Alespoň 30 % průměrné mzdy vyhlášené MPSV
Počet měsíců spoření	60	180
Zdanění	ano	ano

Pozn.: Uvažovali jsme člověka, který již dále nepracuje.

Pro čerpání předdůchodu bychom stanovili minimální délku pobírání po dobu jednoho roku, namísto současných 2 let. Kdybychom uvažovali klienta, který si spoří 1 000 Kč při průměrném zhodnocení 4 % a v předdůchodu by čerpal 10 000 Kč, byl by schopen za našich podmínek čerpat předdůchod při o cca 4,5 roku kratší době spoření. Stát by u občana pobírajícího průměrnou mzdu (údaj z roku 2018) a využívajícího 1leté doby předdůchodu přišel za rok o přibližně 51 945 Kč na dani, o 107 134 čistě na důchodovém pojištění a zaplatil by 11 628 Kč na zdravotním pojištění. Předpokladem pokrytí daných ztrát by byly změny na trhu práce. Kdy v rámci procesu zaplňování uvolněných pracovních míst, by našli práci i lidé do té doby nezaměstnaní.

Ačkoliv jsme si ve 3. kapitole zmínili, že předdůchodem není krácen starobní důchod jako u předčasného důchodu, není tomu zcela pravda. U předdůchodu se sice

⁷⁰ Vlastní zpracování.

nedosáhne tak výrazného ponížení jako v případě čerpání předčasného důchodu, ale určitý negativní dopad má to, že za současných podmínek se má předdůchod v rámci důchodového pojištění za vyloučenou dobu. Tzn., že počet let strávených v předdůchodu se nezapočte do doby důchodového pojištění. Při výpočtu procentní výměry pro účely starobního důchodu je tedy počet let pojištění kratší (viz vzorec 4.1). Procento získané dobou pojištění se nekrátí jako v případě předčasného důchodu, ale vlivem čerpání předdůchodu a nevykonáváním zaměstnání nedosáhneme delší doby pojištění jako v případě, kdy bychom dále pracovali. Námi navrhovanou náhradní dobou by se doba předdůchodu započítávala do doby důchodového pojištění a v důsledku toho by procentní výměra byla vyšší. U občana pobírajícího průměrný důchod, kterému vznikl nárok na starobní důchod v roce 2018 a který by odešel o rok dříve do předdůchodu by to znamenalo vyšší starobní důchod o cca 230 Kč měsíčně⁷¹. Tedy za rok pobírání předdůchodu 2 760 Kč.

$$PV = DP \cdot 1,5, \quad (4.1)$$

kde

PV... procentní výměra

DP... doba pojištění (počet let důchodového pojištění)

1,5... koeficient

Minimální výši měsíční výplaty bychom nechali na stejné úrovni. Důvodem je nedůvěra ve finanční odpovědnost obyvatel při poskytnutí volnosti o rozhodování výše vyplacené částky, a tedy zabránění negativním finančním dopadům na dané jedince.

Dobu spoření jsme záměrně zvýšili na 15 let. Za tuto dobu jsou i lidé s nižšími příjmy schopni naspořit až čtyřnásobně vyšší částku a zvyšuje se tak jejich pravděpodobnost možnosti čerpat předdůchod. Navíc tím zamezíme případnému zvýhodňování obyvatel s vyššími příjmy.

Předdůchod by byl stále dávkou podléhající zdanění. Vlivem protažení minimální doby spoření na 180 měsíců bychom zabránili vysokým jednorázovým vkladům za účelem dosažení patřičné sumy na účtu DPS. Tím by bylo dosaženo vyšších výnosů, které

---

⁷¹ Vlastní výpočet za pomoci důchodové kalkulačky České správy sociálního zabezpečení.

by podléhaly zdanění a mohli bychom tak vykompenzovat možnost zařazení předdůchodu mezi náhradní dobu pojištění.

4.3.3 Změny a jejich dopad

Úspory státu bychom využili na zvýšení státních příspěvků a podpoření tak nejsilnějšího motivačního prvku pro spoření ve III. pilíři. Posílili bychom tím finanční odpovědnost obyvatel a jejich zajištění ve stáří. Jestliže bychom uvažovali státní výdaje na příspěvky v roce 2018 ve výši cca 7 miliard Kč (5,6 mld. Kč bez penzistů), mohli bychom našimi změnami státní příspěvky zdvojnásobit. Pokud abstrahujeme od efektivity dopadu navýšení státních příspěvků a vezmeme v potaz změnu podmínek u předdůchodu, můžeme vidět dopad námi navrhovaných změn na dřívější odchod do důchodu v tabulce 4.14. Předpokládali jsme 15letý investiční horizont a minimální výši výplaty 10 029 Kč (odpovídá roku 2020). Dále jsme počítali se zhodnocením 5,9 %, které odpovídá dosavadnímu průměrnému zhodnocení všech účastnických fondů od počátku jejich fungování. Ve výpočtu jsme neuvažovali příspěvky zaměstnavatele, ale přihlédli jsme k možnému navýšení státních příspěvků.

Jak můžeme vidět, námi navrhované změny by zajisté zpřístupnily možnost čerpání předdůchodu většímu počtu účastníků. Požadovaným investičním horizontem bychom navíc neznevýhodňovali obyvatele vyšších příjmových skupin, kteří by byli schopni předdůchodu dosáhnout např. jednorázovým vkladem. Snížení negativního dopadu předdůchodu na úspory státu lze mj. argumentovat tím, že čerpání předdůchodu, na který si lidé musí naspořit je pro stát nižší ztrátou než vyplácení předčasného důchodu (viz Graf 4.2).

Z grafu je patrné, že potenciální náklady státu jsou v jednotlivých letech trvání těchto forem penzí vždy vyšší u předčasného důchodu. Mezi tyto náklady jsme zařadili ušlé daňové příjmy, úhradu zdravotního pojištění státem, ztrátu příjmů z důchodového pojištění a u předčasného důchodu výdaje spojené s výplatou předčasných důchodů. Možné doby trvání se liší v závislosti na současných podmínkách, kdy je možné do předčasného důchodu odejít maximálně 3 roky před řádným starobním důchodem, kdežto do předdůchodu 2-5 let před tímto termínem. Předpoklady a bližší vysvětlení ke grafu je součástí přílohy 7.

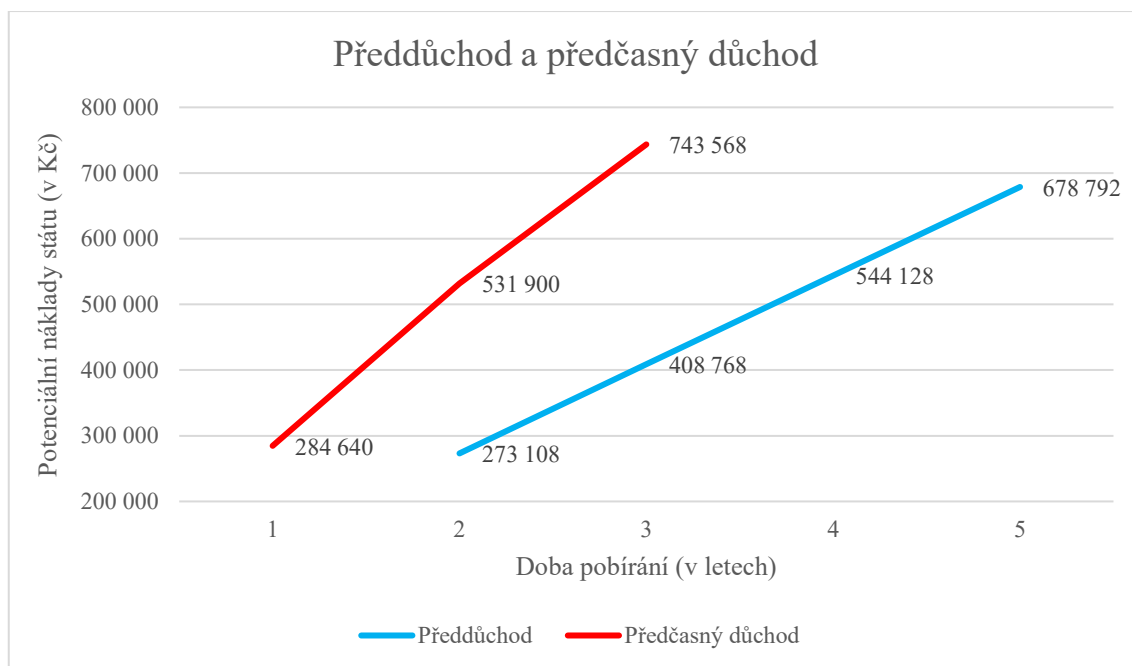
Předčasného důchodu každoročně využívá zhruba třetina budoucích seniorů, jak vyplývá ze zprávy Asociace penzijních společností. Poskytnutím mírnějších podmínek

předdůchodu by tak mohlo dojít ke snížení počtu předčasných důchodců, což by mělo za následek pozitivní dopad na stát.

Tab. 4.14: Srovnání dosažení předdůchodu⁷²

Měsíční příspěvek	Naspoří celkem		Dosažení předdůchodu a délka	
	Současné podmínky	Navrhované podmínky	Současné podmínky	Navrhované podmínky
300	113 010	139 090	NE	ANO, 1 rok
400	147 783	179 658	NE	ANO, 1 rok
500	182 555	220 226	NE	ANO, 1 rok
600	217 328	260 794	NE	ANO, 2 roky
700	252 100	301 362	ANO, 2 roky	ANO, 2 roky

Graf 4.2: Náklady státu na předdůchod a předčasný důchod při dané délce trvání (v Kč)⁷³

⁷² Vlastní zpracování.

⁷³ Vlastní zpracování vycházející z předpokladů stanovených v Příloze 6 a za pomoci důchodové kalkulačky České správy sociálního zabezpečení.

4.3.4 Dopad předdůchodu na obec

Současná podoba, či námi změněné podmínky vedou k tomu, že určitá skupina občanů předdůchodu využije. Ti mají možnost užívat si dříve života bez práce a věnovat se svým zájmům. Volba předdůchodu pro ně znamená vhodnější alternativu, než kterou jim nabízí předčasný důchod. Krácení řádné penze totiž není u předdůchodu tak velké, jak jsme si již zmínili. Předdůchod je tedy pozitivním nástrojem pro občany, kteří na něj dosáhnou, avšak negativně se projeví především na objem veřejných rozpočtů a příjmů České správy sociálního zabezpečení. Pokud by totiž lidé čerpali předdůchod primárně za účelem dřívějšího odchodu do důchodu znamenalo by to, že tito lidé již nebudou vykonávat povolání. S tímto předpokladem nyní budeme pracovat i přesto, že v předchozích kapitolách jsme si zmínili skutečnost, kdy někteří lidé čerpají předdůchod a dále pracují. Dopad předdůchodu samozřejmě můžeme chápat jako jeden z fiskálních zásahů, kterým jsme se věnovali v první části kapitoly. I nyní budeme zkoumat dopad současných podmínek. Avšak účelně jsme jej zařadili až nyní, neboť naší modifikací předpokládáme, že by dopad mohl být výraznější vlivem potenciálně vyšší dostupnosti poskytnuté lidem.

Možnost odejít do důchodu až o 5 let dříve, aniž by daný člověk dále setrval v pracovním poměru má za následek, že stát přichází o daně z příjmů a dávky sociálního zabezpečení. Skutečnost ztráty zejména příjmů z důchodového pojištění je do jisté míry kompenzována nižší procentní výměrou při výpočtu státního starobního důchodu (viz podkapitola 1.3.2.1). My se nyní zaměříme na ztrátu daňových příjmů a zhodnotíme jejich dopad na konkrétní obec.

Vybranou obcí pro naši práci bude obec Václavovice. Tato obec se nachází v Moravskoslezském kraji v okrese Ostrava-město. S počtem obyvatel 2 034⁷⁴ se řadí na 681. místo z více než 6 000 obcí v ČR.

4.3.4.1 Ztráta daňových příjmů

Při výpočtu ztráty daňových příjmů vezmeme za reprezentativní vzorek občana, který dosahoval v roce 2018 průměrné mzdy. A to z toho důvodu, že metodicky je nemožné stanovit příjmy a odvedenou daň poplatníků, kteří čerpali, nebo čerpají

---

⁷⁴ Údaj k 1.1.2020. Zdroj: mvcr.cz

předdůchod, neboť taková data nejsou nikde k dispozici. Využití průměrné mzdy jsme zvolili také s ohledem na současné nastavení podmínek, kdy velká část nízkopříjmových občanů není schopná na předdůchod dosáhnout. To potvrzují i slova pana Jana Lormana z organizace Život 90 v rozhovoru poskytnutém pro iROZHLAS.cz (ze dne 27. 7. 2019), kde se zmínil, že současná podoba předdůchodu je dostupná spíše pro střední vrstvu obyvatel.

Př.: Mějme pana Karla, kterého považujeme za reprezentanta ostatních poplatníků čerpajících předdůchod. Pan Karel v roce 2018 dosahoval průměrné mzdy v ČR ve výši 31 885 Kč. Od roku 2019 pan Karel začal čerpat předdůchod, a proto ukončil své zaměstnání. Předpokládejme, že pan Karel by pobíral stejnou mzdu i v následujících letech čerpání předdůchodu. Dále si stanovme, že pan Karel využíval pouze základní slevu na poplatníka, neboť jeho děti byly dávno dospělé. Rovněž abstrahujeme od případné nezdanitelné části ZD v jednotlivých letech v důsledku spoření ve III. pilíři a jiných nezdanitelných částí ZD. Tento krok je dán důvodem existence zákonného ustanovení zákona o rozpočtovém určení daní, kdy se při přerozdělování vychází z hrubého výnosu daně (resp. záloh na dani). Tabulka 4.15 znázorňuje, kolik by v úhrnu na dani odvedl pan Karel za roky čerpání předdůchodu, kdyby dále pracoval a do předdůchodu neodešel.

Pokud vezmeme v úvahu údaj o 1 239 nově přiznaných předdůchodcích v roce 2018 a aplikujeme na něj náš reprezentativní vzorek, dostaneme hodnotu daně za tyto nové předdůchodce, o kterou stát v důsledku existence předdůchodu přišel. V tabulce ji vyčísľuje řádek „potenciální daň celkem“. Vyčísľeno v ročním vyjádření by stát přišel o 64 359 855 Kč, v průměru za 1 předdůchodce 51 945 Kč.

Jelikož v roce 2018 bylo vyplaceno celkem 3 915 předdůchodů (viz Tab. 3.3), jedná se o snížení daňových příjmů v hodnotě 203 364 675 Kč za rok.

Tab. 4.15: Neodvedená daň z důvodu nepokračování v zaměstnání (v Kč)⁷⁵

Čerpání předdůchodu				
Počet let	2	3	4	5
Potenciální daň	103 890	155 835	207 780	259 725
Potenciální daň celkem	128 719 710	193 076 565	257 439 420	321 799 275

⁷⁵ Vlastní výpočty.

4.3.4.2 Zákon o rozpočtovém určení daní

Zákon o rozpočtovém určení daní je zákonem, z kterého vyplývá, do jakého rozpočtu daň plyne. V této souvislosti je nutné si uvědomit členění daní na daně svěřené a daně sdílené.

Mezi svěřené daně se řadí takové daně, které plynou do jednoho konkrétního rozpočtu. Jinými slovy se jedná o daně, jejichž výnos připadá té obci, na jejímž území byla daň vybrána. V současnosti je jejím představitelem daň z nemovitých věcí.

Sdílené daně jsou takové, jejichž výnos je přerozdělován mezi jednotlivé úrovně vlády na základě procentního podílu, jehož metodický postup výpočtu je stanoven zákonem.

Dle § 4 odst. 1 zákona č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní patří mezi příjmy obce mj. podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a podíl na 1,5 % této daně podle přepočteného počtu zaměstnanců. Je ještě nutné upozornit, že část účastníků III. pilíře čerpajících předdůchod, kteří byli podnikateli sice ovlivní státní rozpočet, ale nikoliv rozpočet obce. Je to dáno vládním schválením novely zákona o rozpočtovém určení daní z roku 2015 a její účinnosti od roku 2017. Novelizací obce přišly o daňové příjmy, které jim plynuly z daní placených živnostníky a fyzickými osobami, které podávají daňové přiznání. Tato ztráta byla tehdy kompenzovaná navýšením procentního podílu na příjmech z DPH. V našich výpočtech pro zhodnocení dopadu na obec, budeme tedy pracovat s poměrem zaměstnanců a podnikatelů v ČR ke 4. čtvrtletí 2019, kdy podíl zaměstnanců činil cca 83,8 %⁷⁶.

Za předpokladu, že stát přišel v roce 2018 o 203 364 675 Kč (viz podkapitola věnovaná ztrátě daňových příjmů), přisoudíme 83,8% podíl zaměstnancům ze závislé činnosti. Jedná se o částku 170 419 598 Kč.

Výpočet částky, která by v případě neexistence předdůchodu tekla do obecního rozpočtu obce Václavovice ukazuje tabulka 4.16. Pro účely stanovení podílu obce Václavovice na 23,58% a 1,5% podílu výnosu daně bylo pracováno s vyhláškou č. 192/2018 Sb. o procentním podílu jednotlivých obcí, vydanou Ministerstvem financí ČR. Z této vyhlášky vyplývá, že procentní podíl obce Václavovice na částech výnosu

---

⁷⁶ Vlastní výpočet na základě údajů o zaměstnanosti vykazovaných Českým statistickým úřadem.

daně podle § 4 odst. 1 písm. c) zákona, činí 0,013011 %. Dále pak podíl obce Václavovice na výnosech daně podle § 4 odst. 1 písm. h) zákona, činí 0,00185 %.

Z tabulky 4.16 můžeme vidět, že obec Václavovice v důsledku možnosti účastníků III. důchodového pilíře čerpat předdůchod, přišla v roce 2018 o přibližně 528 000 Kč. Podíváme-li se na závěrečný účet obce za rok 2018, který je dostupný na webových stránkách obce zjistíme, že námi vypočtený neuskutečněný daňový příjem tvoří přibližně 8 % z příjmů obce získaných na dani z příjmů fyzických osob a 2 % z celkových daňových příjmů obce.

Tab. 4.16: Nerealizovaný výnos daně z důvodu existence předdůchodu⁷⁷

	§ 4 odst. 1 písm. c) zákona	§ 4 odst. 1 písm. h) zákona	Celkem
Nerealizované výnosy daně z příjmů	170 419 598	170 419 598	
Část výnosu připadající obcím	40 184 942	2 556 294	
Podíl obce Václavovice na části celostátního hrubého výnosu	522 847	4 730	527 577

Při zohlednění námi navrhovaných změn by mohl být dopad na daňové ztráty samozřejmě vyšší. Vyvolalo by jej zavedení benevolentnějších podmínek pro čerpání předdůchodu.

4.3.4.3 Zhodnocení dopadu na obec

Zákon o rozpočtovém určení daní je jedním z nejdůležitějších zákonů pro každou obec. Obec si lze v této situaci představit jako člověka. Prakticky každého jedince zajímá informace o tom, kolik korun dostane na výplatu. Málokdo by byl ochoten pracovat zadarmo či za velmi nízký plat, pokud bychom pominuli existenci stanovené minimální

⁷⁷ Vlastní zpracování.

mzdy. Stejně tak pro obce je informace o jejich příjmech důležitá. Mohou na základě toho utvářet své plány, přizpůsobovat je dané situaci a zohlednit ve svém rozpočtu.

Pro představu nás zajímalo, jak by s částkou odpovídající námi vyčíslenému, nerealizovanému výnosu, naložila námi zvolená obec Václavovice. Proto jsme se zeptali paní starostky Ing. Magdy Pustkové, co by obec dělala s částkou ve výši cca 530 000 Kč. Stejnou otázku jsme ji položili i pro násobky této částky, které zohledňují případný dopad námi navrhovaných změn při různé míře efektivity vlivu.

Částku 530 000 Kč by obec využila na opravu místní komunikace. Dvojnásobně až čtyřnásobně vyšší chybějící částky, zohledňující případnou míru efektu, by pak vedly k nerealizaci opravy mostu, zateplení nějaké budovy či ke stavbě zhruba 500 m chodníku.

Je nutné si však uvědomit, že dané změny neovlivní rozpočet jen v jednom roce, ale znamenají trvalé snížení obecního rozpočtu i v budoucích letech. Z toho vyplývá, že zásadní vliv na obec by mohla mít situace, kdy by v daném roce došlo k nastavení benevolentnějších podmínek pro čerpání předdůchodu, které by se v tomtéž roce projevilo vyšším nárustem předdůchodců. Obec by tedy s takovým vývojem nemohla dopředu počítat a nezahrnula by jej do svého plánovaného a schváleného rozpočtu. Ovšem jak vychází z vyjádření paní starostky, je obec na takové situace připravena prostřednictvím rezervy, s kterou ve svém schváleném rozpočtu počítá. Vyšší částky přesahující 1 až 2 milióny Kč a více „...by se pak daly vykrýt tím, že by se během roku nezačínaly některé plánované investice. Druhou možností je požádat o úvěr. Zastavit rozeběhlé investice by většinou vedlo ke zbytečným ztrátám a nehospodárnosti“. Takovou nenadálou situací, jak připomíná sama paní starostka, je v roce 2020 koronavirová situace.

4.3.5 Dopad předdůchodu na jedince

Člověk jakožto účastník III. důchodového pilíře je zároveň zásadním subjektem penzijního systému. Jsme to my, kdo procházíme jednotlivými etapami vývoje člověka a od fáze dospělosti svými pracovními životy zabezpečujeme „poklidné“ stáří lidem důchodového věku. Sami se však obáváme svého vlastního důchodu.

Jak vyplývá ze zprávy Asociace penzijních společností téměř třetina budoucích seniorů se každoročně rozhodne pro předčasný důchod. Ať už se jedná o zdravotní důvody, či nemožnost nalézt uplatnění při ztrátě zaměstnání, všichni bychom byli vděční

za dřívější odchod do postaktivního věku. Druhou z možností je právě vedle předčasného důchodu odchod do předdůchodu. V průběhu této kapitoly jsme se snažili pozměnit určité podmínky platné v současnosti, abychom tento nástroj zpřístupnili většímu množství lidí. Jaký vliv může mít dřívější odchod do důchodu na člověka z hlediska jeho zdraví, psychiky a sociálního postavení jsme diskutovali s odborníky daných odvětví.

4.3.5.1 Zdravotní dopad

Podle vyjádření pana Prof. MUDr. Davida Sedmera, DSc.⁷⁸ by z pozitivní stránky případný dřívější odchod do důchodu znamenal, že by „...člověk odcházel do důchodu zdravější, takže by měl více možností věnovat se i fyzicky náročnějším koníčkům (pokud by ovšem měl zdroje – vzhledem k situaci by musely být osobní úspory)“. Za potenciální negativum označil psychické dopady - „... je to svým způsobem stres, pokud to není úplně dobrovolná záležitost, člověku se může rozpadnout denní režim, zhroutit hodnotový svět (pokud není na to není připraven), a dost často se to projeví i zkrácením života (hlava v tom dělá hodně)“.

Neurochirurg doc. MUDr. Michal Filip, Ph.D.⁷⁹ pak na své osobě poukazoval zejména na přesčasovou práci, kterou je nutné se zvyšujícím se věkem a přibývajících zdravotními problémy omezovat, případně i snižovat pracovní úvazek. Dřívější odchod do důchodu by zejména u exponovaných profesí považoval za prospěšný.

4.3.5.2 Psychologický dopad

PhDr. Radim Badošek, Ph.D.⁸⁰ nám poskytl určitý přehled hypotetických psychologických dopadů dřívějšího odchodu do důchodu na člověka. Dle jeho slov je to zcela individuální a k těmto dopadům může a zřejmě i dojde také v době odchodu do důchodu v běžném termínu. Nevidí tedy důvody pro specificky jiné dopady. Sami však můžeme tvrdit, že vyjmenované dopady nastanou u daného člověka dříve, což se může propojit se zdravotním dopadem popsaným výše.

---

⁷⁸ Osobní dotaz zodpovězený formou e-mailu.

⁷⁹ Osobní dotaz zodpovězený formou e-mailu.

⁸⁰ Osobní dotaz zodpovězený formou e-mailu.

U mužů vidí dopad zejména v „... pocitu nepotřebnosti, ztrátě pozice, postavení a kontaktů“. Problémové aspekty u žen pak vidí zejména v závislosti na typu zaměstnání, kdy obdobné dopady jako u mužů očekává spíše na vyšších pracovních pozicích.

Nepřípravenost záložního plánu na aktivity zmiňuje rovněž jako určitý problém, kdy „... může dojít ke snížení kognitivních funkcí (co se necvičí zakrní)⁸¹“. Naopak jestliže práce překračovala možnosti daného člověka, bude pro něj důchod úlevou. Naplnění pak vidí u lidí, kteří „... jsou finančně zabezpečeni a mohou nyní konečně provozovat své koníčky naplno“. Neopomínají však dodat případné zvolení nevhodných aktivit pro vyplnění času (povede např. k hejtingu v diskuzích).

4.3.5.3 Sociální dopad

Dle vyjádření uznávaného sociologa pana Prof. PhDr. Jana Kellera, CSc.⁸² je společná věková hranice pro odchod do důchodu neadekvátní z důvodu nezohledňování charakteru vykonávané profesní činnosti daného člověka.

Ohledně předpokladu možného dřívějšího odchodu do důchodu se vyjádřil s tím, že „...případný zájem o souběh důchodu s příjmem z placené práce přestanou mít pravděpodobně jen lidé s podlomeným zdravím (kterých není málo) a lidé s většími finančními rezervami (kterých je výrazně méně). Naprostá většina bude chtít i nadále pracovat a pobírat z práce příjem. Výše průměrného důchodu je u nás v porovnání s průměrným příjmem natolik nízká, že odkázanost pouze na starobní důchod je spojena se sociálním deklasováním“.

Dle jeho slov budou lidé věnující se duševní činnosti pokračovat ve své profesi i nadále, a to nejen z finančních důvodů, ale také kvůli smysluplnému naplnění zbytku života. Naopak lidé pracující manuálně budou určitým rizikem pro rozvoj šedé ekonomiky, kterou si budou při nedostatku času vylepšovat příjmy.

Mimo výše zmíněné bude „...odchod do důchodu pro mnoho lidí znamenat ztrátu kontaktů s vnějším světem a hrozbu sociální izolace“. K případnému dřívějšímu odchodu do důchodu ještě dodává, že by se díky tomu „... měly v mnohem větší míře než dnes rozvíjet možnosti provozovat aktivity podporující sociabilitu (např. nejrůznější zájmové

---

⁸¹ Kognitivní funkce souvisí s oblastí lidské psychiky, pomocí níž člověk poznává svět kolem sebe, reaguje, orientuje se a jedná (zahrnují tedy např. paměť, koncentraci, řečové funkce apod.).

⁸² Osobní dotaz zodpovězený formou e-mailu.

činnosti)“. Přičemž takové aktivity by musely být určitým způsobem dotovány, neboť z důchodcovských příjmů by je šlo pokrýt jen s těží.

4.4 Shrnutí kapitoly

Je patrné, že vládní zásahy jsou pro vývoj ekonomiky zcela zásadní. Determinují průběh jednotlivých procesů a vláda je tak schopna reagovat na různé situace ke kterým v reálném světě dochází. Mnohdy společnosti kritizována práce vlády je však poměrně nezáviděníhodná. Vztít v potaz veškeré aspekty, které mohou jednotlivá rozhodnutí vyvolat je velice obtížné a prakticky nereálné. Lze to přirovnat snaze o respektování zásady spravedlnosti, ať už v oblasti daní nebo důchodového systému.

Je nutné podotknout, že ekonomické teorie mohou být všeobecně platné, ale nemusí být stoprocentní. Co a jakým způsobem se v ekonomice odehraje záleží převážně na chování ekonomických subjektů. Chování je pak převážně determinováno jejich preferencemi a očekáváním. Nikdy tak nelze s určitostí říci, jak se onen konkrétní subjekt zachová.

V této kapitole jsme si ukázali, jak silným motivujícím prvkem v oblasti III. důchodového pilíře jsou státní příspěvky. Jejich poskytování podněcuje obyvatele k založení své účasti na III. pilíři, či k navyšování svých příspěvků. Jedná se vůbec o nejúčinnější nástroj, kterým stát může přimět občany k zabezpečení na jejich stáří. Jejich poskytováním se zvyšují státní výdaje, avšak s pozitivním dopadem na absolutní výši daňového inkasa v budoucnu, a to i přes menší zhodnocení vynaložených nákladů.

V rámci dobrovolného důchodového pilíře je patrná státní podpora také v daňové oblasti. Poskytováním daňových zvýhodnění klientům PP/DPS stát snižuje jejich daňové zatížení, ale se současným negativním dopadem na výstup ekonomiky.

Velmi diskutovaným tématem se od roku 2013 stala možnost čerpání předdůchodu. Přísné nastavení současných podmínek tohoto instrumentu je tím hlavním problémem zpochybňování jeho existence. I když jsme sami v průběhu kapitoly vytvořili o něco benevolentnější podmínky, musíme zůstat racionalisty. V průběhu našich výpočtů a analýz jsme usoudili, že nastavení zcela variabilních podmínek by mohlo mít fatální důsledek na ekonomiku státu. Proto se může zdát, že využití možnosti předdůchodu je spíše pro vysokopříjmové skupiny obyvatel. Nicméně tomu není zcela pravda. Jestliže je člověk finančně odpovědný, k čemuž by měly více dopomoci navrhované změny, a začne

si na důchod spořit již v brzkém věku, je i on schopen užívat si v budoucnu dříve života bez práce. Díky námi navrhovaným změnám pak ještě o něco rychleji a lépe.

Jak jsme si ukázali existence a změny III. důchodového pilíře mají dopad nejen na stát, ale zprostředkovaně působí i na další subjekty. Například na zdraví a psychiku jedince, či na realizovatelnost určitých plánů obce. V zásadě lze tak každý vládní zásah chápat jako krok vykonávaný s určitým záměrem. Zásadou bývá dosažení konkrétního cíle, což může vést k vyvolání jiných, ať už pozitivních či negativních dopadů, které nejsou vládou předem uvažovány.

5 Závěr

III. důchodový pilíř jako významná součást českého důchodového systému je pro mnoho lidí zcela neznámý. Lidé sice mají povědomí o existenci PP/DPS, ale již si neuvědomují jejich zařazení v rámci pilířů. Pojem investování je pak pro mnohé nežádoucím slovem a v souladu se svou konzervativností v této oblasti potlačují možnost udržení svého životního standardu ve stáří.

I když nynější podmínky I. důchodového pilíře jsou v současnosti ovlivněny především prodlužující se střední délkou života a sníženou porodností, které se negativně projevují na výši důchodového věku, je možné zmírnit obavy z pobírání státního starobního důchodu např. účastí na III. důchodovém pilíři. Samozřejmě není nutné využít primárně tento nástroj k zajištění své životní úrovně v budoucnu, ale svým účelem je k tomu určen. Jeho investičními produkty jsou PP a DPS prostřednictvím kterých má klient možnost zhodnocovat své prostředky na kapitálovém trhu. A zde často vystává nedůvěra lidí v tento pilíř. Nejedná se totiž o bezpečné vklady u bank, které jsou ze zákona pojištěny, a kdy má klient v případě kolapsu banky jistotu, že se mu jeho vklady v určitém poměru vrátí. Je však nutné si uvědomit, že nic není v životě zadarmo a jestliže chceme dosáhnout určitého zhodnocení, je nutné podstoupit tomu příslušné riziko. V rámci III. důchodového pilíře ho lze pak snížit zejména dodržením minimálního doporučeného investičního horizontu pro zvolenou investiční strategii a pravidelnými vklady. Možnost kolektivního investování pak umožňuje klientům vkládat i malé sumy, shromažďovat prostředky jednotlivých klientů a mít je pod odbornou správou. Odborným dohledem vykonávaným ČNB a regulací III. důchodového pilíře je pak zajišťováno bezpečí peněžních prostředků účastníků.

Ačkoliv jsme si ve druhé kapitole vymezili důležité subjekty dobrovolného důchodového pilíře, tím vůbec nejdůležitějším je stát. Stát, který prostřednictvím vlády má vliv na vývoj III. pilíře, determinuje chování stávajících, či potenciálních účastníků a tím bezprostředně působí na další ekonomické subjekty. Vzhledem k historickým vládním zásahům s vlivem na oblast III. důchodového pilíře jsme mohli zaznamenat zejména u navýšení státních příspěvků velmi vysoký účinek na velikost průměrné měsíční úložky klienta. Zmíněné fakty v průběhu práce o prokázání vlivu státních příspěvků na příspěvky účastníka znamenají v budoucích letech vyšší objem daňového inkasa do veřejného rozpočtu. Daňové změny, jakožto další z faktorů ovlivňující příspěvky účastníků, avšak ne v takové míře, vyvolají obdobnou reakci.

I přes současnou podobu III. důchodového pilíře si do něj spoří více než 40 % obyvatel ČR. Vzhledem k věkové struktuře obyvatel a jejich potřebě zabezpečit se na stáří, by se mohl jevit tento údaj jako lichotivý. Nicméně negativní stránkou jsou mnohdy nízké příspěvky, či založení účasti až v pozdním věku. Tím se míra finanční odpovědnosti populace snižuje. Obavy z budoucího státního starobního důchodu a nedůvěřivost ve finanční odpovědnost obyvatel nás přiměla k modifikaci určitých částí důchodového systému ČR se záměrem učinit z PP/DPS silnější motivující prvek pro spoření, případně pro možnost dřívějšího odchodu do důchodu.

Cíleno bylo zejména na navýšení státní podpory, která z PP/DPS tvoří poměrně zajímavý investiční produkt, napomáhá k vyššímu stavu peněžních prostředků na účtu účastníka a tím podněcuje klienty ke spoření. Zpochybnitelnost existence účasti penzistů na III. důchodovém pilíři, poskytování sirotčích důchodů a rozporuplnost účelu daňových zvýhodnění na smlouvy PP/DPS byly hlavními oblastmi pro získání úspor za výše uvedeným účelem. Námi navrhovanými úpravami, kterými bychom získali přibližně 6,5 mld. Kč za rok, by mohlo dojít ke dvojnásobnému navýšení státních příspěvků. Modifikací současných podmínek předdůchodu by pak v souvislosti se zvýšenými státními příspěvky mělo být zabezpečeno užívání si dřívějšího života bez práce více lidmi, nezávisle na tom, do jaké příjmové skupiny spadají. Ať už by tohoto institutu účastníci využívali ve větší, či menší míře, bylo by jim alternativní odměnou za jejich finanční odpovědnost dosažení lepší životní úrovně v důchodovém věku. Zároveň snížení případného počtu předčasných důchodců, jenž by byli nahrazováni předdůchodci, by vedlo k mnohem nižším státním výdajům na takové penzisty. Při odchodu o 2 roky dříve do předdůchodu namísto předčasného důchodu, by u penzisty s osobním vyměřovacím základem 26 000 Kč činila státní úspora více než 250 000 Kč. Nerealizovatelnost některých záměrů a plánů obce, stejně jako možný vliv na zdraví, psychiku a sociální vývoj člověka je pak pouhým důkazem rozsáhlosti dopadu III. důchodového pilíře i na další subjekty.

Cílem bylo napsat tuto práci i pro ty, kteří neabsolvovali právnické či ekonomické vzdělání a v penzijním připojištění se potřebují jen dobře zorientovat. Z tohoto důvodu byly určité legislativní prvky, aniž by to bylo na úkor věcné správnosti, popisovány a napsány vysloveně uživatelsky za účelem snadnější a rychlejší orientace.

Diplomová práce může být přínosem jak pro současné, tak i potenciální účastníky III. důchodového pilíře. Rovněž u finančních poradců může posloužit jako příručka pro

pochopení problematických oblastí PP/DPS a pomoci tak k poskytování relevantních informací svým klientům. U ostatních občanů by zejména měla poskytnout přehled o důchodovém systému ČR s důrazem na III. pilíř a u zákonodárců by mohla posloužit jako zamyšlení nad možnými úpravami v jeho oblasti. Také může být nápomocná zaměstnavatelům při posouzení vhodnosti poskytování tohoto benefitu svým zaměstnancům. Práce může být také využita jako studijní materiál III. důchodového pilíře či jako doplněk pro jiné výzkumné studie.

Seznam použité literatury

Odborná kniha

CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3.

CIPRA, Tomáš. *Penzijní pojištění a jeho výpočetní aspekty*. Praha: HZ, 1996. 234 s. ISBN 80-86009-04-1.

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 352 s. ISBN 978-80-247-4386-8.

JUREČKA, Václav a kol. *Mikroekonomie*. 2., aktualiz. vyd.. Praha: Grada Publishing, 2013. 368 s. ISBN 978-80-247-4385-1.

KLAZAR, Stanislav. *Redistribuční dopady zdanění a důchodového systému a jejich reform*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 130 s. ISBN 978-80-7357-702-5.

LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma*. Praha: Karolinum, 2014. 100 s. ISBN 978-80-246-2612-3.

PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 9. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 121 s. ISBN 978-80-247-2399-0.

RAŠTICOVÁ, Martina a Monika BÉDIOVÁ. *Práce, nebo důchod? senioři, trh práce a aktivní stárnutí*. Brno: B&P Publishing, 2018. 159 s. ISBN 978-80-7485-177-3.

RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4.

SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada Publishing, 2012. 225 s. ISBN 978-80-247-3850-5.

ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 196 s. ISBN 80-247-0772-1.

TUOMALA, Matti. *Optimal Redistributive Taxation*. Oxford: Oxford University Press, 2016. 487 p. ISBN 978-0-19-875341-4.

VOSTATEK, Jaroslav. *Penzijní teorie a politika*. Praha: C.H. Beck. 2016. 267 s. ISBN 978-80-7400-571-8.

Elektronické dokumenty a ostatní

ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ. APS: *Čtvrtletní výsledky transformovaných a účastnických fondů* [online]. APFČR [14. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.apfcr.cz/ctvrtletni-vysledky/>

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *ARAD systém časových řad* [online]. ČNB [14. 2. 2020]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_DRILL?p_strid=0&p_lang=CS

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. ČSSZ: *Důchodová kalkulačka* [online]. ČSSZ [14. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/duchodova-kalkulacka>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. ČSSZ: *Statistické ročenky z oblasti důchodového pojištění* [online]. ČSSZ [14. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/statisticke-rocenky>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Proměny věkového složení obyvatelstva ČR-2001-2050 ze dne 29. 3. 2019* [online]. CZSO [14. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/promeny-vekoveho-slozeni-obyvatelstva-cr-2001-2050#>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Příjmy a životní podmínky domácností – 2018 ze dne 21. 3. 2019* [online]. CZSO [14. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-kf03f95ff5>

DOSKOČILOVÁ, Veronika. *25 let penzijního spoření: jak šel čas a vyplatí se do něj dnes investovat? z 23. 10. 2019* [online]. MESEC [14. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/25-let-penzijniho-sporeni-jak-sel-cas-a-vyplati-se-do-nej-dnes-investovat/>

KOMISE PRO SPRÁVEDLIVÉ DŮCHODY. *Podklady a prezentace ke stažení* [online]. DUCHODOVAKOMISE [14. 2. 2020]. Dostupné z: <http://duchodovakomise.cz/podklady-a-prezentace/>

MACHÁČEK, Martin. *Model IS-LM* [přednáška]. Ostrava, Ekonomická fakulta, 2018. Makroekonomie

MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. MFČR: *Údaje o struktuře státní podpory účastníků III. pilíře ze dne 9. 12. 2014* [online]. DUCHODOVAKOMISE [14. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2014/12/MF-%C4%8CR-%C3%9Adaje-o-struktu%C5%99e-st%C3%A1tn%C3%AD-podpory-%C3%BA%C4%8Dastn%C3%ADk%C5%AF-III.-pil%C3%AD%C5%99e-9.-prosine-2014.pdf>

MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. MFČR: *Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření k 30.9.2019 včetně Komentáře ze dne 2. 12. 2019* [online]. MFČR [14. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplnekove-penzijni-sporeni-a-p-vyvoj-penzijniho-pripojisteni/2019/zakladni-ukazatele-vyvoje-penzijniho-pri-36775>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. MPSV: *Komise pro spravedlivé důchody – Zvýšení efektivity III. pilíře ze dne 24. května 2019* [online].

DUCHODOVAKOMISE [14. 2. 2020]. Dostupné z: http://duchodovakomise.cz/wp-content/uploads/2019/07/Treti_pilir__uvodni_prezentace_-_prezentace.pdf

FINANČNÍ SPRÁVA. *Údaje z výběru daní* [online]. FINANCNISPRAVA [14. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/analyzy-a-statistiky/udaje-z-vyberu-dani>

VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČR. VZP: *Státní pojištěnci* [online]. VZP [14. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/stat>

Příloha k vyhlášce č. 192 ze dne 23. srpna 2018 o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů. *Vyhláška Ministerstva financí České republiky*. 2018, částka 94. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2018/vyhlasaka-c-192-2018-sb-32987>

Zákon č. 586 ze dne 20. listopadu 1992 o daních z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 117. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>

Zákon č. 42 ze dne 16. února 1994 o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1994, částka 14. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-42>

Zákon č. 427 ze dne 6. listopadu 2011 o doplňkovém penzijním spoření. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 149. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-427>

Seznam zkratek

ČNB	Česká národní banka
DPS	Doplňkové penzijní spoření
OSVČ	Osoby samostatně výdělečně činné
PP	Penzijní připojištění
PP/DPS	Penzijní připojištění, nebo doplňkové penzijní spoření
SD	Sirotčí důchody
VH	Výsledek hospodaření
zákon o DPS	Zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření
zákon o PP	Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením
ZD	Základ daně
ZDPOJ	Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на ве́доміі, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- беру на ве́доміі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24.4.2020

Bc. Jakub Hrbáček